

บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2537

นางวิไล เคียงประดู่



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-637-274-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE ROLES OF PRIVATE SECTOR IN THAI TELECOMMUNICATIONS
INDUSTRY BETWEEN B.E 2533 AND 2537**

Mrs.Wilai Keangpradoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-637-274-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมของไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2537

โดย

นางวิไล เคียงประคู่

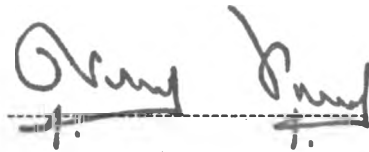
ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

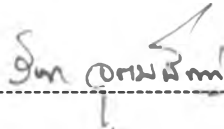
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ



คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์




ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิชา อุดมฉันท)



อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

วิไล เคียงประดู่ : บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2533 ถึง พ.ศ.2537 (THE ROLES OF PRIVATE SECTOR IN THAI TELECOMMUNICATIONS INDUSTRY BETWEEN B.E. 2533 AND 2537)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ศิริชัย ศิริกาชะ:, 112 หน้า. ISBN 974-637-274-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมไทย โดยแบ่งหัวข้อในการศึกษาออกเป็น นโยบายและแผนของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรคมนาคม ศึกษาการดำเนินงานของภาคเอกชนและผลกระทบที่เกิดจากบทบาทของภาคเอกชน จากผลการศึกษาพบว่า

นโยบายและแผนของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรคมนาคมนั้น รัฐมีนโยบายและแผนในการเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ (Liberalization) อันเป็นขั้นตอนหนึ่งซึ่งในที่สุดก็จะนำไปสู่การ Privatisation ด้วยการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องการขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานของระบบโทรคมนาคม โดยเฉพาะโทรศัพท์ เนื่องจากรัฐขาดแคลนเงินลงทุน ดิจิทัลกฎระเบียบที่เข้มงวด และระบบบริหารงานที่ขาดความคล่องตัว ทำให้ไม่สามารถขยายบริการให้ทันกับความต้องการได้

ในส่วนของภาคเอกชนที่เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านโทรคมนาคมมาก่อน จึงมองเห็นช่องทางและโอกาสที่จะทำธุรกิจที่ให้ได้กำไร และเมื่อเข้ามาดำเนินการแล้ว ยังส่งผลให้กิจการโทรคมนาคมของไทยพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วทั้งด้านบริการ ราคา เทคโนโลยี ความหลากหลาย และความทั่วถึงในการบริการ

นอกจากนี้เอกชนยังมีบทบาทในด้านการพัฒนาให้เกิดโอกาสสร้างความเท่าเทียมกันทางการสื่อสารและเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาในสังคม โดยนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารไปพัฒนาการทางด้านต่างๆ

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา2540.....

ลายมือชื่อ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

##c851300 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD : PRIVATE SECTOR / THAI TELECOMMUNICATIONS INDUSTRY

WILAI KEANGPRADOO : THE ROLES OF PRIVATE SECTOR IN THAI
TELECOMMUNICATIONS INDUSTRY BETWEEN 1990-1994.

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRICHAIRIKAYA 112 pp.

ISBN 974-637-274-2

The main objective of this research is to study the roles of private sector which influence the development of Thai telecommunications. The study is categorized into two main parts which involve the government policies and plans on telecommunications business and business operation of the private sector and its effect.

As for the government policies and plans on telecommunications business, the research found that the government would provide more opportunity for the private sector to join the business. This will help solve the short term problems which involve lack of fundamental structures of the telecommunications system especially telephone system. These problems are the result of shortage of government funds as well as the strict regulations and viscous management system. The government has therefore nor been able to expand the system to accommodate a fast growing customer demands.

Most of the investors from the private sector were highly knowledgeable and have had experiences in the field of telecommunications system before. They foresee future opportunities in terms of making more profits for the business. Their operations have also resulted in a fast developing telecommunications system in various areas including management, price, technology, wider range of offers and network expansion.

In addition, the private sector plays an important role in giving a chance for equalize the standards of communications. It acts as a catalyst to broaden the social development network by using the technology to enhance many development activities.

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต สิริ เสงี่ยมรุ่ง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สิริ เสงี่ยมรุ่ง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ด้วยความกรุณาในการปรึกษาและเสียสละเวลาในการแก้ไขตรวจสอบงานวิจัยนี้จากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วิภา อุดมฉันทน์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณบุญคณี ปลั่งศิริ ดร.ไพบูลย์ ลิ้มพยยอม ที่กรุณาเสียสละเวลาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้มีส่วนช่วยในการทำวิจัยทั้งในส่วนของการเก็บข้อมูล ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัวของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมหวัง เคียงประดู่ ที่ให้กำลังใจในการศึกษาด้วยดีตลอดมา

วิไล เคียงประดู่

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
สารบัญแผนภูมิ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	11
วัตถุประสงค์.....	12
ขอบเขตการศึกษา.....	12
ข้อสันนิษฐาน.....	12
นิยามศัพท์.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดเรื่องระบบจากทฤษฎีเชิงกระบวนการระบบทั่วไป.....	14
แนวคิดเรื่องการ PRIVATIZATION.....	19
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	25
- แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
- การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4. นโยบายและแผนในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของไทย.....	33
4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6	
พ.ศ. 2530 – 2534.....	33
4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7	
พ.ศ.2535 – 2539	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.3	40
4.4	41
4.5	45
4.6	48
4.7	
พ.ศ. 2533 – 2537	49
5.	60
5.1	61
5.2	68
5.3	72
5.4	76
5.5	86
5.5.1	86
5.5.2	88
6.	105
รายการอ้างอิง	111
ประวัติผู้เขียน	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงรายละเอียดโครงการบริการร่วม ทศท. - เอกชน ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2539	50
2. ตารางแสดงรายละเอียดโครงการบริการร่วม กสท. - เอกชน ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2537	54
3. ตารางแสดงรายละเอียดโครงการบริการร่วมกระทรวงคมนาคม - เอกชน	56
4. ตารางแสดงรายละเอียดโครงการดาวเทียมไทยคม	62
5. ตารางแสดงวิวัฒนาการเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่เป็นพื้นฐานต่อระบบ โทรคมนาคมของโลก	87
6. ตารางแสดงวิวัฒนาการโทรคมนาคมของไทย	88

บทที่ 1

บทนำ



ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางขึ้น ถึงความสำคัญของระบบโทรคมนาคมต่อการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทยซึ่งกำลังเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจที่เคยพึ่งผลผลิตทางเกษตรกรรมเป็นหลักมาเป็น ระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากผลผลิตทางอุตสาหกรรม และงานบริการมากขึ้นนั้น ระบบโทรคมนาคมได้มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ และได้กลายเป็นระบบสาธารณูปการที่จำเป็นยิ่งสำหรับสังคมไปแล้ว

ความต้องการของการบริการโทรคมนาคมจะมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น ตามระดับการพัฒนาของประเทศ ความได้เปรียบของสังคมและความได้เปรียบในการประกอบกิจการทุกประเภทจะขึ้นอยู่กับระดับข่าวสารข้อมูลที่ได้รับ เนื่องจากข่าวสารช่วยทำให้ได้รับทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร และช่วยให้ก้าวทันต่อความเคลื่อนไหวของสังคมแม้จะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม ดังนั้นความสามารถในการรับส่งข่าวสารข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง และในราคาที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งหมายถึงการส่งข่าวสารผ่านสื่อ (Medium) ที่มีประสิทธิภาพได้แก่ระบบโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพนั่นเองส่งผลให้สถานภาพของระบบโทรคมนาคมในแต่ละประเทศ ถูกใช้เป็นดัชนีตัวหนึ่งสำหรับวัดคุณภาพชีวิตของสังคมเพื่อเปรียบเทียบกันในระหว่างประชาคมนานาชาติ

ในการพัฒนาระบบโทรคมนาคม นอกจากจะต้องใช้เงินทุนอย่างมหาศาลแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยอีกด้วย ซึ่งเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้มีการพัฒนาให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลาและสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่ง คืออุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์โทรคมนาคม จะสามารถสร้างงาน และทำเงินให้แก่ประเทศได้เป็นอย่างมาก ดังที่หลายประเทศได้ประสบความสำเร็จมาแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องระดมกำลัง ระดมความคิด

สร้างความร่วมมือในทุกๆ ฝ่ายกันอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาระบบโทรคมนาคมของไทยให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทย

มองย้อนหลังไปในอดีตที่ผ่านมานับหลายสิบปี รัฐบาลไม่ว่ายุคสมัยใดมิได้ให้ความสำคัญทางด้านโทรคมนาคมมากนัก ดังจะเห็นได้จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพิ่งจะมีการกำหนดนโยบายทางด้านโทรคมนาคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เท่านั้น และที่เขียนไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ก็เป็นเพียงย่อๆ สั้นๆ ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน รัฐบาลเพิ่งจะเริ่มมองเห็นและเขียนชัดเจนขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ความจริงแล้วกิจการโทรคมนาคมต้องถือว่าเป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาประเทศทางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เสมือนประปา ไฟฟ้า และรัฐจะต้องเข้าไปกำหนดนโยบายในลักษณะเชิงรุก เพื่อเร่งเร้าให้เกิดก่อนให้ทันกับความต้องการ มิให้ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ในประเทศฝรั่งเศส รัฐบาลจะถือว่าการลงทุนทางด้านโทรคมนาคม เป็น Priority Project ที่รัฐบาลให้ความสนใจเท่าเทียมกับการพัฒนาทางการศึกษา เป็นที่น่าเสียดายที่สิ่งเหล่านี้มิได้ถูกหยิบยกมาในรัฐบาลหลายสมัยในอดีต จนทำให้กิจการโทรคมนาคมของประเทศค่อนข้างจะล่าหลัง เมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์หรือฮ่องกง

ผลจากการที่รัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ทำให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแลกิจการด้านโทรคมนาคม ได้แก่ กระทรวงคมนาคม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และกรมไปรษณีย์โทรเลข มักประสบปัญหาขาดแคลนเงินลงทุน ติดขัดกฎระเบียบที่เข้มงวดและระบบบริหารงานที่ขาดความคล่องตัว ส่งผลให้ระบบโทรคมนาคมของประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาได้ทันกับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจ

ความขาดแคลนด้านโครงสร้างพื้นฐานของระบบโทรคมนาคมและทิศทางของกระแสโลกที่เน้นให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมได้ผลักดันให้รัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนดำเนินการด้านโทรคมนาคมอย่างไม่เคยมีมาก่อน ในรูปของการรับสัมปทาน แบบ BTO (Build - Transfer - Operate) จากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านโทรคมนาคม วิธีการที่เรียกกันว่า "BTO" คือ เอกชนที่เข้ามารับสัมปทานจะเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด และโอนทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐก่อน จึงเปิดให้บริการ ในต่างประเทศนั้น การที่จะให้สัมปทานธุรกิจโทรคมนาคมแก่เอกชน (การให้สัมปทานเป็นการแปรรูปเป็นเอกชนแบบหนึ่ง) จะต้องมีการแก้ไขกฎระเบียบหรือกฎหมายก่อน เนื่องจากกฎหมายด้านโทรคมนาคม จะให้สิทธิขาดในการดำเนินการแก่ภาครัฐเท่านั้น สำหรับในประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคม 5 ฉบับ ที่ให้อำนาจสิทธิในการดำเนินการแก่หน่วยงานของรัฐ 3 องค์การ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พุทธศักราช 2477
2. พระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497
 - ให้อำนาจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
3. พระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519
 - ให้อำนาจแก่การสื่อสารแห่งประเทศไทย
4. พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พุทธศักราช 2477
5. พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498
 - ให้อำนาจแก่กรมไปรษณีย์โทรเลข

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดและความสัมพันธ์ระหว่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ทั้ง 5 ฉบับ กับหน่วยงานของรัฐแล้วพบว่าทำให้สัมปทานแก่เอกชนนั้น ไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายก่อน แต่เป็นการให้สัมปทานแก่เอกชนโดยใช้ช่องว่างของ พ.ร.บ. ในการดำเนินการ เช่น การสื่อสารแห่งประเทศไทย สามารถให้สัมปทานแก่เอกชนโดยอาศัยมาตราในพ.ร.บ.การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 ดังนี้

มาตรา 10 วรรค 6 ระบุว่า "ร่วมการทำงานหรือสมทบกับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งกิจการของการสื่อสารแห่งประเทศไทย รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใดๆ"

มาตรา 35 ระบุว่า " ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกให้ผู้ว่าการเป็นผู้กระทำการในนามของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และ เป็นตัวแทนของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และเพื่อการนี้ ผู้ว่าการอาจมอบอำนาจให้ตัวแทนของการสื่อสารแห่งประเทศไทยที่ได้ตั้งขึ้นตามมาตรา 9 หรือบุคคลใดๆปฏิบัติกิจการเฉพาะอย่างแทนได้ แต่ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด" ตัวอย่าง สัมปทานที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยให้กับเอกชน เช่น การให้บริการวิทยุติดตามตัวระบบ Digital Display Paging เภรือขายบริการวิทยุคมนาคมระบบเซลลูลาร์ 800 MHz (โทรศัพท์มือถือระบบ 800 MHz) เป็นต้น การให้สัมปทานแก่เอกชนในรูปแบบที่ให้เอกชนลงทุน และบริการเสมือนจ้างเอกชนมาบริหาร โดยเอกชนได้รับค่าจ้างเป็นสัดส่วนรายได้เสมือนเป็นค่าสัมปทาน ครั้งแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 จากกรณีที่องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยได้ให้สัมปทานแก่เอกชนในการให้บริการสื่อสารข้อมูลระบบดาต้าเน็ต (DATANET)

ปัจจุบันการให้บริการโทรคมนาคมโดยภาคเอกชนในรูปของสัมปทานครอบคลุมประเภทบริการที่หลากหลาย ประกอบด้วยบริการโทรศัพท์พื้นฐาน บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ระบบเซลลูลาร์ บริการวิทยุติดตามตัว บริการโทรศัพท์พกพา บริการวิทยุคมนาคมเคลื่อนที่เฉพาะกิจ บริการโทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร บริการสื่อสารข้อมูล บริการสื่อสารผ่านดาวเทียมโดยใช้สถานีภาคพื้นดินขนาดเล็ก บริการวิทยุสื่อสาร โครงการเคเบิลใยแก้วนำแสง เคเบิลใต้น้ำ และดาวเทียมสื่อสารภายในประเทศ

จากการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศไทย ในระยะเวลาอันรวดเร็วเพียงไม่กี่ปีนับตั้งแต่รัฐเริ่มให้สัมปทานกับเอกชน เมื่อปีพ.ศ. 2533 เป็นต้นมา ได้มีการให้บริการทางด้านโทรคมนาคม รูปแบบต่างๆมากมาย ผิดกับในอดีตตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2497 จนถึงปี พ.ศ. 2533 เป็นเวลา 36 ปี ได้ให้บริการและพัฒนาบริการทางด้านโทรศัพท์เพียงอย่างเดียว ดังนี้

2424 โทรศัพท์ในไทยครั้งแรก

โทรศัพท์ได้เข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งแรก ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เจ้ากรมกลาโหมในสมัยนั้น ได้ดำริให้นำโทรศัพท์มาติดตั้ง เพื่อใช้รับส่งข่าวเรือเข้า-ออก ระหว่างปากน้ำสมุทรปราการกับกรุงเทพฯ

2429 เริ่มมีผู้เช่าประมาณ 60 ราย

หลังจากที่กรมไปรษณีย์โทรเลข ได้รับโอนกิจการจากกรมกลาโหม มาดำเนินการและขยายกิจการ ทำให้ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรีได้มีโอกาสใช้โทรศัพท์เป็นครั้งแรกด้วยเครื่องระบบแม็กเน็ต (Magneto System) หรือระบบไฟฟ้าประจำเครื่อง (Local Battery : LB) มีผู้เช่าทั้งสิ้นราว 60 คน ระยะทางสายยาวเพียง 86 กิโลเมตร ซึ่งใช้ติดต่อกันมาถึงกว่า 20 ปี

2450 ตั้งชุมสายโทรศัพท์ครั้งแรก

ชุมสายโทรศัพท์ระบบแรกที่ถูกผลิตขึ้นเป็นชุมสายกึ่งอัตโนมัติ ซึ่งนำระบบไฟกลาง ใช้พนักงานต่อ (Central Battery : CB) การติดต่อต้องผ่านพนักงานผู้ซึ่งทำหน้าที่ต่อสายระหว่างผู้เช่าทั้ง 2 ทาง โดยติดตั้งที่ ต. วัดเลียบ เรียกว่า “ โทรศัพท์กลางวัดเลียบ ” (ปัจจุบันอาคารถูกทุบทิ้งไปแล้ว)

2465 เพิ่มชุมสายรองรับ 900 เลขหมาย

กิจการโทรศัพท์ขยายตัวมากขึ้น เริ่มมีการติดตั้งโทรศัพท์กลางขนาด 900 เลขหมาย ที่บริเวณไปรษณีย์กลาง ต. บางรัก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนซึ่งที่เรียกว่า “โทรศัพท์กลางบางรัก”

2470 วางสายเคเบิลเชื่อมต่อวัดเลียบ-บางรัก

จากจำนวนผู้เช่าที่เพิ่มมากขึ้น 1,422 เครื่อง จึงต้องเพิ่มโทรศัพท์กลางบางรักขึ้นอีกแห่งหนึ่ง และในปีเดียวกันนี้ได้ทำการวางสายเคเบิลใต้ดินเชื่อมระหว่างโทรศัพท์กลางทั้ง 2 แห่ง

2471 ก้าวแรกของโทรศัพท์ทางไกล

บริการโทรศัพท์ได้ขยายขอบข่ายครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพฯ ธนบุรี และยังสามารถใช้ติดต่อกับสมุทรปราการ นนทบุรี และนครปฐม

2478 เริ่มใช้ชุมสายระบบ Step by Step

กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม โดยพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ได้สั่งซื้อเครื่องชุมสายโทรศัพท์ระบบอัตโนมัติ Step by Step จากประเทศอังกฤษ เป็นชุมสายที่ผู้เช่าสามารถหมุนหน้าปัดถึงกันได้โดยตรง ทำการติดตั้งที่โทรศัพท์กลางวัดเลียบ 2,300 เลขหมาย และโทรศัพท์กลางบางรัก 1,200 เลขหมาย

2480 เปิดใช้ชุมสายอัตโนมัติครั้งแรก

เวลา 00.01 น. ของวันที่ 26 กันยายน 2480 ได้มีการตัดเปลี่ยนเลขหมาย และเปิดใช้ชุมสายอัตโนมัติเป็นครั้งแรก เปลี่ยนเครื่องโทรศัพท์เป็นหน้าปัดแบบหมุน กำหนดเลขหมาย 5 ตัวให้กับผู้เช่า ให้สามารถหมุนตัวเลขบนหน้าปัดติดต่อถึงกันได้เอง โดยไม่ต้องผ่านพนักงานต่อสาย เพิ่มชุมสายโทรศัพท์กลางขึ้น 2 แห่ง คือ เพลินจิต และสามเสน

2497 สถาปนาเป็นองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

24 กุมภาพันธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงคมนาคม โดยแยกจากกองช่างโทรศัพท์ กรมไปรษณีย์โทรเลข ให้บริการโทรศัพท์ใน

เขตนครหลวงประกอบด้วยชุมสายโทรศัพท์วัดเลียบ บางรัก เพลินจิต และสามเสนจำนวน 10,000 เลขหมาย พนักงาน 732 คน ทรัพย์สินมูลค่าประมาณ 50 ล้านบาท

2502 เริ่มใช้ชุมสายอัตโนมัติ Cross Bar

สั่งซื้อชุมสายอัตโนมัติระบบ Cross Bar จากประเทศสวีเดน มาติดตั้งครั้งแรกในไทยที่ ชุมสายโทรศัพท์ชลบุรี 1,000 เลขหมาย

2503 รับโอนโทรศัพท์ในภูมิภาค

รับโอนโทรศัพท์ในส่วนภูมิภาคจากกรมไปรษณีย์โทรเลขครั้งแรก 10 ชุมสาย จำนวนเลขหมายประมาณ 1,600 เลขหมาย และครั้งที่ 2 จำนวน 37 ชุมสาย จำนวน 8,100 เลขหมาย พนักงานลูกจ้าง 2,656 คน

2507 ติดตั้งชุมสาย Cross Bar ในนครหลวงและรับโอนโทรศัพท์ทางไกล

นำชุมสาย Cross Bar มาติดตั้งที่ชุมสายชัยพฤกษ์เป็นแห่งแรกและที่ชุมสายโทรศัพท์ทุ่งมหาเมฆอีก 4,000 เลขหมาย

รับโอนงานโทรศัพท์ทางไกลเฉพาะในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากกระทรวงคมนาคม

2512 รับโอนโทรศัพท์ทางไกลส่วนที่เหลือ

รับโอนโทรศัพท์ทางไกลในส่วนที่เหลือ คือ ภาคเหนือ และภาคใต้ มาอยู่ในความรับผิดชอบโดยสมบูรณ์

2517 เปลี่ยนเลขหมายเป็นเลข 6 หลัก

22 มิถุนายน ดำเนินการตัดเปลี่ยนเลขหมายโทรศัพท์ (Cut Over) ในชุมสายระบบ Cross Bar จาก 5 ตัว เป็นเลขหมาย 6 ตัว ยกเว้นชุมสาย Step by Step 3 ชุมสาย คือ บางรัก พหลโยธิน และสามเสน จำนวน 50,000 เลขหมาย

2518 ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติ

เปิดให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติเป็นครั้งแรก โดยไม่ต้องใช้พนักงานต่อระหว่าง เชียงใหม่-กรุงเทพฯ เมื่อเวลา 09.05 น. ของวันที่ 1 กันยายน 2518

2519 เปลี่ยนใช้เลขหมายโทรศัพท์ 7 ตัวในนครหลวง

24 เมษายน ตัดเปลี่ยนเลขหมายโทรศัพท์ในเขตนครหลวงจาก 5 ตัว และ 6 ตัว เป็นเลขหมาย 7 ตัวทั้งหมด และในเขตโทรศัพท์ภูมิภาคเป็นเลข 6 ตัวทุกชุมสาย

2520 เริ่มใช้เครื่องโทรศัพท์แบบกดปุ่ม

นำเครื่องโทรศัพท์ชนิดกดปุ่ม มาเปิดให้บริการเป็นครั้งแรกในเขตนครหลวง

2521 ให้บริการโทรศัพท์ไร้สาย

นำบริการโทรศัพท์ไร้สาย (Multi-Access Radio Telephone) มาให้บริการแก่ผู้อยู่นอกเขตพื้นที่ข่ายสายโทรศัพท์ทั่วประเทศ โดยให้บริการในรัศมี 30 กิโลเมตร รอบชุมสายที่ติดตั้งสถานีฐาน

2522 เปิดบริการโทรศัพท์สาธารณะแบบไม่มีผู้ดูแล

นำโทรศัพท์สาธารณะแบบผู้ใช้หยอดเหรียญ (Booth) และไม่มีผู้ดูแล มาติดตั้งในเขตโทรศัพท์นครหลวง 100 เครื่อง และเปิดใช้โทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติทางเคเบิล แห่งที่ 2 กรุงเทพฯ-พญา

2523 ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติ

เปิดบริการ โทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติทั่วประเทศ พร้อมยกเลิกชุมสายระบบพนักงานต่อทุกแห่ง

2525 ให้บริการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลอัตโนมัติ

สามารถเปิดบริการ โทรศัพท์ทางไกลสาธารณะอัตโนมัติครั้งแรกจำนวนประมาณ 20 แห่ง ในเขตนครหลวง และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั่วประเทศ

2526 เปิดใช้ชุมสายโทรศัพท์ระบบ SPC

ก้าวของวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของระบบโทรศัพท์ เมื่อมีการนำระบบชุมสาย SPC (Stored Program Control) มาทดลองใช้ที่ชุมสายโทรศัพท์ภูเก็ตเป็นแห่งแรก พร้อมเปิดให้บริการ โทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติระหว่าง ไทย-มาเลเซีย

2527 เปิดบริการโทรศัพท์ต่างประเทศระบบอัตโนมัติ

เปิดให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติระหว่างประเทศ ครั้งแรก สำหรับผู้เช่าในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งขึ้นกับชุมสาย ระบบ SPC

2529 นำโทรศัพท์เคลื่อนที่เข้ามาเป็นครั้งแรก

8 กรกฎาคม ทศท. นำโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ NMT (Nordic Mobile Telephone) 470 MHz เข้ามาเปิดให้บริการในไทยเป็นครั้งแรก โดยใช้ร่วมโครงข่าย SPC

ปรับปรุงระบบค้นหาเลขหมาย 13 และ 183 จากการเปิดสมุดโทรศัพท์ เป็นการใส่คอมพิวเตอร์ค้นหา (Computerized Directory Assistance System : CDAS) ซึ่งใช้เวลาเพียง 30 วินาที ในการค้นหาเลขหมาย

2530 ผู้เช่าซื้อเครื่องโทรศัพท์ได้เอง

เปิดโอกาสให้ผู้เช่าซื้อเครื่องโทรศัพท์ใช้เอง โดยต้องผ่านการรับรองคุณภาพจาก ทศท.

เปิดบริการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท

เปิดให้บริการโทรศัพท์สาธารณะยกเว้นค่าบริการ ติดตั้งที่ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ เพื่อบริการข้อมูลท่องเที่ยวแก่ชาวต่างชาติ

2531 ฉลองชัยสู่ 1 ล้านเลขหมาย

เฉลิมฉลองการติดตั้งโทรศัพท์ให้ผู้เช่ารายที่ 1 ล้านเลขหมาย

เปิดให้บริการพิเศษ SPC อันประกอบด้วย บริการเปลี่ยนเรียกเลขหมาย บริการเรียกซ้ำอัตโนมัติ บริการเลขหมายด่วน บริการรับสายเรียกซ้อน บริการเลขหมายย่อ และบริการประชุมทางโทรศัพท์

เปิดศูนย์บริการรับเรื่องร้องเรียน 189 ภายใน ทศท. เพลินจิต ให้บริการทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง

เปิดรับชำระค่าบริการโทรศัพท์ด้วยวิธีหักบัญชีเงินฝากผ่านธนาคาร

เปิดวงจรเคเบิลใต้น้ำ เพื่อให้บริการโทรศัพท์ทางไกล ระหว่าง ไทย-มาเลเซีย เส้นทาง ชุมพร-กวนตัน โดยความร่วมมือระหว่าง ทศท. กับ โทรคมนาคมมาเลเซีย

2532 เชื่อมโยงเครือข่ายด้วยเคเบิลใยแก้ว และไมโครเวฟ

ดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคมกับประเทศ มาเลเซีย ด้วยระบบเคเบิลใยแก้วนำแสง และระบบวิทยุไมโครเวฟ

ขยายบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระยะที่ 1 ให้ครอบคลุมพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

เปิดรับชำระค่าบริการผ่านเครื่อง ATM

เปิดบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สาธารณะบนรถไฟเป็นครั้งแรก

ดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบภายในเครื่องโทรศัพท์สาธารณะสีฟ้า ให้สามารถบริการอัตโนมัติภายในท้องถิ่น และทางไกลในประเทศได้ ภายในเครื่องเดียวกัน

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2533 องค์การโทรศัพท์ได้เริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภายใต้สัมปทานขององค์การโทรศัพท์ ทำให้เกิดการขยายบริการได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงมากขึ้น พร้อมๆ กับการเกิดบริการใหม่ๆ กว้างขวางไปดังนี้

2533 เปิดบริการหลากหลายรูปแบบ

เปิดบริการพิเศษโทรศัพท์ทางไกลฟรี 088 (Toll Free 088) ซึ่งใช้ได้กับระบบ SPC

เปิดให้บริการสื่อสารข้อมูลโครงข่ายดาต้าเน็ต (Datatnet)

เปิดบริการโทรศัพท์ติดตามตัว (Paging) โฟนลิงค์ และ เพจโฟน

ดำเนินการติดตั้งเครื่องโทรศัพท์สาธารณะรุ่นใหม่ชนิดใช้เหรียญได้หลายขนาด ซึ่งสามารถให้บริการโทรศัพท์ภายในท้องถิ่น โทรศัพท์ทางไกลต่างจังหวัด และโทรศัพท์ทางไกลไปประเทศมาเลเซีย

เปิดให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 900 MHz

2534 พริ้งพร้อมด้วยเทคโนโลยี

เปิดบริการโทรศัพท์พกพา (Telepoint)

เปิดให้สัมปทานโทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร (Cardphone) ในเขตนครหลวง วาระระบบเคเบิลใยแก้วนำแสงใต้น้ำในอ่าวไทย ระยะทาง 1,300 กิโลเมตร ใช้เป็นโครงข่ายพัฒนาระบบโทรคมนาคม การติดต่อสื่อสารทางภาคใต้ของประเทศ

เปิดโครงข่ายเคเบิลใยแก้วตามเส้นทางรถไฟสายหลักของประทศ 3 สายคือ สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ และสายใต้ รองรับความต้องการใช้โทรศัพท์ทางไกลในเขตภูมิภาค และนครหลวง

เปิดบริการสื่อสารข้อมูลทางธุรกิจผ่านดาวเทียม (ISBN) เพื่อรับส่งข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โทรสาร โทรศัพท์ และอื่น ๆ

เปิดบริการประชุมทางโทรศัพท์ผ่านจอภาพ (Teleconference)

2535 ก้าวสู่ 3 ล้านเลขหมาย

เปิดรับชำระค่าบริการโทรศัพท์ด้วยบัตรเครดิต โปสิเงิน-โพสิทอง ธนาคารไทยพาณิชย์

ขยายบริการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย สำหรับในเขตนครหลวง 2 ล้านเลขหมาย และภูมิภาค 1 ล้านเลขหมาย

เปิดให้บริการวิทยุสื่อสารเคลื่อนที่เฉพาะกลุ่มธุรกิจ (Trunk Mobile Radio)

2536 ขยายบริการและโครงการใหญ่

ติดตั้งโทรศัพท์ในโครงการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท ซึ่งกำหนดติดตั้งกว่า 7 พันตำบลทั่วประเทศ

เปิดให้บริการ โทรศัพท์สาธารณะทางไกลต่างประเทศชนิดหยอดเหรียญ (International Subscriber Dialing Coin Phone : ISD)

เปิดให้บริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัล (ISDN)

เปิดบริการระบบข้อมูลธุรกิจ (Videotex)

เปิดให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สาธารณะแบบใช้บัตรบนรถโดยสารปรับอากาศรุ่นใหม่ (ใช้ก๊าซธรรมชาติ NGV) โดยเชื่อมโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 470 MHz เข้ากับ Card Phone

2537 ปีส่งเสริมคุณภาพบริการ

เปิดให้บริการดาวเทียมไทยคม ดาวเทียมดวงแรกของไทยเป็นครั้งแรก

เปิดให้บริการโทรศัพท์ในโครงการพัฒนากิจการโทรคมนาคมในพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะ แลลมทบึง จ. ชลบุรี และ นานตาพุด จ. ระยอง (Teleport)

เปิดบริการ โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศอัตโนมัติไทย-ลาว ด้วยรหัส 007

ทดลองเปิดให้บริการ “ วิดีสาร ” (Videotex) อย่างเป็นทางการร่วมกับบริษัท
ไลน์เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด

เปิดให้บริการโทรศัพท์ติดตามตัวรายที่ 3 ในชื่อ “ World Page ”

ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะทางไกลต่างประเทศ

เปิดให้บริการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบทด้วยระบบดาวเทียม

จากวิวัฒนาการทางการดำเนินการดำเนินการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ซึ่ง
แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการด้านโทรคมนาคมของไทย ในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2450 เป็นปีที่ตั้ง
ชุมสายโทรศัพท์เป็นครั้งแรก จนถึงปี พ.ศ. 2537 ปีที่ดาวเทียมดวงแรกของไทยขึ้นสู่อวกาศ ร่วม
เป็นเวลา 87 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถแยกเป็นวิวัฒนาการได้ 2 ช่วง กล่าวคือ ช่วงแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2450-2533 เป็นเวลา 83 ปี เป็นช่วงที่ดำเนินการโดย ทสท. ช่วงที่สองตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2533 ถึง 2537 เป็นเวลา 4 ปี เป็นช่วงที่เอกชนให้บริการในช่วงแรกเป็นการให้บริการเฉพาะ
โทรศัพท์เท่านั้น โดยพัฒนานั้นหนักทางด้านบริการขยายบริการ เช่นปี พ.ศ. 2531 สามารถให้บริการ
ได้ถึง 1 ล้านเลขหมาย นอกจากนั้นก็จะเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการใช้โทรศัพท์ให้สะดวกขึ้น
ดังเช่นในปี พ.ศ. 2533 เปิดให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติ คือสามารถโทรตรงจากบ้านไปสู่
ปลายทางที่เป็นทางไกลต่างจังหวัดได้โดยไม่ต้องโทรเข้าศูนย์บริการโทรศัพท์ทางไกลของ ทสท.
ก่อน เพื่อให้ศูนย์เป็นผู้ต่อให้ เป็นต้น แต่หลังจากที่เปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการ
โทรศัพท์ พบว่า มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น ทั้งในด้านการให้บริการโทรศัพท์
ด้านบริการเสริมต่างๆ ที่เกิดจากกิจการโทรศัพท์ เช่น บริการเพจเจอร์ บริการโทรศัพท์มือถือ
บริการเคเบิลทีวี บริการส่งข้อมูลผ่านสายโทรศัพท์ เป็นต้น กล่าวโดยสรุป คือ สามารถขยายบริการ
ได้ทั่วประเทศถึงมากขึ้น และมีบริการหลากหลายมากขึ้นด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยซึ่งทำงานด้านประชาสัมพันธ์อยู่ที่กลุ่มชินวัตร อัน
เป็นหนึ่งในบริษัทเอกชนที่ดำเนินการด้านโทรคมนาคมภายใต้สัมปทานจาก ทสท. ซึ่งผู้วิจัยต้อง
ทำงานร่วมกับทสท.และบริษัทย่อยในกลุ่มชินวัตร ทำให้สนใจที่จะศึกษารายละเอียดต่างๆ ในด้าน
การสื่อสารโทรคมนาคมของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของบทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการ
พัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน
ของบริษัทเอกชนต่างๆต่างกันในธุรกิจโทรคมนาคมต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. รัฐมีนโยบายและแผนพัฒนาระบบโทรคมนาคมของประเทศไทยอย่างไร

2. ภาคเอกชนมีการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมอย่างไร
3. ภาคเอกชนมีบทบาทอย่างไร ในการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทย
4. บทบาทดังกล่าวส่งผลต่อสังคมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายและแผนของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของภาคเอกชน (กลุ่มชินวัตร , กลุ่มยูคอม , กลุ่มทีเอ และกลุ่มจัสมิน)
3. เพื่อศึกษาบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากบทบาทของภาคเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทยศึกษา โดยกำหนดระยะเวลาเริ่มตั้งแต่หน่วยงานของรัฐให้สัมปทานแก่เอกชนครั้งแรกคือ เมื่อปี พ.ศ. 2533 จนถึงเมื่อสัมปทานโทรคมนาคมที่สำคัญคือ ดาวเทียมเริ่มให้บริการเมื่อปี พ.ศ. 2537

ข้อสันนิษฐาน

1. ภาครัฐมีข้อจำกัดในการพัฒนาและขยายการบริการจึงเปิดให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยการให้สัมปทาน
2. เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาและขยายบริการด้านโทรคมนาคมด้วยการแข่งขันทางด้านการตลาด เทคโนโลยี ความหลากหลายของบริการตลอดจนให้บริการที่ดีและรวดเร็ว
3. เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาสังคมด้วยการให้บริการที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

นิยามศัพท์

-บทบาท	หมายถึง	สิ่งที่ต้องทำตามภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง
- ธุรกิจโทรคมนาคม	หมายถึง	ธุรกิจเกี่ยวกับการส่งผ่านข้อมูล มสส สี เสียง และภาพผ่านทางสาย (Wireline) วิทยุ โทรทัศน์

นิยามศัพท์

		โทรเลข เป็นต้น และไร้สาย (Wireless) เป็นการส่งผ่านคลื่นในอากาศ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ , การสื่อสารผ่านดาวเทียม เป็นต้น
- ภาคเอกชน	หมายถึง	หน่วยงานเอกชนที่ได้รับสัมปทานจากรัฐในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคม ได้แก่ กลุ่มชินวิตร กลุ่มยูคอม กลุ่มทีเอ และกลุ่มจัสมิน
- ภาครัฐ	หมายถึง	หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการให้บริการทางด้านโทรคมนาคม ได้แก่ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และกระทรวงคมนาคม
- การพัฒนา	หมายถึง	การทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือการทำให้เกิดการเคลื่อนไหวไปตามสภาพสังคมโดยผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่ง ไปสู่อีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนกลยุทธ์ทางด้านประชาสัมพันธ์ของบริษัททางด้านโทรคมนาคม
2. เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงหน่วยงานด้านโทรคมนาคมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐ
3. เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการปฏิบัติงานในยุทธศาสตร์เปิดการแข่งขันเสรี
4. เพื่อนำไปเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทโทรคมนาคมของไทย

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องบทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทยนั้นมาจากแนวคิดที่ว่า บทบาทของโทรคมนาคมเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการติดต่อสื่อสาร เป็นการเปิดประตูไปสู่โลกภายนอก เกิดการไหลเวียนของข่าวสารทำให้เกิด การเรียนรู้ เกิดการศึกษา เกิดความเข้าใจในศาสตร์แนวใหม่ ๆ ก้าวทันและรู้เท่าทันความเจริญของโลก สามารถมองเห็นแนวทางที่จะประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ในอดีตประเทศไทยได้ดำเนินการอุตสาหกรรมโทรคมนาคม โดยสิทธิขาดและผูกขาดด้วยหน่วยงานของรัฐ จนกระทั่งปี พ.ศ.2533 ประเทศไทย โดยมีการปฏิรูปวิธีหรือแนวทางดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคมให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยการปรับเปลี่ยนระบบการควบคุมและการบริหารกิจการสื่อสารโทรคมนาคมของรัฐเข้าสู่ระบบธุรกิจเอกชน เพื่อให้อยู่ระดับมาตรฐานเดียวกันกับประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งปวง การศึกษาเรื่องนี้จะใช้แนวคิดทฤษฎีต่างๆเป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องระบบจากทฤษฎีเชิงกระบวนการระบบทั่วไป (General System Theory) GST
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปเป็นเอกชน (Privatization) ในเรื่องการเพิ่มเสรีในการดำเนินการ (Liberalization)

1. แนวคิดเรื่องระบบจากทฤษฎีเชิงกระบวนการระบบทั่วไป (General System Theory) GST

Frijoof Capra, 1985 ได้กล่าวถึงแนวคิดในเรื่องระบบไว้ดังนี้

ระบบ คือ องค์รวมที่ประสานระหว่างส่วนย่อยๆ รวมกัน จนเป็นหนึ่งเดียวแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องระบบนั้น จะมีองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. ตัวแสดง (actors) กล่าวคือ ในระบบที่จะศึกษานั้นประกอบไปด้วยตัวแสดงอะไรบ้าง ตัวแสดงแต่ละตัวมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

2. ความสัมพันธ์ (relationship) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ที่อยู่ในระบบว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดบ้าง เช่น มีความสัมพันธ์ที่สมภาคกัน มีความสัมพันธ์ต่ำ-สูง มีความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนกัน หรือมีลักษณะความสัมพันธ์บางอย่าง

3. สิ่งแวดล้อม (environment) เป็นการศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมที่เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบ ว่ามีอะไรบ้างเช่น ระบบการเมือง เศรษฐกิจ ระบบธุรกิจในแต่ละช่วง มีบทบาทเข้าไปแทรกแซงระบบอย่างไร ส่งผลให้ระบบมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะไหน มีการปรับตัวอย่างไร

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำมาใช้ศึกษาโทรคมนาคมของไทยในฐานะที่เป็นระบบ กล่าวคือ เป็นระบบโทรคมนาคม ซึ่งเป็นระบบเปิดเป็นระบบที่ยอมให้สิ่งแวดล้อมเข้ามามีอิทธิพล ในองค์ประกอบของตัวระบบได้ เช่น ระบบการเมืองที่ส่งผลต่อระบบโทรคมนาคม โดยเป็นผู้กำหนดนโยบาย กฎเกณฑ์ ต่างๆ ของระบบ เป็นต้น ในตัวระบบมีผู้แสดงได้และกระทรวงคมนาคม องค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทยและตัวแสดงแต่ละตัวนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

แต่เดิมนั้นระบบโทรคมนาคมของไทย ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2426 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมไปรษณีย์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ส่งจดหมาย เอกสารและพัสดุภัณฑ์ต่างๆ และต่อมาได้รวมเอางานโทรเลขของทหารมาเข้าไว้ด้วยกัน โดยยกเป็นกรมโทรเลขอีกกรมหนึ่ง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2442 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมกรมไปรษณีย์และกรมโทรเลขเป็นกรมไปรษณีย์โทรเลข ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ได้แยกกองชำระโทรศัพทของกรมไปรษณีย์โทรเลขมาตั้งเป็นองค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่จัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการโทรศัพท เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนและดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวเนื่องกับกิจการโทรศัพทตลอดจนธุรกิจอื่นๆ ที่ต่อเนื่องกัน

จากนั้นอีก 23 ปีต่อมาในปี พ.ศ. 2519 การสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมได้ถือกำเนิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 โดยแยกกิจการด้านสื่อสารและโทรคมนาคมระดับปฏิบัติการ ออกจากกรม

ไปรษณีย์โทรเลข และใช้ชื่อว่า กสท. ดำเนินกิจการด้านไปรษณีย์และโทรคมนาคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ บริการไปรษณีย์รวมถึงบริการการเงิน อาทิ ธนาคารดี ตัวลกจิเบ ฯ บริการโทรคมนาคมอื่นๆ อาทิ โทรศัพท์ระหว่างประเทศ การถ่ายทอดโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เทลีสัทโทรสาร บริการสื่อสารข้อมูลและวิทยุคมนาคมประเภทต่างๆ ฯลฯ

จากวิวัฒนาการดังกล่าวในหน่วยงานด้านโทรคมนาคมของไทย อาจจะสรุปให้เห็นภาพโดยรวมตามแผนผัง ในหน้า 18

การกำหนดหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปตามพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรสารพุทธศักราช 2477 ซึ่งให้อำนาจผูกขาดการดำเนินกิจการโทรเลขและโทรศัพท์ไว้แก่รัฐ แต่เดิมคือ กรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้มีสิทธิผูกขาดแต่ผู้เดียวในกิจการโทรเลขและโทรศัพท์ ตามมาตรา 5

“ รัฐทรงไว้ซึ่งอำนาจสิทธิขาดที่จะตั้ง บำรุง และทำการโทรเลขโทรศัพท์ภายในราชอาณาจักรสยาม อำนาจนี้ห้ามมอบไว้แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข ”

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) สิทธิผูกขาดในการดำเนินกิจการโทรเลขและโทรศัพท์ได้โอนไปเป็นของ ทศท. และ กสท. โดยหน่วยงานทั้งสองนี้เป็นรัฐวิสาหกิจ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม

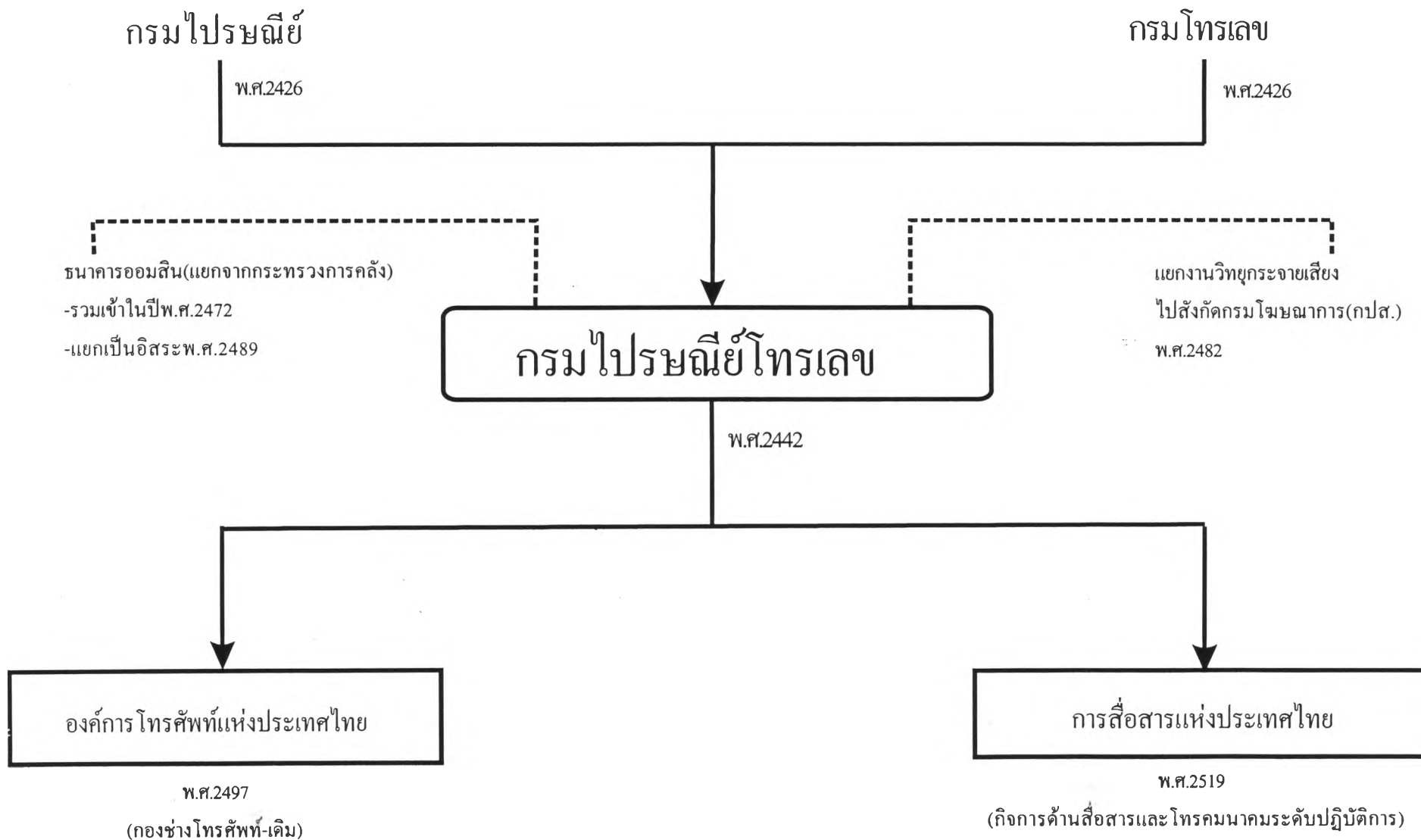
จากข้อมูลดังกล่าวนี้พอจะสรุปให้เห็นได้ว่า ระบบโทรคมนาคมของไทยแต่เดิมนั้น ประกอบไปด้วยตัวแสดง 3 ตัว ได้แก่ กระทรวงคมนาคม ทศท. และ กสท. ซึ่งอยู่ในลักษณะการดำเนินการผูกขาดโดยภาครัฐ

แต่เนื่องจากการผูกขาดในการให้บริการโทรเลขและโทรศัพท์ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น รัฐบาลกลั่นงบประมาณในการขยายบริการ บริการไม่เพียงพอต่อความต้องการคุณภาพของบริการไม่เป็นที่น่าพอใจอัตราค่าบริการบางอย่างสูงเกินไป ประชาชนไม่มีทางเลือก ฯลฯ

ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวเหล่านี้เกิดขึ้นมานานจนส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มีโทรศัพท์ไม่เพียงพอต่อความต้องการนั้นเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรม

การผูกขาดโดยรัฐ โดยไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนากิจการโทรคมนาคมและโทรศัพย์ได้เร็วกว่าที่มีอยู่ เนื่องจากขีดจำกัดของงบประมาณ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากร อีกทั้งมีข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบของภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐจึงมีนโยบายที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจการ โทรคมนาคม โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปเป็นเอกชน (Privatization) ในเรื่องการเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ (Liberalization)

ผังแสดงวิวัฒนาการของหน่วยงานโทรคมนาคมของไทย



2. แนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปเป็นเอกชน (Privatization)

ไกรยทธ ธีรยุธาตีนั้นท์, 2533 “การให้เอกชนดำเนินกิจกรรมของรัฐ” หรือ “การแปรรูปกิจกรรมของรัฐให้เป็นกิจกรรมเอกชน” (Privatization) เป็นแนวคิดและเป้าหมายปฏิบัติที่ได้รับการกล่าวขวัญและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลกในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนในกิจการโทรคมนาคมโดยไกรยทธ ได้ให้ความหมายของ Privatization ไว้ว่า “การส่งถ่ายให้เอกชนได้เข้าทำหน้าที่ต่างๆ บนารัฐ” พร้อมกับได้เสนอวิธีการหรือรูปแบบของการแปรรูปไว้ด้วย

รูปแบบของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐที่ ไกรยทธ ธีรยุธาตีนั้นท์ 9 รูปแบบ ดังนี้

1. การถอนตัวจากการผลิตโดยรัฐ (Withdrawal from Service Provision)
2. การขายกิจการ (Divesture)
3. การร่วมลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน (Joint Public-Private Venture)
4. การจ้างเหมา (Contracting Out)
5. การให้สัมปทาน (Franchising or Concession)
6. การให้เช่า (Leasing)
7. การให้ตั๋วรับบริการและเงินอุดหนุน (Voucher and Grant)
8. การเก็บค่าบริการ (User Charge)
9. การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ (Liberalization)

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรูปแบบที่ประเทศไทยนำมาใช้กับระบบโทรคมนาคมได้แก่ “การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ” (Liberalization) ซึ่งไกรยทธระบุไว้ว่า “การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการใช้ในความหมายที่สื่อการยกเลิกข้อกีดกันกีดกันระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในระบบ (ระบบตลาดถ้าใช้ในกรอบกว้างหรือองค์การถ้าใช้ในกรอบที่แคบ) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำงานของระบบ ทำให้การแข่งขันในระบบตลาดไม่บังเกิดขึ้นหรือมีอยู่น้อย หรือทำให้การบริหารงานขององค์การขาดความคล่องตัวเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภค

การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ มีความหมายที่ใกล้เคียงกับ “การยกเลิกการควบคุม” (deregulation) และมักนิยมใช้ควบคู่กันในการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ การยกเลิกการควบคุมนี้ใช้ในสภาพที่อุตสาหกรรมหนึ่งกิจการหนึ่งถูกรัฐเข้าควบคุมในแง่มุมต่างๆ (เช่น

จำนวนผู้ประกอบการ ระดับราคาที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค อัตรากำไร กิจทางการขยายตัวของกิจการ เป็นต้น) จนทำให้มีความรู้สึกว่า อุตสาหกรรมนั้นดำเนินการอย่างขาดประสิทธิภาพ ไม่มีการพัฒนาการ ผู้บริโภคได้รับบริการที่คุณภาพต่ำ หรือไม่ได้รับการตอบสนองในลักษณะที่เพิ่มสวัสดิการของผู้บริโภค ระเบียบกฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนดนี้โดยทั่วไปทำให้เกิดภาวะการผูกขาดของผู้ผลิตเอกชน อันเป็นอุปสรรคของการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นผลเสียดังกับผู้บริโภค ในกรณีที่รัฐเป็นผู้ผลิตผูกขาดเสียเอง ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นก็ไม่แตกต่างไปจากกรณีของผู้ผลิตเอกชน ดังนั้นแนวความคิดของ “การยกเลิกการควบคุม” ก็ครอบคลุมไปถึงกรณีของรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดด้วย ในกรณีที่รัฐเป็นผู้ผลิตผูกขาด (ซึ่งผ่านรัฐวิสาหกิจเป็นสำคัญ) การยกเลิกการควบคุมคือการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตเอกชนเข้ามาแข่งขันได้เพื่อผลิตบริการสนองผู้บริโภค อันเป็นการลดภาระของรัฐในการที่ต้องลงทุนขยายกิจการและการกระตุ้นให้รัฐวิสาหกิจปรับปรุงกิจการเพื่อแข่งขันกับผู้ผลิตเอกชน ในการสนองความต้องการของผู้บริโภค อันเป็นการผ่อนคลายนโยบายระเบียบต่างๆที่ใช้กำกับกับการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน (เพื่อสนองผู้บริโภค) และความคล่องตัวในการปรับตัวแข่งขันกับผู้ผลิตเอกชน เพื่อแข่งขันกับผู้บริโภค

การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการและการยกเลิกการควบคุม เป็นรูปแบบของการแปรรูปกิจกรรมของรัฐ ที่เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันในกลุ่มผู้ผลิต (ระหว่างเอกชนด้วยกัน) เพื่อสนองความต้องการของประชาชนผู้บริโภค ด้วยการยกเลิกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคของการแข่งขันโดยตรงหรือที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของระบบที่สนับสนุนการแข่งขัน การแข่งขันเป็นตัวการที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตและการเพิ่มทุนประโยชน์ในรูปแบบต่างๆที่ผู้บริโภคจะได้รับแน่นอน การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการและการยกเลิกการควบคุมนี้ ไม่ได้คลุมไปถึงการยกเลิกกฎเกณฑ์ประเภทที่จะช่วยประกันหรือเพิ่มผลประโยชน์ของผู้บริโภค เช่นคุณภาพของสินค้า/บริการที่กระทบสวัสดิภาพของผู้บริโภคกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพของสินค้า/บริการ ยังต้องมีอยู่และต้องมีการบังคับใช้อย่างเข้มงวดตามสภาพที่ควรจะเป็น”

นอกจากนี้ Owen E. Hughes : Public Management and Administration An Introduction ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า “การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ หมายถึงการยกเลิกการควบคุม โดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการโดยการรับสิทธิในการดำเนินการจากภาครัฐ เป็นการเพิ่มการแข่งขัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและราคา เพื่อให้ประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้ให้บริการ”

สำหรับประเทศไทย การเพิ่มความเสรีในการดำเนินการ (Liberalization) ได้ดำเนินการโดยให้เอกชนเข้ามาได้รับสิทธิในการดำเนินการจากภาครัฐในรูปแบบของ “สัมปทาน”

ดร.ไพฑูริย์ ลิ้มปพยอม (สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2540) ได้แบ่งรูปแบบของสัมปทานที่นิยมใช้กันหลายๆ ประเทศในยุโรปและอเมริกา ออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. สัมปทานแบบ BOO (Build Owned Operate) คือสัมปทานที่ให้เอกชนลงทุนแล้วดำเนินการ เมื่อมีรายได้ให้นำรายได้นั้นมาแบ่งให้รัฐส่วนหนึ่ง ที่เหลือเป็นของเอกชน หรือให้เอกชนจ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นรายปี โดยทรัพย์สินต่างๆ ที่ลงทุนไปนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน

2. สัมปทานแบบ BOT (Build Operate Transfer) คือ สัมปทานที่ให้เอกชนลงทุนแล้วดำเนินการ โดยให้จ่ายค่าใบอนุญาตในการดำเนินการเป็นรายปี ตามที่ระบุในสัญญาจนครบอายุของสัมปทาน หลังจากนั้นจะต้องโอนทรัพย์สินต่างๆ ที่เอกชนลงทุนไปให้กับรัฐ

สำหรับประเทศไทยนั้น ไม่สามารถจะให้สัมปทานตามลักษณะทั้งสองแบบนี้ได้ เนื่องจากติดขัดด้วยกฎหมายตาม พรบ.โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 ที่ระบุ ให้อำนาจผูกขาดการดำเนินกิจการ โทรเลขและโทรศัพท์ แก่ ทสท. และ กสท.

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยจะเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการโทรคมนาคม จึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมาย แต่เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายเป็นเรื่องยุ่งยาก และต้องใช้เวลานานอาจจะไม่ทันการณ์ รัฐจึงอาศัยช่องทางของกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ควบคู่ไปกับการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย

ในส่วนของกรณีแก้ไขกฎหมายนั้น กระทรวงคมนาคมได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสาร 3 ฉบับ ได้แก่ พรบ.โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 พรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2427 และ พรบ.การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา ซึ่งร่างดังกล่าวขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงคมนาคมหากกระทรวงคมนาคมเห็นชอบด้วยแล้ว ก็จะดำเนินการเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม โดยขั้นตอนต่อไปจะต้องเสนอไปยังคณะรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาผู้แทนราษฎร ตามลำดับเพื่อพิจารณา และประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป (จากมติการประชุมกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2537)

สำหรับในส่วนของการอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินกิจการโทรคมนาคมนั้น ได้อาศัยช่องของกฎหมายตาม พรบ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 มาตรา 9 (6)

“มาตรา 9 เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวในมาตรา 6 ให้องค์การโทรศัพท์มีอำนาจรวมถึง

(6) ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์แห่งกิจการขององค์การโทรศัพท์ รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคล”

และอาศัยช่องว่างของ พรบ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 มาตรา 10 (6)

“มาตรา 10 ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกระทำการต่างๆ ภายในของแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 และอำนาจเช่นว่านี้ ให้รวมถึง

(6) ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งกิจการของการสื่อสารแห่งประเทศไทย รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใดๆ”

จากกฎหมายดังกล่าวได้เปิดช่องให้ ทสท. และ กสท. ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ของกิจการของ ทสท. และ กสท. จึงได้เกิดสัมปทานรูปแบบใหม่ครั้งแรกขึ้นในโลก คือ สัมปทานแบบ BTO

“สัมปทานแบบ BTO (Build-Transfor-Operate) คือ สัมปทานที่ให้เอกชนลงทุนดำเนินการแล้วแย่งรายได้ส่วนหนึ่งตามสัดส่วนที่ระบุไว้ในสัญญาให้กับรัฐ โดยที่เมื่อเอกชนลงทุนสร้างทรัพย์สินอันเกิดจากโครงการสัมปทานเสร็จจะต้องทำการโอนทรัพย์สินทั้งหมดให้กับรัฐทันทีแล้วจึงดำเนินการต่อไปจนกว่าจะหมดอายุสัมปทาน” (ดร.ไพฑูย์ ลิมาพิยอม)

เมื่อเอกชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการโทรคมนาคมโดยการรับสัมปทานแบบ BTO จากภาครัฐ ส่งผลให้ตัวแสดงตามแนวคิดเรื่องระบบซึ่งแต่เดิมมี ทสท. กับ กสท. ได้เพิ่มตัวแสดงในระบบนั้นอีก ได้แก่ภาคเอกชนนอกจากนี้เมื่อเอกชนเข้ามาแล้ว ยังทำให้ระบบเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่นการแข่งขันทางการตลาด ราชการไปรษณีย์ต่างๆ อาทิ ซื้อมือถือในช่วงเดือน ส.ค. ได้รับบริการกวดบริการรายเดือนเป็นเวลา 1 ปี เป็นเงิน อีกทั้ง

บริการที่สะดวกรวดเร็ว ทั้งถึง เทคโนโลยีใหม่ๆ และบริการใหม่ๆ เป็นต้น บริการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น วิทยุติดตามตัว โทรศัพท์เคลื่อนที่ ช่วยให้ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตสะดวกสบายขึ้น

กมลารณ รัตน์อำไร (2535) “หลังจากที่นำ วิทยุติดตามตัวและโทรศัพท์เคลื่อนที่ มาใช้ในการทำงานแล้ว ผลในการทำงานที่ได้รับจากการใช้งานมากที่สุด คือ การทำงานรวดเร็วขึ้น ประหยัดเวลามากขึ้น รองลงมาคือการทำงานสามารถดำเนินได้ตลอดเวลา ไม่หยุดสะดุดติดขัด ผลกระทบอื่นๆ ในทางบวกที่ได้รับมากที่สุดคือ สบายใจมากขึ้น เพราะสามารถทำการสื่อสารได้ตลอดเวลา”

ศศิธร อิทธานุเวศน (2538) “การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้สาเหตุ เนื่องมาจากคุณสมบัติเฉพาะตัวของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ ความสะดวกในการพกพา ลักษณะการเป็น Mobile ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถติดต่อกันได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ที่ใดในประเทศและในอนาคตจะสามารถติดต่อกันได้ทั่วโลก โดยเทคโนโลยีของดาวเทียม นอกจากนี้ คุณสมบัติในเรื่องของการแก้ไขปัญหาในยามฉุกเฉิน ทำให้การติดต่อรับไว้ทันเหตุการณ์ ทำให้บุคคลไม่พลาดข่าวสาร ประกอบกับสภาพการจราจรที่ติดขัด เช่นในกรุงเทพฯ ทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่ช่วยให้ประหยัดเวลา ในการเดินทางไปพบหน้ากัน ทำให้สามารถติดต่อข่าวสารกันโดยไม่ต้องพบตัว”

นอกจากนี้แล้วการสื่อสารยังมีส่วน โดยตรงต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวไทย อีกด้วย เพราะการสื่อสารช่วยอำนวยความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความมีประสิทธิภาพ ความประหยัด และความปลอดภัย ในการดำเนินธุรกิจและชีวิตประจำวัน เช่น โครงการข่ายโทรศัพท์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศช่วยให้เราติดต่อพูดคุยหรือส่งข้อมูลผ่านสายโทรศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด สะดวกสบาย และทั่วถึงกันทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกทั้งการให้บริการด้านสื่อสารในเขตภูมิภาคมีระดับใกล้เคียงกัน ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล การกระจายรายได้ ไปสู่ชนบทก็จะมีโอกาสเป็นไปได้สูงขึ้นและในที่สุดก็จะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในต่างจังหวัดดีขึ้น และมีความเท่าเทียมกับในเรื่องของการสื่อสารมากขึ้น อีกทั้งยังได้นำระบบการสื่อสารมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการศึกษาดูแลแพร่ภาพการสอนจากครู ผู้ชำนาญการจากเมืองหลวงไปสู่โรงเรียนในชนบทหรือสถานที่เรียนบนชนบทที่ห่างไกล เพื่อบ่มบ่มที่จะเพิ่มพูนความเสมอภาคในคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้อยู่ในระดับที่เท่าเทียมกัน

จากแนวคิดและข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องระบบ แนวคิดเกี่ยวกับการ Liberalization และแนวคิดเกี่ยวกับการให้สัมปทานตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการสื่อสารของไทย พอจะสรุปได้ว่า การที่รัฐเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคมด้วย การให้สัมปทานนั้นเนื่องมาจากรัฐมีข้อจำกัดในการพัฒนาและขยายการบริการโดยเฉพาะในด้านเงินทุนและเมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการแล้วทำให้เกิดการพัฒนาด้านโทรคมนาคมในด้านต่างๆ เช่นด้านการแข่งขัน ด้านบริการที่รวดเร็ว สะดวกสบาย ท้าถึง และด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ บริการใหม่ๆ นอกจากนี้ยังมีส่วนการพัฒนาสังคมด้วยการให้บริการที่เข้าถึงและเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้อธิบายถึงสิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษาบทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมของไทย โดยแนวทางขั้นตอนการศึกษาวิจัยนี้จะนำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทย พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2537” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคม ประวัติการดำเนินงานด้านโทรคมนาคมของหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และกรมไปรษณีย์โทรเลขและกระทรวงคมนาคม การให้สัมปทานโครงการต่างๆแก่ภาคเอกชน ลักษณะของสัมปทานต่างๆ การดำเนินการของภาคเอกชนค่ายใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มชินวัตร กลุ่มยูคอม กลุ่มทีเอ และกลุ่มจัสมิน และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล แล้วนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method)

การที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหัวข้อดังกล่าวข้างต้นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจการด้านโทรคมนาคมของภาคเอกชน จึงเป็นการศึกษาโดยประสบการณ์ตรงทั้งของตนเองและผู้บริหารในหน่วยงาน ส่วนระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาใช้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แหล่งข้อมูล 3 ประเภทด้วยกันคือ

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ที่มีบทบาทอยู่ในกิจการโทรคมนาคมทั้งจากรัฐและเอกชน
3. ข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในธุรกิจโทรคมนาคมของภาคเอกชน

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร

1.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและนำข้อมูลเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาด้านการสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศมาประกอบการวิจัย

1.2 แผนวิสาหกิจ ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมแผนวิสาหกิจทั้งของ ทสท. และ กสท. ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาคือ ระหว่าง พ.ศ. 2533-2537 โดยรวบรวมได้ดังนี้

แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2530-2534

แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2535-2539

และแผนวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทยฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2530-2535

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแผนการดำเนินงานของ ทสท. และ กสท. จากแผนวิสาหกิจของทั้งสองหน่วยงาน ซึ่งโดยปกติแล้วแผนวิสาหกิจเป็นเอกสารที่ใช้ในระดับผู้บริหารของหน่วยงานจะไม่เผยแพร่สู่ภายนอก แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีความคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวกับผู้บริหารใน ทสท. และ กสท. จึงสามารถได้ข้อมูลดังกล่าวมาดังนั้นจึงจะนำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคม

1.3 รายงานประจำปี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมรายงานประจำปีทั้งของภาครัฐและเอกชนดังต่อไปนี้

- รายงานประจำปีของ ทสท. ระหว่างปี พ.ศ. 2534- 2537

- รายงานประจำปีของ กสท. ปี พ.ศ. 2535 ปี พ.ศ. 2536 และ ปี พ.ศ. 2538

- รายงานประจำปีกลุ่มชินวัตรระหว่างปี พ.ศ. 2535-2538

- รายงานประจำปีกลุ่มยูคอมระหว่างปี พ.ศ. 2536-2537

- รายงานประจำปีกลุ่มทีเอระหว่างปี พ.ศ. 2536-2538

- รายงานประจำปีกลุ่มจัสมินระหว่างปี พ.ศ. 2537-2538

1.4 เอกสารวันครบรอบองค์กร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารวันครบรอบ 40 ปี และครบรอบ 42 ปี องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เอกสารวันการสื่อสารแห่งชาติ ปี 2535 ปี 2537 ปี 2540 และเอกสารครบรอบ 20 ปี การสื่อสารแห่งประเทศไทย มาศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการด้านการสื่อสารของไทย

1.5 หนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมและติดตามข่าวในแวดวงโทรคมนาคมจากหนังสือพิมพ์ 1๗รัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด สยามโพสต์ กรุงเทพธุรกิจ สี่กรธุรกิจ ประชาชาติธุรกิจ บางกอกโพสต์ และบางซัน เป็นประจำทุกวัน เนื่องจากผู้วิจัยทำงานในส่วนงานประชาสัมพันธ์ของกลุ่มชินวัตร ซึ่งภาระหน้าที่อย่างหนึ่งคือการติดตามข่าวในแวดวงโทรคมนาคมจากสื่อมวลชน แล้วสรุปนำเสนอผู้บริหารทุกวันรวมทั้งได้ศึกษาข่าวย้อนหลังไปถึงปี พ.ศ. 2534 โดยย้อนหลังเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญ เช่น กรณีการให้สัมปทานโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย กรณีการแก้ไขสัญญาสัมปทานต่างๆ เป็นต้น

1.6 สรุปย่อสัญญาสัมปทานต่างๆ ที่รัฐบาลให้กับเอกชน ผู้วิจัยได้นำสรุปย่อสัญญาสัมปทานต่างๆที่รัฐบาลให้กับเอกชน ซึ่งเป็นเอกสารความลับทางราชการที่ผู้บริหารในหน่วยงานราชการท่านหนึ่ง กรุณาให้ศึกษาได้แต่อนุญาตให้เผยแพร่ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงนำเฉพาะส่วนที่สามารถเผยแพร่ได้มาเสนอเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของสัมปทานต่างๆ ที่รัฐบาลให้กับเอกชน

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

2.1 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ดร.ไพบูลย์ ลิมปพยอม ในฐานะอดีตผู้อำนวยการกองกิจการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึง ปี พ.ศ. 2535 เป็นช่วงเวลาที่ ทศท.เปิดให้สัมปทานแก่เอกชนเป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวคิดและที่มาแห่งรูปแบบสัมปทานต่างๆ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น ปัจจุบัน ดร.ไพบูลย์ ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารกลุ่มชินวัตร

การนัดสัมภาษณ์ ดร.ไพบูลย์นั้น ผู้วิจัยได้หารือท่านด้วยวาจาก่อน แล้วจึงได้ทำหนังสือ พร้อมแนวคำถามไปให้ เพื่อให้ท่านได้มีเวลาเตรียมข้อมูล หลังจากนั้นจึงนัดวันสัมภาษณ์ และได้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง ได้ข้อมูลครบตามต้องการ

2.2 สัมภาษณ์คุณบุญกวี ปลั่งศิริ รองประธานกรรมการบริหารกลุ่มชินวัตร เป็นผู้วางแผนตัดสินใจ กำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจของกลุ่มชินวัตร

การนัดสัมภาษณ์คุณบุญกวี นั้น ผู้วิจัยได้ส่งจดหมายและแนวคำถามให้พิจารณา ก่อน แล้วจึงกำหนดวันสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 2 ชั่วโมง โดยการสัมภาษณ์

นอกจากจะได้ข้อมูล ครบตามที่ต้องการแล้ว ยังได้แง่คิดในการมองธุรกิจที่เป็นสาธารณูปโภค กับ ธุรกิจที่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ตลอดจนแนวคิดการวิเคราะห์ธุรกิจโทรคมนาคม กับสถานะ การณ์ต่างๆ ซึ่งโดยปกติแล้ว คุณบุญฤดี เป็นผู้บริหารที่ไม่ค่อยมีเวลา การที่จะขอพบ หรือนัด สัมภาษณ์จะกระทำได้ยาก แต่เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำงานค่อนข้างใกล้ชิดกับคุณบุญฤดี จึงได้รับความช่วยเหลือจากท่านเป็นอย่างดี

2.3 สัมภาษณ์คุณสุพจน์ สัญญพิสิทธิ์กุล กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็ม จำกัด มีหน้าที่ควบคุมดูแล วางแผนงาน วางระบบและงานประมูลต่างๆ ใน อดีต ดำรงตำแหน่งรองกรรมการผู้อำนวยการ ฝ่ายวิศวกรรม กลุ่มจัสมิน

การนัดสัมภาษณ์ เดิมทีนั้น ผู้วิจัยได้ทำหนังสือพร้อมประเด็นคำถามส่งให้ ดร. อดิศัย โปธารามิก ประธานกรรมการกลุ่มจัสมิน หลังจากนั้น ได้พยายามติดตามการนัดสัมภาษณ์อยู่ 4 ครั้ง ในครั้งที่ 4 เลขาคัดสอบถามผู้วิจัยว่าทำงานอยู่ที่ไหน พอทราบว่าอยู่กลุ่มชินวัตร ก็ได้รับการปฏิเสธ ในการให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นไปได้ตามที่ผู้วิจัยคาดไว้ เนื่องจากธุรกิจโทรคมนาคม เป็น ธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง เมื่อผู้ทำงานอยู่ในบริษัทที่เป็นคู่แข่งกัน จะมาขอสัมภาษณ์ย่อมได้รับการ ปฏิเสธเป็นธรรมดา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ น.ส.กนกพร อุพารเสถียร ผู้เป็นน้องสาวของผู้วิจัยที่ทำงานเป็น วิศวกรคอมพิวเตอร์ ที่บริษัทจัสมิน เทเลคอม ซิสเต็ม จำกัด เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ โดยได้รับการ แนะนำว่าจะสัมภาษณ์คุณสุพจน์ แทน ดร.อดิศัย เนื่องจากคุณสุพจน์ เป็นผู้บริหารที่ร่วมงานกับ กลุ่มจัสมินมาตั้งแต่ต้น จะทราบรายละเอียดทุกเรื่องได้ดี อีกทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง การนัด สัมภาษณ์จะกระทำได้ง่ายกว่า

เมื่อสัมภาษณ์มาแล้ว ผู้วิจัยทำการถอดเทปความยาวประมาณ 45 นาที ได้มีการ สัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ให้ไปครบถ้วน แต่คำตอบบางประเด็นไม่ชัดเจนนัก เช่น ถ้าตอบใน เรื่อง ที่กำหนดในการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร

2.4 สัมภาษณ์ คุณภูษณ ปริมาณิช อติตรองประธานกรรมการบริหารกลุ่มยูคอม ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของกลุ่มยูคอม

การนัดสัมภาษณ์ จากประสบการณ์ในการนัดสัมภาษณ์ ดร.อดิษฐ์ ทำให้ผู้วิจัยค้นหาผู้ที่สามารถเข้าถึงคุณภรณ์ เพื่อทำการสัมภาษณ์แทน โดยผู้วิจัยได้ขอให้ น.ส.หทัยรัตน์ พงษ์กรวิวัฒน์ ผู้สื่อข่าวสายโทรคมนาคมจากหนังสือพิมพ์สื่อธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่คุ้นเคยทั้งกับผู้วิจัย และคุณภรณ์ เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ แล้วจึงนำเทปจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป ความยาวประมาณ 35 นาที ได้มีการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ให้ไปอย่างครบถ้วน แต่คำตอบจะเน้นไปที่ตัวบริษัท โทเทิล แอกเซส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (TAC) ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 800 อันเป็นบริษัทย่อยในกลุ่มยูคอมมากกว่าที่จะได้คำตอบของตัวกลุ่มยูคอมในภาพรวม จึงต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม จากหนังสือพิมพ์ และเอกสารทางด้านประชาสัมพันธ์ของกลุ่มยูคอมมาเสริม

2.5 สัมภาษณ์ ดร.อาชว์ เตาลานนท์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TA) เป็นผู้รับผิดชอบการวางแผน การกำหนดทิศทาง และการตัดสินใจ การดำเนินงานของ บริษัทเทเลคอมเอเชีย ฯ

การนัดสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขอให้นักประชาสัมพันธ์ สายธนู เพื่อนสนิทที่เรียนคณะนิเทศศาสตร์ รุ่นเดียวกับผู้วิจัย ซึ่งขณะนี้ทำงานอยู่ที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ TA เป็นผู้ที่มีโอกาสได้ทำงานใกล้ชิดกับ ดร.อาชว์ เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ให้ โดยผู้วิจัยได้ถอดเทปการสัมภาษณ์ความยาวประมาณ 30 นาที ซึ่งบทสัมภาษณ์ดังกล่าว ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ แต่ได้เอกสารที่ ดร. อาชว์ บรรยายในการประชุมผู้บริหาร TA กับเอกสารประกอบการสัมมนา พนักงานที่ ดร. อาชว์ เป็นผู้อภิปรายมาใช้ประกอบ เป็นข้อมูลทดแทนในส่วนที่ขาดหายไปจากการสัมภาษณ์

2.6 สัมภาษณ์ ดร.โกศล เพ็ชรสุวรรณ เลขาธิการสมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย และอาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ ดร.โกศล เนื่องจากเป็นนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านโทรคมนาคม อีกทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย

การนัดสัมภาษณ์ เนื่องจากในช่วงที่ผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์นั้น เป็นช่วงเวลาที่ท่านจะต้องเดินทางไปปฏิบัติภารกิจที่ประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น ดร.โกศล จึงมอบบทความและเอกสารทางวิชาการ ที่ได้เขียนไว้ให้ศึกษาเป็นข้อมูล แทนการสัมภาษณ์

2.7 สัมภาษณ์ คุณพัฒนพันธ์ วงศ์พันธ์ หัวหน้าข่าวสายโทรคมนาคม หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ เป็นผู้ซึ่งเฝ้าตรวจสอบและวิเคราะห์กิจการโทรคมนาคมในประเทศไทย ทั้งส่วนของภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอด

การนัดสัมภาษณ์ ได้มีการนัดสัมภาษณ์ล่วงหน้า โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ เมื่อถึงวันสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยการอัดเทปการสัมภาษณ์ผ่าน Speaker Phone ทางโทรศัพท์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที ได้ข้อมูลในแง่ของสื่อมวลชน ที่เฝ้าติดตามการทำงานของภาครัฐและเอกชน โดยยึดถือการให้ประโยชน์กับประชาชนเป็นหลักในการเฝ้ามอง

3. ข้อมูลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม

เนื่องจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงาน ตลอดจนรับทราบการวางกลยุทธ์ในธุรกิจโทรคมนาคม ซึ่งไม่สมควรจดเป็นบันทึก เนื่องจากเป็นความลับขององค์กร จึงได้นำข้อมูลจากประสบการณ์ตรงมาประมวลประกอบการศึกษาคั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลที่ได้จากบุคคล มาศึกษาเปรียบเทียบประมวลร่วมกับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานของผู้วิจัย แล้วจึงสรุปรวบรวมประเด็นที่สำคัญ นำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาตามแนวทางดังนี้

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ถึงแผนและนโยบายของประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโทรคมนาคม โดยศึกษาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 จากนั้นจึงมาวิเคราะห์นโยบายและแผนในระดับปฏิบัติการ ก็นำหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดำเนินการด้านโทรคมนาคม ได้แก่ แผนรัฐวิสาหกิจของทศท. และกสท. เพื่อศึกษาว่าเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการด้านโทรคมนาคมได้อย่างไร และเข้าไปด้วยวิธีการแบบไหน

หลังจากนั้นผู้วิจัย ได้นำข้อมูลจากการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มชินวัตร , กลุ่มยูคอม ,กลุ่มทีเอ และ กลุ่มจัสมิน มาวิเคราะห์ถึงการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของภาคเอกชน

จากนั้นได้วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา ในส่วนที่เอกชนดำเนินการว่ามีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาโทรคมนาคมของไทย สำหรับการวิเคราะห์บทบาทของภาคเอกชน ได้อาศัยแนวคิดเรื่องระบบของทฤษฎีเชิงกระบวนการระบบทั่วไปหรือ “General System Theory” (Fritjof Capra, 1985) เป็นหลักในการวิเคราะห์ว่า ระบบโทรคมนาคมนี้เป็นระบบเปิด ยอมให้สิ่งแวดล้อมเข้ามามีอิทธิพลในระบบ ตัวแสดงในระบบประกอบด้วย ภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงคมนาคม ทสท. และ กสท. ภาคเอกชน ได้แก่ บริษัทที่ประกอบธุรกิจโทรคมนาคมขนาดใหญ่ คือ กลุ่มชินวัตร กลุ่มยูคอม กลุ่มทีโอ และกลุ่มจัสมิน ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ในระบบโทรคมนาคมเพื่อศึกษาถึงบทบาทของเอกชน และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เข้ามาในระบบได้แก่ระบบการเมือง ตัวนักการเมือง ส่งผลอย่างไรต่อระบบโทรคมนาคม

เมื่อทราบถึงบทบาทของภาคเอกชนแล้วก็จะนำข้อมูลที่ได้มาประมวลเพื่อวิเคราะห์ว่าบทบาทดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร โดยอาศัยแนวคิดเรื่องการสื่อสารทำอะไรได้บ้าง หรือ “What Communication Can Do” (Using Communication Theory : Sven Windahl and Benno H. Signitzer with Jean T. Olson , 19 : 36-38) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ว่าผลที่เกิดขึ้นแก่สังคมมีอะไรบ้างเช่น เกิดการเท่าเทียมกันทางการสื่อสารหรือเป็นตัวเร่งให้เกิดปฏิกริยาอื่นๆ ในสังคม เป็นต้น

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ประมวลข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อแยกสรุปประเด็น ให้เห็นถึง นโยบาย และแผนของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมของประเทศ โดยแยกข้อมูลเป็นบทหนึ่ง หลังจากนั้นในบทต่อไปจะนำเสนอข้อมูล ลักษณะโดยรวมของบริษัทเอกชน แต่ละบริษัท พร้อมทั้งวิเคราะห์การดำเนินงานของภาคเอกชนตลอดจนบทบาทของเอกชน ในการพัฒนาเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม อีกทั้งสรุปเพื่อให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่สนับสนุนและที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน

หลังจากรวบรวมข้อมูลการดำเนินการของภาคเอกชนแล้วในบทสุดท้ายก็จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์บทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- ด้านบริการ
- ด้านราคา
- ด้านการกระจายความทั่วถึง
- ด้านความหลากหลายในบริการ

- ด้านเทคโนโลยี
- ด้านบุคลากร
- ด้านนโยบาย

จากนั้นจะนำเสนอข้อมูลทางด้านผลกระทบจากบทบาทดังกล่าวต่อสังคมว่าส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง เมื่อทำการสรุปทั้งหมดนี้แล้ว จากการศึกษาครั้งนี้สามารถตอบปัญหาที่ว่า

1. รัฐมีนโยบายและแผนพัฒนาระบบโทรคมนาคมของประเทศอย่างไร
2. ภาคเอกชนมีการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมอย่างไร
3. ภาคเอกชนมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศ
4. บทบาทดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

การติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง ที่เป็น Key Informants ตามที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มานี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายในการที่จะเข้าถึงผู้บริหารแต่ละท่าน ผู้วิจัยเชื่อว่าการที่สามารถเข้าถึงได้นั้นมาจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในธุรกิจโทรคมนาคม และได้มีโอกาสทำงานร่วมกับผู้บริหารเหล่านั้น อีกทั้งมีช่องทางอื่นที่จะช่วยให้การสัมภาษณ์ต่างๆเกิดขึ้นได้ เช่นมีเพื่อนและน้องที่อยู่ในธุรกิจนี้ และเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับผู้ที่ เป็น Key Informants

นอกจากนี้ ข้อมูลทางด้านเอกสารก็มีหลายส่วนที่ไม่สามารถนำมาอ้างอิงหรือเปิดเผยได้ แต่ก็ได้มีโอกาสศึกษาเพื่อนำมาประมวลเป็นข้อมูล เอกสารเหล่านี้ก็เช่นกัน ไม่ใช่จะค้นหาได้ง่าย เป็นเพราะผู้วิจัยอาศัยความสัมพันธ์คุ้นเคยจากการทำงานร่วมกันเป็นเวลานาน จนไว้วางใจจึงสามารถนำมาศึกษาได้

ดังนั้น การได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ นั้น ถึงแม้จะไม่ได้ครบถ้วนตามที่ต้องการ แต่ก็ได้ข้อมูลในระดับที่สามารถทำการศึกษาได้ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยพึงพอใจ และเชื่อว่าถ้าผู้วิจัยไม่ได้ทำงานอยู่ในจุดที่ทำอยู่ในขณะนี้ ก็ไม่สามารถจะได้ข้อมูลอย่างที่รวบรวมมาได้ จึงจะได้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 4

นโยบายและแผนในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของไทย

เนื่องจากกิจการด้านโทรคมนาคม รัฐถือว่าเป็นบริการสาธารณูปโภค ซึ่งองค์กรของรัฐ มีหน้าที่ที่จะต้องจัดหาจัดทำให้บริการสาธารณูปโภคนี้ ด้วยเหตุนี้กิจการโทรคมนาคมจึงเกิดการผูกขาด โดยหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นการที่เอกชนจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมได้ ต้องขึ้นอยู่กับข้อกำหนดนโยบายของรัฐ

ในบทนี้ จึงเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงนโยบายและแผนในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของไทยว่ามีแนวนโยบายอย่างไรในการเปิดโอกาสให้เอกชน เข้าไปมีส่วนร่วม และเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยวิธีการอย่างไร โดยจะศึกษาจากแผนและนโยบายในระดับประเทศก่อน แล้วจึงศึกษาแผนและนโยบายในระดับหน่วยงานปฏิบัติการ ว่ามีการส่งผ่านนโยบายกันมาอย่างไร

4.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูล สำหรับการศึกษานั้น จะขอหยิบยกเฉพาะแผนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคมเท่านั้น โดยในแผน 6 นี้จะแบ่งการสื่อสารออกเป็น 3 ประเภทคือ สื่อสารสาธารณะ สื่อสารมวลชน และสื่อสารเฉพาะกิจ แต่การสื่อสารที่สำคัญและมีความจำเป็นมากในการสนับสนุน การพัฒนาด้านอื่นๆ ได้แก่ สื่อสารสาธารณะ เช่น บริการ โทรศัพท์ในประเทศ/ต่างประเทศ

ในอดีตที่ผ่านมาการขยายบริการสื่อสารสาธารณะ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ การขาดแคลนโทรศัพท์เป็นปัญหารุนแรงอีกทั้งคุณภาพบริการยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้ เท่าที่ผ่านม้อัตรการขยายตัวของเลขหมายโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9 ต่อปี แต่ความต้องการมีเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี ทำให้การขาดแคลนโทรศัพท์มีความรุนแรงมากขึ้น ในปี 2528

มีโทรศัพท์ประมาณ 7 แสนเลขหมาย หรือคิดเป็น 1.4 เลขหมาย ต่อ 100 คน เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนามีโทรศัพท์ 4 เลขหมาย ต่อ 100 คน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาคุณภาพบริการ ยังไม่เกิดความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญของปัญหาโทรคมนาคมดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากปัญหาการบริหารและการดำเนินงานของหน่วยงานที่ให้บริการยังไม่ดี ขาดการประสานงานที่ดีทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานเชิงธุรกิจ และปัญหาที่สำคัญ คือการขาดแคลนเงินลงทุนในการขยายบริการ

ดร.ไพฑูย์ กิมปพยอม (สัมภาษณ์ 12 ก.ย. 2540) “การพัฒนาโทรศัพท์เป็นไปอย่างล่าช้า ไม่พอกับความต้องการของประชาชน เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ อีกทั้ง ทศท.เองมีรายได้ไม่เพียงพอ ในสมัยนั้นการลงทุนต่อหมายเลขซึ่งประมาณ 30,000 บาท ถ้าขยาย 1 ล้านเลขหมาย ต้องใช้งบประมาณถึง 3 หมื่นล้านบาท การดำเนินงานในอดีตใช้วิธีกู้เงินจากต่างประเทศ เพราะว่าค่าใช้จ่ายต่างๆ เกิดจากการนำเข้าอุปกรณ์จากต่างประเทศ และการกู้เงินนั้น รัฐจะต้องเป็นผู้ค้ำประกัน ซึ่งในสมัยนั้นมีการกำหนดเพดานเงินกู้ของประเทศของหน่วยงานทั้งราชการและรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ปีละไม่เกิน 2 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ราว 5 หมื่นล้านบาท) ซึ่งรัฐต้องนำเงินมาจัดสรรให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รถไฟ ชลประทาน พลังงาน ในขณะที่หน่วยงานที่ได้รับโควตาเงินกู้มากที่สุด คือหน่วยงานด้านพลังงาน ได้แก่ ไฟฟ้า ในส่วนของ ทศท. จะได้รับงบประมาณที่จะขยายบริการโทรศัพท์ ได้ปีละประมาณ 2 หมื่นเลขหมาย ในขณะที่ความต้องการมีประมาณ 2 ล้านเลขหมาย ซึ่งต้องใช้งบประมาณถึง 6 หมื่นล้านบาท”

การขาดแคลนโทรศัพท์ภายในประเทศ และคุณภาพบริการที่ไม่ดีนี้มีผลกระทบไปถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การติดต่อโทรศัพท์ระหว่างประเทศไม่สะดวก การพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจ การค้า ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ดังนั้นรัฐบาลสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ.2531 จึงได้มีนโยบายที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคมตามที่ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 ในข้อ 6.2 ความว่า “เพิ่มขีดความสามารถบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมลงทุนในการดำเนินงานเพื่อเร่งตอบสนองความต้องการที่

เพิ่มขึ้นให้ได้อย่างเพียงพอ” ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคมมากขึ้น โดยได้ระบุมมาตรการและแผนงาน ในการพัฒนาสื่อสารณะด้านปรับปรุงการลงทุน พัฒนาโครงข่าย ขยายบริการ และเพิ่มคุณภาพของบริการ โดยได้เน้นสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน ในแผนงานข้อ 5-7 ดังต่อไปนี้

“(5) สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินงานให้บริการด้านสื่อสารณะ เช่น เข้าร่วมทุน เช่า รับโอนบางส่วนหรือทั้งหมด โดยให้หน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ตลอดจนกำหนดรูปแบบ เงื่อนไขให้สามารถปฏิบัติได้

(6) การให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินงานให้บริการไปรษณีย์โทรเลขในส่วนท้องถิ่น ควรเน้นคุณภาพบริการในด้านความสะดวก รวดเร็ว แน่นนอน และสม่ำเสมอ และให้มีประเภทของบริการมากขึ้น

(7) กำหนดอัตราค่าบริการให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการขยายงาน เพื่อให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้น และไม่ใช่อุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ การค้า และอุตสาหกรรม”

จากมาตรการและแผนงานดังกล่าว ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 พบว่าภาครัฐได้เริ่มมีนโยบายในการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการสื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมทุน เช่า รับโอนบางส่วนหรือทั้งหมด จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังมีมาตรการส่วนรวมด้านการสื่อสาร ในด้านสนับสนุนให้เมืองศูนย์กลางด้านการสื่อสาร เพื่อดูแลนโยบาย กำกับ ดูแล กิจกรรมด้านการสื่อสาร อีกทั้งให้มีการปรับปรุงด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา และส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ บริการใหม่ๆ เข้ามาใช้ในประเทศ ตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรการส่วนรวมด้านการสื่อสารข้อ 1 ข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 8 ดังต่อไปนี้

“(1) สนับสนุนให้เมืองศูนย์กลางด้านสื่อสาร ในลักษณะคณะกรรมการประสานงาน เพื่อดูแลด้านนโยบาย การวางแผนลงทุน กำกับ ดูแล ให้มีการดำเนินงานสอดคล้องและสนับสนุนกันโดย

ให้กระทรวงคมนาคมเป็นเจ้าของเรื่องรับไปดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งองค์กรดังกล่าว โดยพิจารณา กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

(4) ให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย กฎ และระเบียบด้านการสื่อสารให้มีความ คล่องตัวเหมาะสม ทันสมัย เอื้ออำนวยและสนับสนุนต่อการพัฒนาประเทศ

(5) ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ที่ได้มาตรฐานขึ้น ในประเทศ

(8) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีใหม่และบริการใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับโครงข่ายเดิม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการขยายตัวด้านธุรกิจ”

สรุปโดยภาพรวมแล้วแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้เขียนเรื่องการพัฒนาการสื่อสาร ไว้ใน ประเด็นใหญ่ๆ เพียง 6 ประเด็นดังต่อไปนี้

- เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน
- ขยายบริการและปรับปรุงคุณภาพของบริการ
- อัตราค่าบริการ
- แก้ไขกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา
- จัดตั้งองค์กรกลาง ดูแลนโยบาย และกำกับดูแลด้วยปฏิบัติการ
- ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี และบริการใหม่ๆ มาใช้

ต่อมารัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 2 ในปี พ.ศ. 2533 ได้มีนโยบายในการพัฒนาการสื่อสารต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดก่อน(ชาติชาย 1) ตามที่ได้แถลง นโยบายคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2534 ข้อ 3.5 ความว่า “รัฐบาลจะเร่งดำเนินการด้านบริการ โทรคมนาคมและการสื่อสารให้รวดเร็วและมีบริการดีเพียงพอกับความต้องการของธุรกิจ และประชาชนที่ขยายหรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว” รัฐบาลจึงได้มอบให้สภาพัฒนาฯจัดทำแผนพัฒนาฯให้สอดคล้องกับ นโยบายดังกล่าวดังปรากฏในแผน 7 ตามข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไปนี้

4.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นี้ ได้วางแผนต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ซึ่งได้เริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการการสื่อสารแต่ก็เป็นเพียงการเริ่มต้นเท่านั้น ยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสรุปประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เพื่อเป็นข้อมูลในการร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ต่อไป

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 การพัฒนาระบบบริการพื้นฐานได้ดำเนินการตามแนวทางพัฒนาที่กำหนดไว้ กล่าวคือ การนำบริการพื้นฐานที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ การเชื่อมโยงโครงข่ายให้สมบูรณ์และยกระดับคุณภาพบริการ การเพิ่มบทบาทเอกชนในการแบ่งเบาภาระการลงทุนและเพิ่มประสิทธิภาพบริการ การปรับปรุงการบริหารและการดำเนินงานของรัฐ การปรับโครงสร้างราคาให้เหมาะสมและการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การลงทุนตามโครงการต่างๆ ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ประกอบกับภาครัฐยังมีข้อจำกัดหลายด้านที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนขยายบริการพื้นฐานเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ไม่สามารถสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ นอกจากนั้น เศรษฐกิจของประเทศได้ขยายตัวในอัตราสูงเกินกว่าเป้าหมายที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 กำหนดไว้มาก จึงส่งผลให้ปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐานทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีสภาพล้นขวดที่สำคัญต่อการพัฒนาในอนาคต โดยเฉพาะการขาดแคลนด้านโทรศัพท์ยังมีผู้รอขอใช้เป็นจำนวนถึงประมาณ 1 ล้านเลขหมาย แม้ว่าจะได้ดำเนินการขยายโทรศัพท์เพิ่มขึ้นจาก 8 แสนเลขหมาย เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็น 1.8 ล้านเลขหมายแล้วก็ตาม แต่ก็ยังทำให้จำนวนโทรศัพท์ต่อประชากรมีสัดส่วนเพียง 3 เลขหมายต่อ 100 คนเท่านั้น ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมีโทรศัพท์เฉลี่ย 9 เลขหมายต่อ 100 คน

ด้วยเหตุนี้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จึงยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการสื่อสารโทรคมนาคม โดยได้วางเป้าหมายในการพัฒนาดังนี้

1. ขยายบริการ โทรศัพท์ให้เพียงพอกับจำนวนค่าขอใช้บริการ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

2. เพิ่มจำนวนโทรศัพท์ให้ได้ไม่น้อยกว่า 10 เลขหมาย ที่ให้บริการได้ต่อประชากร 100 คน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7
3. ยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านสื่อสารทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศให้ได้มาตรฐานสากล
4. ให้มีบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัล เพื่อสนองความต้องการของภาคธุรกิจและสนับสนุนการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

และเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางไว้ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาด้านการสื่อสารไว้ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงกฎระเบียบด้านสื่อสาร

(1.1) ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย และสอดคล้องกับเทคโนโลยีด้านสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

(1.2) ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มบทบาทภาคเอกชน เพื่อให้สามารถเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐในการขยายบริการหลัก และบริการเสริมมากขึ้น โดยเฉพาะบริการเสริมให้เอกชนสามารถลงทุนและดำเนินการได้ด้วยตนเอง

(1.3) ปรับปรุงกฎระเบียบที่กำกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้ชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและขจัดความซ้ำซ้อนในการลงทุนให้บริการ

2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

(2.1) จัดให้มีแผนแม่บทการพัฒนาการสื่อสารแห่งชาติที่มีลักษณะเป็นแผนระยะยาวประมาณ 10 ปี เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาการสื่อสารให้มีทิศทางพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจน ประกอบด้วย การประมาณความต้องการ และการขยายเครือข่าย บริการประเภทต่างๆ การพัฒนาองค์กร การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2.2) ปรับปรุงระบบบริหารและการดำเนินงานหน่วยงานของรัฐ ที่ให้บริการให้เกิดความคล่องตัว และมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น

(2.3) ให้มีการจัดตั้งองค์กรกลางอิสระระดับสูง และมีกฎหมายรองรับ ประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดนโยบายต่างๆ ด้านสื่อสาร รวมถึงการกำหนดโครงสร้างราคาค่าบริการ ให้เกิดความเป็นธรรม ต่อผู้ให้และผู้ให้บริการ และประสานแผนงานด้านสื่อสาร เพื่อให้บรรลุแนวทางดังกล่าว ให้อาศัยอำนาจทางฝ่ายบริหารจัดตั้งคณะกรรมการสื่อสารแห่งชาติขึ้นในระยะแรก

(2.4) เร่งผลิตบุคลากรด้านสื่อสาร โดยเฉพาะวิศวกร ช่างเทคนิคให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และพัฒนาสถาบันฝึกอบรมบุคลากร ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือน ให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อป้องกันการขาดแคลนบุคลากร

3. ปรับโครงสร้างราคาให้เหมาะสม

กำหนดอัตราค่าบริการให้สอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริง โดยเฉพาะบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศให้มีอัตราค่าบริการอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ อันจะเป็นการสนับสนุนการลงทุนในสาขาอื่นๆ เช่น สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการ เป็นต้น

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย และ พัฒนาเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม

ให้มีการวิจัยและนำผลงานวิจัยด้านโทรคมนาคมมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคม

5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ให้มีการทำแผนสารสนเทศแห่งชาติ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย อุตสาหกรรมข้อมูล อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ อุตสาหกรรมด้านบริการโทรคมนาคม และอุตสาหกรรมด้านผลิตอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม

6. บริการความถี่วิทยุให้มีประสิทธิภาพ

ควบคุม ดูแล การนำความถี่วิทยุมาใช้กิจการสื่อสารเฉพาะที่ที่มีความจำเป็นตลอดจน จัดระเบียบการใช้ความถี่วิทยุให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้มีนโยบายและแผนในการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น นอกเหนือจากด้านการลงทุนแล้ว ยังได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วย การวางแผนแม่บท ซึ่งเป็นแผนระยะยาวประมาณ 10 ปี เพื่อให้มีทิศทางในการพัฒนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งให้ความสำคัญกับการกำกับควบคุมดูแลการใช้ความถี่วิทยุ

เมื่อแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และ 7 ทั้ง 2 แผน ได้ให้ความสำคัญ ในการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการกิจการโทรคมนาคม ซึ่งเป็นแผนในระดับนโยบายของประเทศแล้ว รัฐได้มีการผลักดันนโยบาย และแผนต่อไปยังหน่วยงานระดับปฏิบัติการ โดยออกมาในรูปของแผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและแผนวิสาหกิจกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นแผนและนโยบายหลักสำหรับเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งสอง แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงแผนวิสาหกิจขอเสนอข้อมูลภูมิหลังของ ทศท. และ กสท. เพื่อให้ทราบพอสังเขปดังนี้

4.3 ภูมิหลังขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.)

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2497 โดยรับโอนงานกองช่างโทรศัพท์จากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาดำเนินการ มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจให้บริการด้านโทรศัพท์นครหลวง กิจการประกอบด้วย ชุมสายวัดเลียบ บางรัก สามเสน และเพลินจิต จำนวน 1 หมื่นเลขหมาย

ทศท. มีภาระหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 “ให้ดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการโทรศัพท์ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐ และ ประชาชน และ ดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์ และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่องที่ใกล้เคียงกัน หรือ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์”

ทศท. ได้ถูกจัดให้เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งรัฐได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานให้จัดให้มีการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รัฐวิสาหกิจ จัดทำแผนวิสาหกิจ เพื่อเป็นกรอบหลักในการดำเนินงาน ทศท. ได้สนองมติดังกล่าว โดยได้ประกาศใช้แผนวิสาหกิจเป็นหลักในการดำเนินมาโดยตามลำดับ

4.4 แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

แผนวิสาหกิจเป็นแผนรวมที่กำหนดทิศทางขององค์การในห้วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งจะช่วยให้คณะผู้บริหารและคณะกรรมการองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย สามารถติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแผนวิสาหกิจของ ทศท. ฉบับที่ 2 และ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2537 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และ 7 ตามลำดับ เพื่อจะศึกษานโยบายและแผนในการดำเนินงานของ ทศท. ในช่วงที่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคม

4.4.1 แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2530-2534

แผนวิสาหกิจ ทศท. ฉบับที่ 2 ได้กำหนดนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับการขยายบริการ และเปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมไว้ในนโยบายข้อ 2.1 และ 2.5 ดังนี้

“ 2.1) ขยายบริการให้เพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ พื้นที่ และประโยชน์ใช้สอย ยกกระดับคุณภาพของบริการ พร้อมกับนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ให้สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว”

“2.5) สนับสนุนให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนช่วยในงานบางส่วนที่เหมาะสมตามนโยบายรัฐบาล เพื่อแบ่งเบาภาระการลงทุน ของ ทศท. และให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการขยายบริการให้เร็วขึ้น”

สำหรับเป้าหมายตามแผนวิสาหกิจฉบับนี้ ได้ระบุไว้ในข้อ 3.1 ว่า “ให้มีเลขหมายโทรศัพท์ที่มี (Line Capacity) ทุกประเภทรวมทั้งหมดไม่น้อยกว่า 2 ล้านเลขหมายในปี 2534 ซึ่งสามารถสนองความต้องการรวมของทั้งประเทศได้ และจำนวนเลขหมายนี้ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 85 ของปริมาณความต้องการในปี 2534”

ส่วนเป้าหมายที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนได้ระบุในข้อ 3.10 ว่า “ให้เอกชนเข้ามามีส่วนช่วยในงานบางส่วนที่เหมาะสมตามนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปี 2531”

นโยบายและแผนของ ทศท.ตามแผนวิสาหกิจ ฉบับที่ 2 นี้ เป็นนโยบายที่เริ่มต้นเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาในกิจการโทรคมนาคม โดยได้ตั้งเป้าหมายให้เริ่มตั้งแต่ปี 2531 ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมครั้งแรก ในปี 2533 ถ้าช้ากว่าเป้าหมายถึง 2 ปี ทั้งนี้เนื่องจาก “ปี 2531 ได้เริ่มโครงการที่จะเปิดสัมปทานโทรศัพท์ให้เอกชนดำเนินการ พอจะเริ่มโครงการก็เกิดปัญหาจากการต่อต้านของสหภาพแรงงาน ทศท.ขึ้นมาทันที เพราะพนักงานกลัวว่าจะไม่มีงานทำ กลัวถูกออกจากงาน เนื่องจากเอกชนเข้ามาดำเนินงานจะมาแย่งงานไปทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะงานขยายโทรศัพท์เป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของ ทศท.” (ดร.ไพบุลย์ ติมปพยอม สัมภาษณ์ 12 ก.ย. 2540)

นอกจากนี้ในแผนวิสาหกิจ ทศท.ฉบับที่ 2 ได้ระบุว่า ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้ระบุว่าจะให้เอกชนเข้ามาในลักษณะใด รูปแบบอย่างไร อีกทั้งการคาดการณ์ตัวเลขในการขยายโทรศัพท์ เป็นการคาดการณ์จากยอดการจองโทรศัพท์ไม่ใช่การสำรวจความต้องการที่แท้จริง “ในสมัยก่อน ทศท.คาดการณ์การเพิ่มเลขหมายจากตัวเลขการจองโทรศัพท์และจากสถิติที่ประกาศในย่านภูมิภาคเอเชียได้ทำไว้ ไม่ได้มีการสำรวจความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะงบประมาณในการขยายก็ไม่เพียงพออยู่แล้ว จึงไม่มีงบประมาณไปทำการสำรวจ” (ดร.ไพบุลย์ ติมปพยอม สัมภาษณ์ 12 ก.ย. 2540)

สำหรับการเปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตามแผนวิสาหกิจฉบับที่ 2 ครั้งแรก เกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2533 วันที่ 17 มีนาคม คือ “บริการสื่อสารข้อมูลโดยใช้ระบบ Datanet” เป็นสัมปทานที่กลุ่มชินวัตรได้ไป หลังจากนั้นสัมปทานอื่นๆก็ตามมา จนถึงสุดแผนวิสาหกิจฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2534 ทศท.ได้เปิดให้สัมปทานแก่เอกชน รวม 10 โครงการ ได้แก่ 1. บริการสื่อสารข้อมูลโดยใช้ระบบ Datanet 2. บริการโทรศัพท์ติดตามตัวโฟนลิงค์ 3. บริการโทรศัพท์ติดตามตัวอัติโนมัติ 4. บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ Cellular 900 5. โครงการขายเคเบิลใยแก้วนำแสงตามทางรถไฟ 6. ระบบสื่อสารภายในประเทศด้วยดาวเทียม 7. บริการโทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร (Card Phone) 8. บริการโทรศัพท์พหุภาพ Telepoint 9. บริการสื่อสารเพื่อธุรกิจผ่านดาวเทียม 10. โครงการขายเคเบิลใต้น้ำ โครงการเหล่านี้ เป็นโครงการขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก เป็นโครงการที่เป็นบริการเสริมของโทรศัพท์ สาเหตุที่เปิดให้สัมปทานบริการเสริมก่อนเนื่องจาก “เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากพนักงาน ทศท.ในการเปิดให้สัมปทานจึงต้องเปิดโครงการเล็กๆก่อน และเป็นโครงการที่ไม่กระทบกับการทำงานของพนักงาน ทศท.” (ดร.ไพฑูริย์ ติมปพยอม สัมภาษณ์ 12 ก.ย. 2540)

4.4.2 แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535-2539

ในแผนวิสาหกิจ ทศท. ฉบับที่ 3 นี้ ได้เตรียมการรองรับ งานเมื่อเอกชนหมดวาระดำเนินการ โดยได้ระบุเป็นนโยบายไว้ว่า “ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบงานบริการที่ ทศท. มอบหมายให้เอกชนดำเนินการให้บริการ เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จด้านการตลาดและการเตรียมการเมื่อหมดวาระการให้เอกชนบริการงานนั้นๆ”

สำหรับในส่วนของเป้าหมายตามแผนวิสาหกิจ ฉบับที่ 3 ได้ระบุไว้ดังนี้

1. ให้มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่มี Line Capacity ทุกประเภท รวมทั้งหมดภายในปี 2539 ไม่น้อยกว่าเป้าหมายต่อไปนี้

- เขตนครหลวง ไม่น้อยกว่า 40 เลขหมาย ต่อประชากร 100 คน
- เขตภูมิภาค ไม่น้อยกว่า 3.8 เลขหมาย ต่อประชากร 100 คน

2. ให้มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในส่วนที่ ทศท. ดำเนินการ ไม่น้อยกว่า 5 เลขหมาย ต่อประชากร 1,000 คน ภายในปี 2539

โดยได้วางกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวไว้ดังนี้

1. สำรวจและวิจัยความต้องการของประชาชนในแต่ละประเภทของบริการ โทรศัพท์และโทรคมนาคม โดยแยกประเภทผู้เช่า และนำผลกำหนดอัตราส่วนของการขยายบริการแต่ละประเภทในแต่ละปี
2. พิจารณาให้เอกชนลงทุนในส่วนที่ ทศท. มีข้อจำกัดในการลงทุน
3. ร่วมมือประสานงานกับภาคเอกชนที่ดำเนินการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ด้าน ตลอดจนนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในแผนวิสาหกิจ ฉบับที่ 3 นี้ได้มีการระบุเป้าหมายไว้ว่าการขยายกิจการโทรศัพท์เป็นหลัก โดยการเปิดให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ อีกทั้งมีแผนที่จะสำรวจความต้องการใช้โทรศัพท์ของประชาชนอย่างแท้จริง และในช่วงของแผนนี้ได้เกิดโครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย อันเป็นโครงการที่สานต่อจากเมื่อปี 2531 ตามที่ได้กล่าวไว้ในแผนวิสาหกิจ ฉบับที่ 2 โดยในระหว่างปี 2531 ถึง 2533 “ทศท. ต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ กับสหภาพฯ และพนักงาน ทศท. อยู่ประมาณ 2 ปี เพื่อให้เข้าใจว่าพนักงานจะไม่สูญเสียอะไร ตรงข้ามมีแต่จะได้ประโยชน์ คือ ทศท. จะมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยที่ไม่ต้องไปกู้เงินมาลงทุน และมีเอกชนเข้าร่วมทำงานในบางส่วน ภายใต้การกำกับดูแลของ ทศท.” (ดร.ไพบุลย์ ภูมิพยอม สัมภาษณ์ : 12 ก.ย. 2540)

ในช่วงเวลาของแผนวิสาหกิจ ฉบับนี้ ได้เกิดโครงการสัมปทานขึ้นอีก 4 โครงการ ได้แก่ 1. ขยายบริการโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย ในเขตโทรศัพท์นครหลวง 2. บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ CBR 3. บริการวีดีโอ 4. ขยายบริการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย ในเขตโทรศัพท์ภูมิภาค

นอกจากนี้ยังพบว่านโยบายในการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากแรงผลักดันจากภาคเอกชนที่ผลักดันผ่านหน่วยงานของรัฐที่ดูแลกิจการโทรคมนาคม ได้แก่ ทศท. ให้เป็นผู้เสนอแผนไปยังหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ กระทรวงคมนาคม ทั้งนี้เพื่อให้กระทรวงคมนาคมผลักดันต่อไปจนบรรลุเป็นนโยบายระดับชาติ ในระหว่างที่ผลักดันผ่านหน่วยงาน

ทศท. นั้น ก็ต้องผลักดันผ่านนักการเมืองควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้รับนโยบายสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

“เมื่อสมัยเริ่มต้น ดร.ทักษิณ เป็นคนนำเรื่องสัมปทานเข้ามาผลักดันผ่านนักการเมืองจนเป็นนโยบายขึ้นมา” (สุพจน์ สัจญญพิสิทธิกุล สัมภาษณ์ : 12 ก.ย. 2540)

“เราควรเป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม เป็นผู้นำ ทำอะไรก่อนคนอื่นทำ ในสมัยก่อนผมเป็นคนขายความคิดเรื่อง BTO ให้กับองค์การโทรศัพท์ ขายความคิดนี้ผ่านไปยังนักการเมือง จนเปิดเป็นนโยบายให้พวกเราเข้ามาทำธุรกิจนี้ กลุ่มชินวัตรเป็นบริษัทแรกที่เข้าไปรับสัมปทานทำโครงการคาถ้านี้ตจากองค์การโทรศัพท์ ในปี 2533” (ดร.ทักษิณ ชินวัตร บรรยายในการสัมมนาผู้บริหารกลุ่มชินวัตร : 12 ก.พ. 2540 โรงแรมเอส ซี ปาร์ค)

โดยสรุปแล้ว เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตามนโยบายของรัฐที่ระบุไว้ในแผนวิสาหกิจฉบับที่ 2 และ 3 ในรูปแบบของสัมปทาน แบบ BTO รวมจำนวนทั้งสิ้น 14 โครงการ และทั้งหมดนี้คือในส่วนที่ ทศท. รับผิดชอบ ยังมีอีก หน่วยงานหนึ่งที่เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการในด้านของการให้บริการโทรคมนาคม ได้แก่ กสท. โดยจะขอกล่าวถึงความเป็นมาและการให้บริการของ กสท. ในหัวข้อต่อไป

4.5 ภูมิหลังของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม เรียกโดยย่อว่า “กสท” ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า The Communications Authority of Thailand (CAT) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2520 ตามพระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 โดยแยกงานระดับปฏิบัติการออกจากกรมไปรษณีย์โทรเลข มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการและส่งเสริมกิจการไปรษณีย์และโทรคมนาคม รวมทั้งธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นประโยชน์แก่กิจการสื่อสารไปรษณีย์และโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชน

การดำเนินงานต่างๆของกสท.

2519 ประกาศใช้พระราชบัญญัติการสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519 กำหนดให้จัดตั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นรัฐวิสาหกิจ เพื่อรับผิดชอบการให้บริการด้านไปรษณีย์และโทรคมนาคม

2520 จัดตั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท) และรับโอนงานด้านปฏิบัติการจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาดำเนินงาน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2520

2521 ปรับปรุงและเปลี่ยนระบบการรับ-ส่งโทรเลข ระหว่างประเทศจากระบบ Manual มาเป็นระบบอัตโนมัติผ่านศูนย์ถ่ายทอดโทรเลขอัตโนมัติ (Automatic Message Switching Center : MSC)

2522 เปิดดำเนินการชุมสายเทเล็กซ์อัตโนมัติ (Computer Telex Exchange : CTE)
เปิดบริการโทรสารสาธารณะเป็นครั้งแรก ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา

2523 เปิดบริการวิทยุติดตามตัวระบบสัญญาณเรียก
เปิดบริการเช่าใช้วิทยุคมนาคมเฉพาะกิจแบบมือถือ

2524 เปิดบริการสื่อสารข้อมูลทางโทรศัพท์ระหว่างประเทศ
เปิดบริการวิทยุคมนาคมระบบ UHF

2525 ประกาศใช้รหัสไปรษณีย์ (Postcode) ทั่วประเทศและเปิดบริการไปรษณีย์รับประกันในประเทศ

2526 เปิดบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS)ระหว่างประเทศ
เปิดบริการติดต่อศูนย์รวบรวมข้อมูลและศูนย์ประมวลผลระหว่างประเทศ (IDAR) ระบบเคเบิลใต้น้ำอาเซียน มาเลเซีย-สิงคโปร์-ไทย (M-S-T) เสร็จสมบูรณ์ และเปิดใช้งานตามโครงการ (ปี 2521-2526)

2527 เปิดบริการโทรเลขนานาชาติระหว่างประเทศครั้งแรกกับสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมนี

เปิดบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ ระบบเรียกอัตโนมัติ ISD ผ่านชุมสายโทรศัพท์
ระหว่างประเทศระบบ SPC

2528 เปิดที่ทำการศูนย์ไปรษณีย์กรุงเทพฯ หัวลำโพง
เปิดบริการรับฝากไปรษณีย์จำนวนมาก ณ ที่ทำการศูนย์ไปรษณีย์กรุงเทพฯเป็นแห่ง
แรก

2529 ย้ายที่ทำการสำนักงานใหญ่ฝ่ายบริหารจากถนนเจริญกรุง บางรัก มาที่ถนนแจ้ง
วัฒนะ หลักสี่ เปิดบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS)ในประเทศ

2530 เปิดบริการจ่ายเงิน Postcheque กับเบลเยียมเป็นประเทศแรก
เปิดบริการวิทยุคมนาคมระบบเซลลูล่า ระบบ AMPS 800 MHz
เปิดให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ IODC กับญี่ปุ่น เป็นประเทศแรก
เปิดบริการวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจประเภทจัดกลุ่ม (Trunked Mobile)

2531 ให้บริการถ่ายทอดโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมภายในประเทศกับสถานีโทรทัศน์ช่อง
3 และ 9 อ.ส.ม.ท.

เปิดให้บริการฐานข้อมูลทางเทเล็กซ์ (TelexDatabase)

2532 เปิดให้บริการรับชำระภาษีรถประจำทางไปรษณีย์ในเขต กทม. นนทบุรี
ปทุมธานี และสมุทรปราการ

เปิดให้บริการรับฝากไปรษณีย์ด่วนพิเศษระหว่างประเทศนอกที่ทำการ

เปิดบริการสื่อสารข้อมูล Thaipak

เปิดบริการโทรสารระหว่างประเทศผ่านชุมสายโทรสาร FAXCOM

2534 เปิดบริการรับชำระค่าบริการโทรคมนาคม โดยหักบัญชีเงินฝากธนาคาร

เปิดให้บริการวงจรความเร็วสูงให้เช่า (High Speed Data) กับญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และเยอรมนี

2536 เปิดบริการรับชำระค่าเบี่ยประกันภัยคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถทางไปรษณีย์

2537 เปิดบริการจัดส่งบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนประจำปีทางไปรษณีย์
เปิดให้บริการประชุมทางจอภาพระหว่างประเทศ (Videoconference Service)

เปิดใช้ระบบเคเบิลใต้น้ำไทย-กัวมาลเซีย-ไทย (M-T)

2538 ขยายบริการรับชำระภาษีรถประจำปีทางไปรษณีย์ออกไปทั่วประเทศ

2539 เปิดใช้งานศูนย์ไปรษณีย์หลักสี่ และเริ่มใช้เครื่องคัดแยกจดหมายอัตโนมัติ
เปิดใช้ระบบเคเบิลใต้น้ำไทย-เวียดนาม-ฮ่องกง (T-V-H)
เปิดบริการสื่อสารข้อมูลระบบ Frame Relay Framelink ครั้งแรกกับประเทศญี่ปุ่น
เปิดให้บริการสื่อสารดาวเทียม Inmarsat-C ผ่านสถานีดาวเทียมนนทบุรี

จากการดำเนินงานด้านโทรคมนาคมของ กสท. ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมอีกหน่วยงานหนึ่งพบว่า มีงานหลายอย่างที่ซ้ำซ้อนกันอยู่กับ ทศท. เช่น เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์ เป็นผู้ให้บริการโทรศัทพ์เคลื่อนที่และเพจเจอร์ เป็นต้น ดังนั้นจึงได้นำแผนวิสาหกิจของกสท. ซึ่งเป็นนโยบายและแผนของกสท. มาศึกษาควบคู่กันไปด้วย

4.6 แผนวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2530-2535)

สำหรับแผนวิสาหกิจ กสท. ฉบับที่ 2 ได้รวมแนวทางนโยบายเพื่อการกำหนดบทบาทของ กสท. ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 และ 7 เข้าไว้ด้วยกัน โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะระบุถึงการขยายงานและพัฒนาเทคโนโลยีโทรคมนาคมของกสท.เอง มีเพียงข้อเดียวที่ระบุถึงเรื่องการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการ ได้แก่ ข้อ 3 ในหน้า 27 ว่า

“ส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการรับภาระในการลงทุนและการดำเนินงานให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการสื่อสาร เป้าหมายในส่วนตัว ของ กสท. คือ ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ กสท.”

จากข้อความในแผนวิสาหกิจของ กสท. ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการเปิดไว้กว้างๆว่า ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนในกิจการที่เป็นประโยชน์ต่อ กสท. โดยไม่ได้มีการกำหนดว่าจะให้เอกชนเข้าร่วมในกิจการส่วนใดบ้าง และจะเข้าร่วมในลักษณะอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากแผนวิสาหกิจของ ทศท. ซึ่งระบุให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนในการขยายการให้บริการโทรศัพท์

ส่วนสัมปทานที่ กสท. ได้ให้แก่เอกชนในช่วงระหว่างแผนวิสาหกิจ กสท. ฉบับที่ 2 มีอยู่ด้วยกัน 3 โครงการ ได้แก่ 1. บริการวิทยุติดตามตัวแพคลิงค์ 2. บริการโทรศัพท์มือถือ ระบบ 800 3. บริการวิทยุติดตามตัวอีซีคอลล

เพื่อให้ภาพรวมของสัมปทานทั้งหมดที่ภาครัฐให้แก่เอกชนดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2537 รวมทั้งลักษณะบริการที่เอกชนรับสัมปทานไปดำเนินการ ผู้วิจัยจึงขอสรุปเป็นข้อมูลให้ทราบในหัวข้อต่อไป

4.7 ภาพรวมลักษณะของบริการร่วมระหว่างเอกชนกับภาครัฐ

จากการที่รัฐได้มีนโยบายในการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคม ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและดำเนินการโดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย ตามแผน 6 และแผน 7 ตามที่ได้แจ้งมาแล้วนั้น หน่วยงานทั้งสองได้ดำเนินการสนองนโยบายดังกล่าว โดยการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในรูปแบบของสัมปทานต่าง ๆ นั้น ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533-2537 รวม 24 โครงการดังต่อไปนี้

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการบริการร่วม ทศท.-เอกชน ระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2537

บริการร่วม/วันทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
1) บริการสื่อสารข้อมูล โดยใช้ระบบ Datancet 17 มี.ค.2533	บริษัท ชินวัตร ดาต้า คอม จำกัด (10ปี)	Datancet หรือ Datakit Virtual Circuit Switch คือ บริการสื่อสารข้อมูลเฉพาะกลุ่มด้วยคอมพิวเตอร์ โดยอาศัยคู่สายโทรศัพท์ที่มีการใช้งานอยู่แล้ว นอก เหนือจากสัญญาณโทรศัพท์ (Voice) ที่รับส่งอยู่ แล้ว ซึ่งคู่สายดังกล่าวสามารถรับส่งข้อมูลด้วย ความเร็วสูงถึง 19,200 บิตต่อวินาที ปัจจุบันกลุ่มลูกค้า ที่ใช้บริการ Datancet คือกลุ่มธนาคาร , ธุรกิจประ กันภัย , ธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์ สำหรับในอนาคต จะมีการขยายบริการนี้ออกสู่ภูมิภาคใ้มากยิ่งขึ้นอีก ด้วย
2) บริการโทรศัพท์ติด ตามตัว Paging 1. 12 มี.ย. 2533 2. 21 ธ.ค. 2533 3. 15 มี.ย. 2537	1. บริษัท ชินวัตร เพอจิง จำกัด 2. บริษัท ฮัทชิสัน เทลคอมมิวนิเค ชั่นส์ (ประเทศไทย) จำกัด 3. บริษัท วิกัลด์เพอ จำกัด (15 ปี)	ให้บริการโทรศัพท์ติดตามตัว Phonelink, Hutchison และ World Page โดยเป็นบริการที่อาศัย คลื่นวิทยุเป็นสื่อ ผู้ฝากข้อความเพียงโทรศัพท์ไปยัง ศูนย์บริการของผู้ดำเนินการ ซึ่งมีทั้งระบบอัตโนมัติ และระบบผ่าน Operator ซึ่งจะสามารถรับสัญญาณ เสียง ตัวเลขและตัวอักษรได้ในเวลาเดียวกัน หรือ รับเฉพาะสัญญาณอย่างใดอย่างหนึ่ง ขึ้นอยู่กับชนิด ของโทรศัพท์ติดตามตัวนั้นๆ
3) บริการโทรศัพท์ เคลื่อนที่ Cellular 900 1 ต.ค. 2533	บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (20 ปี)	Cellular 900 เป็นโครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบ Cellular ระบบ NMT 900 ซึ่งใช้งานในย่านความถี่ 900 Mhz เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นจากระบบ NMT 450 ซึ่งในปัจจุบันได้ให้บริการโดย ทศท. และได้มี การใช้งานแพร่หลายในกลุ่มประเทศ Scandinavia และอีกหลายประเทศในยุโรป

บริการร่วม/วันทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
4) โครงข่ายเคเบิลใยแก้ว นำแสงตามทางรถไฟ Fibre Optic Cable Transmission 1 เม.ย. 2534	บริษัท คอม-ลิงค์ จำกัด (20 ปี)	โครงข่ายเคเบิลใยแก้วแสงตามทางรถไฟนี้เป็น ความร่วมมือระหว่าง ทศท. บริษัท คอม-ลิงค์ จำกัด และการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับโครง ข่ายบริการโทรศัพท์ทางไกลที่จะขยายตัวใน อนาคตและพัฒนาระบบสัญญาณควบคุมการเดิน รถไฟและระบบการติดต่อทางโทรคมนาคมของ การรถไฟ สามารถรับส่งสัญญาณทั้งเสียง ภาพ และ ข้อมูลต่างๆได้ทุกชนิดในระบบดิจิทัล ให้ความ มั่นยำและเชื่อถือได้สูงสุด
5) ระบบสื่อสารภายใน ประเทศด้วยดาวเทียม Domestic Satellite Earth Station 1 เม.ย. 2534	บริษัท อควิเมนท์ จำกัด (15ปี)	เป็นบริการที่รองรับการขยายตัวทางธุรกิจ และเป็น เส้นทางสำรองการติดต่อสื่อสารในกรณีฉุกเฉิน โดยทางบริษัท อควิเมนท์ จำกัด ได้เช่าช่องสัญญาณ ดาวเทียมไทยคม พร้อมทั้งมอบวงจร 10X0 วงจร และสถานีฐาน ความถี่ต่างๆจำนวน 10 สถานี คือ กรุงเทพฯ สุราษฎร์ธานี หาดใหญ่ ภูเก็ต ระยอง นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ เชียงราย และ พิษณุโลก ให้ ทศท.ไว้ใช้งาน
6) บริการโทรศัพท์ สาธารณะ แบบใช้บัตร Cardphone 6 พ.ค. 2534	บริษัท แอดวานซ์ อินฟอร์เมชันซิส เต็มส์ จำกัด (18 ปี)	รูปแบบใหม่ของการบริการโทรศัพท์สาธารณะที่ นำเข้ามาอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ด้วย ระบบควบคุมการทำงานด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ที่นำมาใช้ติดตั้งเป็นโทรศัพท์ผลิตโดย บริษัท Landis & Gyr แห่งประเทศสวิตเซอร์ แอนด์ รุ่น BTK

บริการร่วม/วันที่ทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
7) บริการโทรศัพท์พกพา Telepoint 30 พ.ค. 2534	บริษัท โฟนพ้อยต์ (ประเทศไทย)จำกัด (10 ปี)	Telepoint คือบริการโทรศัพท์ไร้สายแบบพกพา ระบบ Digital เป็นระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ที่พัฒนามาจากโทรศัพท์ไร้สาย (Cordless Telephone) ซึ่งใช้งานภายในอาคารเพียงอย่างเดียว โดยเพิ่มประสิทธิภาพให้สามารถพกพาติดตัวไปใช้งานนอกอาคารได้ทุกที่มีสถานีรับ-ส่งสัญญาณ (Base Station) ตั้งอยู่ในรัศมีห่างจากสถานีรับ-ส่งสัญญาณ ประมาณ 150 เมตร
8) บริการสื่อสารเพื่อธุรกิจผ่านดาวเทียม Integrated satellite Business Network : ISBN 6 มิ.ย. 2534	บริษัท ทอคิวเม็นท์ จำกัด (15 ปี)	บริการโทรคมนาคมที่สามารถรับ-ส่งข้อมูลพร้อมเสียงได้ โดยนำเทคโนโลยีด้านการรับสัญญาณผ่านดาวเทียมมาประยุกต์ใช้กับโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ ในปัจจุบันนอกจากจะมีเอกชนเข้าใช้ระบบนี้แล้ว ทศท.ยังเป็นผู้เข้าใช้ระบบนี้ด้วยคือโครงการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท (TDMA) อีกด้วย
9) โครงการเคเบิลใต้น้ำ Submarine Optical Fibre Cable Project 4 ก.ค. 2534	บริษัท จัสมิน ซับมารีน เทเลคอมมิวนิเคชัน จำกัด (20ปี)	เป็นโครงการที่ ทศท.กำหนดโครงการขึ้นเพื่อสำรองการให้บริการติดต่อโทรคมนาคมผ่านวงจรทางไกล ทางภาคใต้ของประเทศ เคเบิลใยแก้วใต้น้ำถูกฝังใต้ท้องทะเลเพื่อเชื่อมโยงวงจรระหว่างกรุงเทพฯ และชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกกับจังหวัดหลักๆทางภาคใต้ของประเทศ
10) ขยายบริการ โทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมายในเขต โทรศัพท์นครหลวง 29 ตุลาคม 2535	บริษัท เทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (25 ปี)	โครงการติดตั้งและให้บริการ โทรศัพท์ตามบ้าน จำนวน 2 ล้านเลขหมาย ให้กับประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล

บริการร่วม/วันทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
11) บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ CBR 17 พ.ค. 2536	บริษัท วี.เอ็ม.ดี. จำกัด (15 ปี)	ระบบ CBR หรือ Common Base Radio Telephone เป็นระบบการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะการติดขัดของระบบจราจร โดยสามารถติดต่อกันเป็นรายบุคคลหรือติดต่อกันทั้งกลุ่ม โดยมี Dispatcher เป็นตัวกลางสั่งการกลุ่มผู้ใช้บริการนี้ได้แก่ กลุ่มรถแท็กซี่ ประกันภัย รถโดยสาร รถเช่า รถรับจ้าง เป็นต้น
12) บริการวีดีสาร Videotex Service 28 พ.ค. 2536	บริษัท ไกลน์ เทคโนโลยี จำกัด (5 ปี)	บริการวีดีสาร คือบริการระบบสื่อสารข้อมูล ซึ่งสามารถรับ-ส่งข้อมูลในลักษณะที่เป็นตัวเลข, ตัวอักษรและที่เป็นรูปภาพต่างๆ(Graphic) โดยสามารถโต้ตอบกันได้ ระหว่างผู้ใช้บริการ หรือสมาชิก (Subscriber) กับศูนย์ข้อมูล หรือผู้ใช้ข้อมูล (IP : Information Provider)
13) ขยายบริการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายในเขต โทรศัพท์ภูมิภาค 25 ค.ค. 2536	บริษัท ไทยเทเลโฟน แอนด์ เทเลคอมมิวนิ เคชั่น จำกัด (มหาชน) (25 ปี)	โครงการติดตั้ง และให้บริการ โทรศัพท์ตามบ้าน จำนวน 1 ล้านเลขหมายให้กับประชาชนในเขตภูมิภาคทั่วประเทศ

ตารางแสดงรายละเอียดโครงการบริการร่วมกสท. - เอกชน ระหว่าง พ.ศ. 2533 - พ.ศ. 2537

บริการร่วม/วันทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
1) บริการวิทยุติดตามตัว ระบบ Digital Display และ Alphanumeric Paging 12 กุมภาพันธ์ 2534	บริษัท แพ็คคลิงค์ (ประเทศไทย) จำกัด (15 ปี)	เป็นบริการวิทยุคมนาคมเพื่อรับ-ส่งข่าวสาร โดยผู้ใช้บริการ หรือผู้ที่พกพาวิทยุติดตามตัวจะได้รับแจ้งข่าวสารซึ่งอยู่ในรูปของตัวเลขหรือข้อความ
2) บริการวิทยุคมนาคม ระบบเซลกุก่า 16 กันยายน 2534	บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (27 ปี)	บริการวิทยุติดต่อกึ่งสองทาง ผ่านสถานีกลางแบบพูดสวนทางกันได้(Full Duplex) สามารถใช้รับส่งได้ทั้งเสียงและข้อมูลใช้งานได้สะดวกและรวดเร็ว เช่นเดียวกับระบบโทรศัพท์ธรรมดา (โทรศัพท์มือถือระบบ 800)
3) บริการวิทยุติดตามตัว ระบบ Digital Display และ Alphanumeric Paging 15 มกราคม 2535	บริษัท เลนโซ่ เพจจิง จำกัด (25 ปี)	เป็นบริการวิทยุคมนาคมเพื่อรับ-ส่งข่าวสาร โดยผู้ใช้บริการหรือผู้ที่พกพาวิทยุติดตามตัวจะได้รับแจ้งข่าวสาร ซึ่งอยู่ในรูปของตัวเลขหรือข้อความ
4) บริการวิทยุคมนาคม เฉพาะกิจระบบ Trunked Mobile 7 พฤษภาคม 2536	บริษัท ยูไนเต็ดคอมมิวนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด(มหาชน) (15 ปี)	บริการวิทยุคมนาคมที่จัดไว้แก่ผู้ที่ต้องการมีเครือข่ายวิทยุเฉพาะกิจไว้ใช้ในกิจการของตน โดยสามารถใช้งานได้ทั้งแบบเฉพาะภายในกลุ่มหรือแบบตัวต่อตัว และสามารถต่อเชื่อมเข้ากับตู้สาขาอัตโนมัติ หรือระบบโทรศัพท์ธรรมดาได้

บริการร่วม/วันทำสัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
5) บริการสื่อสารดาวเทียม โดยใช้สถานีภาคพื้นดินขนาดเล็ก (VSAT) 28 มิถุนายน 2536	บริษัท ธนายง จำกัด (มหาชน) โดยบริษัท สยามแซ็ท เน็ทเวอร์ค จำกัด (เดิมชื่อ บริษัท ไทยสกายคอม จำกัด) ดำเนินงานแทน (22 ปี)	การให้บริการรับ-ส่งสัญญาณเสียง ภาพ และข้อมูลผ่านดาวเทียม โดยใช้สถานีภาคพื้นดินขนาดเล็ก เพื่อติดต่อเฉพาะในประเทศไทย
6) บริการโทรศัพท์/โทรสาร ระหว่างประเทศ สาธารณะแบบใช้บัตร (Card Phone) 15 มีนาคม 2537	บริษัท เกลนโซ่ โฟนการ์ด จำกัด (เดิมชื่อ บริษัท โฟนการ์ด จำกัด) (15 ปี)	การให้บริการโทรศัพท์/โทรสารระหว่างประเทศ สาธารณะแบบใช้บัตร โดยบัตรที่จะใช้มี 2 ลักษณะ คือ Credit Card ทั่วไป และ Prepaid Card ทั้งนี้จะมีการติดตั้งตู้โทรศัพท์/โทรสารสาธารณะตามสถานที่ต่างๆทั่วประเทศ
7) บริการรับ-ส่งสัญญาณ โทรศัพท์ผ่านดาวเทียม 9 สิงหาคม 2537	บริษัท ซีเอส คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (บริษัท ร่วมทุนระหว่างบริษัทชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) และกสท. (22 ปี)	เป็นการรับ-ส่งสัญญาณโทรศัพท์ผ่านดาวเทียมไทยคม หรือดาวเทียมดวงอื่นๆ ตามโครงการดาวเทียมสื่อสารของกระทรวงคมนาคม กลุ่มผู้ใช้บริการ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ และผู้ให้บริการ Cable TV เป็นต้น
8) บริการสื่อสารข้อมูล ในประเทศแบบเคลื่อนที่ (Mobile Data Communication Services) 17 กันยายน 2537	บริษัท เนทเวอร์คคอนซัลแทนท์ จำกัด (20 ปี)	เป็นบริการรับส่งข้อมูล (Data) สองทางมีลักษณะคล้ายคลึงกับบริการวิทยุคมนาคมระบบเซลลูล่าร์ และ Trunked Mobile แต่มีจุดมุ่งหมายในการรับ-ส่งข้อมูลเป็นหลัก

นอกจากสัมปทานธุรกิจโทรคมนาคมจากหน่วยงาน ทศท. กสท. แล้วยังมีสัมปทานด้านโทรคมนาคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยคือ โครงการดาวเทียมสื่อสารแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่กระทรวงคมนาคมเป็นเจ้าของสัมปทาน มีลักษณะโครงการโดยสรุป ดังนี้

บริการร่วม/วันที่สัญญา	บริษัท/ระยะเวลา	ลักษณะบริการ
โครงการดาวเทียมสื่อสารแห่งชาติ 11 กันยายน 2534	บริษัทชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน) (30 ปี)	มีหน้าที่ในการจัดสร้างและจัดส่งดาวเทียมสื่อสารภายในประเทศ ก่อสร้างสถานีควบคุมดาวเทียมหรือสถานีส่ง ติดตามและมาตรวัด รวมถึงจัดหาและติดตั้งเครื่องมือทดสอบและอุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็นในการดำเนินงาน ทั้งนี้กระทรวงคมนาคมได้ให้สิทธิแก่บริษัทฯ ในการให้บริการวงจรวางจรดาวเทียม (Transponder) โดยเก็บค่าใช้จ่ายบริการจากผู้ใช้งานวงจรวางจรดาวเทียมเป็นเวลา 30 ปี โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่กระทรวงคมนาคมเป็นร้อยละ 5.5-22.5 หรือให้ผลประโยชน์เป็นรายได้ขั้นต่ำ 1,415 ล้านบาท ตลอดระยะเวลา 30 ปี

สรุป

เมื่อย้อนกลับไปดูถึงที่มาของการที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจการด้านโทรคมนาคม จะเห็นว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาครัฐตัดสินใจ ในการดึง ภาคเอกชนเข้ามา เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยของเรามีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ถือ ได้ว่า อยู่ในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศ ไทยเติบโตอยู่ในอัตราร้อยละ 8 - 10 ทุกปี และยังมีคาดการณ์ว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศไทยจะยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งผลการขยายตัวของเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับ เป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง เมื่อเทียบกับ ประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน รวมทั้งประเทศในภูมิภาคอินโดจีน

แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาอีกด้านหนึ่ง ทำให้ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ อาทิ ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปาไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการด้านสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่ง รวมถึงบริการด้าน โทรศัพท์ได้กลายเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรง จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ทำให้ประเทศไทยในเวลานั้น เป็นห่วงกังวลว่าหากประเทศไทยต้องการที่จะรักษา ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่สูงต่อเนื่องต่อไป จำเป็นต้องมีมาตรการที่จะเร่งรัดปรับปรุง กิจการด้านสาธารณูปโภคต่างๆให้เพียงพอ โดยเฉพาะทางด้านโทรศัพท์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการติดต่อสื่อสาร

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลสมัยนั้น จึงเห็นว่าการขาดแคลนโทรศัพท์เป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้อง เร่งดำเนินการแก้ไข ซึ่งในเวลานั้นหน่วยงานของรัฐที่ดูแลกิจการด้านโทรคมนาคม ไม่ใช่มีความรู้ ความสามารถ แต่เป็นเพราะหน่วยงานอย่างองค์การโทรศัพท์ การสื่อสาร ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจาก

ประการแรก หน่วยงานองค์การโทรศัพท์และการสื่อสารซึ่งก็มีปัญหา เช่นเดียวกับ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่นที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด ด้วยข้อจำกัดในความเป็น

รัฐวิสาหกิจที่เต็มไปด้วย กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ขั้นตอนการทำงานที่มากมาย ทำให้เกิดความล่าช้า และไม่มี ความคล่องตัวในการดำเนินงาน

ประการที่สอง องค์การโทรศัพท์และการสื่อสาร ต้องประสบปัญหาเช่นเดียวกับ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่น ในเรื่องของการระดมทุน เพื่อนำมาใช้ในการขยายงาน เนื่องจากกิจการ สาธารณูปโภค ต้องใช้เงินลงทุนสูง แต่รัฐบาลได้กำหนดให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจต้องปฏิบัติตาม ระเบียบการกู้เงินต่างประเทศที่มีเพดานเงินกู้จำกัด

ดังนั้น รัฐบาลสมัยนั้นจึงได้หาทางออกในการแก้ปัญหา โดยใช้นโยบายเปิดโอกาสให้ ภาคเอกชนเข้ามา อันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา เป็นนโยบายตั้งรับ (reactive) มากกว่านโยบายริเริ่ม (proactive) กล่าวคือ เมื่อมีปัญหาที่มีนโยบายเกิดขึ้นเพียงเพื่อให้อยู่รอดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งไม่เพียง เฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่หลายๆประเทศในโลก ต่างก็หันมาใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ ภาคเอกชนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการด้านโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการ ปฏิรูปกิจการโทรคมนาคม โดยการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการแข่งขัน ทำให้กิจการโทร คมนาคมของสหรัฐอเมริกามีความก้าวหน้าทันสมัยตลอดเวลา จนเวลานี้ สหรัฐอเมริกา มีผู้ประกอบการ ด้านสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งรวมทั้งกิจการโทรศัพท์มากกว่า 10 ราย หรือแม้แต่ในประเทศทางยุโรป หลายๆประเทศ กำลังทำการปฏิรูปกิจการด้านโทรคมนาคม เช่นประเทศอังกฤษ ที่มีการแปรรูป หน่วยงานองค์การโทรศัพท์ให้เป็นแบบภาคเอกชน ทำให้กิจการด้านโทรศัพท์ของประเทศอังกฤษมี การขยายตัว รวมทั้งประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส ต่างก็หันมาส่งเสริม ให้ภาคเอกชนมีการแข่งขันด้าน โทรคมนาคม เช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย ต่างก็มีแนวโน้มการเปิดให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ โทรคมนาคมมากขึ้น ด้วยการปฏิรูปกิจการโทรศัพท์ของรัฐ เช่น ในญี่ปุ่น ได้หวัน ฮองกง เกาหลี ทำให้ประเทศเหล่านี้มีโทรศัพท์ใช้อยู่ในอัตราที่สูง มีการนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคมใช้ ในการพัฒนาแข่งขันทางการค้า ถึงแม้การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการของประเทศไทย นั้น จะมีรายละเอียดของลักษณะสัมปทานที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ เนื่องจากติดขัดด้วยกฎหมายจึง จำเป็นต้องให้สัมปทานในรูปแบบของ BTO เพื่อเลี่ยงกฎหมายซึ่งสัมปทานแบบ BTO นี้ มีความเกี่ยวใน ด้านหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ คือไม่มีหลักทรัพย์เป็นค้ำประกัน เพราะทรัพย์สินต่างๆเหล่านั้น เมื่อ สร้างเสร็จก็ต้องโอนให้รัฐทันที แต่ถึงกระนั้นเอกชนก็ยังใ้ความสนใจเข้าร่วมกิจการ

เมื่อเอกชนได้มีโอกาสเข้าร่วมดำเนินกิจการโทรคมนาคมแล้ว ยังได้ส่งผลดีต่อการดำเนินงานของภาครัฐหลายประการดังนี้

ประการแรก เท่ากับภาคเอกชนได้เข้ามาช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานในการบริการด้านโทรคมนาคมไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์บ้าน เพจเจอร์ ฯลฯ ใ้กับประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว ยิ่งขึ้น

ประการที่สอง การเข้ามาของภาคเอกชนเท่ากับเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ระบบโทรคมนาคมของเมืองไทยมีความก้าวหน้า ทันสมัย เช่นเดียวกับนานาประเทศ

ประการที่สาม ภาคเอกชนยังเข้ามาช่วยลดภาระด้านการเงินของหน่วยงานรัฐ และไม่ได้ทำให้รัฐเสียหายได้แต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะเอกชนได้จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ ซึ่งมากกว่ารายได้ที่รัฐดำเนินการเอง และยกทรัพย์สินให้กับรัฐ พนักงานขององค์กรโทรศัพท์และการสื่อสารก็ไม่ได้ตกงาน เพราะทั้งสององค์กร ยังมีงานด้านอื่นอีกมากที่ต้องดำเนินการ

กล่าวโดยสรุปแล้ว นโยบายและแผนของรัฐในการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการนั้น จากข้อมูลในบทนี้และบทที่ 2 พบว่านโยบายดังกล่าวนี้เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในเรื่องการขาดแคลนการให้บริการโทรคมนาคมของภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่องโทรศัพท์ ซึ่งนโยบายในเรื่องการให้สัมปทานก็สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง แต่การแก้ไขปัญหานี้ที่แท้จริง มันอยู่ที่การแก้ไขกฎหมายยกเลิกผูกขาดกิจการโทรคมนาคมโดยรัฐ แล้วจัดทำแผนแม่บท ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาโทรคมนาคมของไทยเป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น เนื่องจากนโยบายและแผนในการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการให้สัมปทานนั้นสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ก็จริง แต่ในขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้นมา คือ การแก่งแย่งของภาคเอกชนในการให้ได้มาซึ่งสัมปทานและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลครั้งกล่าวในหัวข้อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน เพื่อให้ทราบว่าเมื่อเอกชนเข้าร่วมกิจการแล้วได้มีวิธีการดำเนินธุรกิจอย่างไร และมีบทบาทในการพัฒนาโทรคมนาคม หรือไม่ สิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นข้อมูลที่ให้นำเสนอในบทต่อไป

บทที่ 5

การดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของภาคเอกชน

นับตั้งแต่หน่วยงานภาครัฐได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคม ปรากฏว่ามีเอกชนให้ความสนใจดำเนินธุรกิจด้านนี้เป็นจำนวนมาก ในบทนี้คงจะขอยกตัวอย่างเฉพาะบริษัทเอกชนค่ายใหญ่ๆ ที่มีบทบาทในธุรกิจโทรคมนาคม อย่างเด่นชัดมาศึกษาอันได้แก่

5.1 กลุ่มชินวัตร

5.2 กลุ่มยูคอม

5.3 กลุ่มเทลคอมเอเชีย

5.4 กลุ่มจัสมิน

โดยจะศึกษาการดำเนินงานของภาคเอกชน ตามหัวข้อต่างๆดังต่อไปนี้

1. การลงทุน และแหล่งเงินทุน

2. การดำเนินงาน

3. เป้าหมาย

4. การคัดเลือกเทคโนโลยี

5. ปัจจัยเกื้อหนุน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

6. การประสานงานระหว่างองค์กรของรัฐและองค์กรเอกชน

7. สภาพการแข่งขัน

8. อนาคตในการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของไทย

5.1 กลุ่มชินวัตร เริ่มกิจการครั้งแรก เมื่อปี 2526 ด้วยการจำหน่าย ไข่แช่ และบำรุงรักษาระบบคอมพิวเตอร์ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ของไอบีเอ็ม แก่กลุ่มองค์กรต่างๆในภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจ ภายใต้ชื่อบริษัท “ชินวัตรคอมพิวเตอร์ จำกัด” ต่อมาได้เข้าประมูลสัมปทานโครงการค้าค้านเตจาก ทศท. และเป็นผู้ได้รับสัมปทานจากการประมูลครั้งนั้น นับจากนั้นเป็นต้นมา กลุ่มชินวัตรได้ขยายธุรกิจ ผู้กิจการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ด้วยการรับสัมปทานจากภาครัฐในโครงการต่างๆ เช่น มือถือ เพจจิ้ง เคเบิลทีวี เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มชินวัตรเป็นกลุ่มบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทางด้านสื่อสารโทรคมนาคม คอมพิวเตอร์ และบริการแพรรูปภาพโทรศัพท์ระบบบอกรับสมาชิก โดยมีการแบ่งสายงาน ในการดำเนิน ธุรกิจออกเป็น 5 สายธุรกิจหลักดังนี้

1. สายธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย

- บริษัท ชินวัตรอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี จำกัด ดำเนินการธุรกิจการจำหน่ายและให้บริการอุปกรณ์ระบบสื่อสารโทรคมนาคม ธุรกิจคอมพิวเตอร์ และการให้บริการ EDI , SAP , Internet
- บริษัท ชินวัตร ค้าค้าคอม จำกัด ให้บริการเครือข่ายสื่อสารข้อมูลค้าค้านเน็ต ซึ่งเป็น บริการสื่อสารข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ผ่านทางเครือข่ายโทรศัพท์

2. สายธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมไร้สาย

- บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบ NMT 900 และ Digital GSM
- บริษัทชินวัตรเพจจิ้ง จำกัด ให้บริการเครือข่ายวิทยุติดตามตัวระบบ Digital Display Paging ภายใต้ชื่อ “โฟนลิงค์”
- บริษัท ชินวัตร เทเลวิซ จำกัด ดำเนินธุรกิจ

☉ จำหน่ายสินค้าหลัก คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ NMT 900 และ Digital GSM และสินค้าอื่นๆภายใต้การบริหารของกลุ่มชินวัตร เช่น Phonelink อุปกรณ์เสริมโทรศัพท์เคลื่อนที่ ภายใต้ชื่อ Telewiz Accessory

☉ ให้บริการรับชำระเงินจดทะเบียน โทรศัพท์เคลื่อนที่และโฟนลิงค์

☉ รับสมัครสมาชิก IBC

☉ ให้บริการ Internet โดยร่วมกับ CS Internet

☉ บริการให้เช่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Phone Rent)

3. สายธุรกิจสื่อสารดาวเทียม

- บริษัท ชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่ดำเนินโครงการดาวเทียมไทยคม 1,2 และ 3 โดยทำหน้าที่ จัดสร้างจัดส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจร ให้บริการช่องสัญญาณดาวเทียม และบริหารโครงการดาวเทียมไทยคม

ชื่อ	รุ่น	กำหนดส่งดาวเทียมสู่วงโคจร	จำนวนช่องสัญญาณ		พื้นที่ให้บริการ
			C-Band	Ku-Band	
-10	HS-376	17 ธันวาคม 2536	10	2	แถบอินโดจีน
ไทยคม 2	HS-376	7 ตุลาคม 2537	10	2	แถบอินโดจีน
ไทยคม 3	Spacebus 3000	16 เมษายน 2540	24	14	4 ทวีป เอเชีย, ยุโรป, ออสเตรเลีย และ แอฟริกา

- บริษัท ซีเอส คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ดำเนินธุรกิจการให้บริการภาคส่งและภาครับ (Uplink / Downlink) สัญญาณดาวเทียม เข้าร่วมโครงการ ICO และให้บริการ Internet ภายใต้ชื่อ "CS Internet"

- บริษัท ซีเอส แซทเทลไลท์ โฟน จำกัด เป็นผู้ให้บริการ (Service Provider) เป็นผู้สร้างสถานีเกตเวย์ ในประเทศไทย ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านสัญญาณภาคพื้นดิน เพื่อรับ-ส่งสัญญาณติดต่อกับดาวเทียมและเชื่อมโยงกับสถานี (SAN) อื่นๆ

4. สายธุรกิจสื่อและโฆษณา

- บริษัท ชินวัตรไดเร็คทอรี่ส์ จำกัด ดำเนินการจัดพิมพ์และเผยแพร่สมุดโทรศัพท์ทั้งหน้าขาวและหน้าเหลืองทั่วประเทศไทย ผลิตและแจกจ่ายสมุดรายนามโทรศัพท์ทั้งหน้าขาวและหน้าเหลืองในรูปแบบของ CD-ROM

- บริษัท เอส ซี แมทซ์บ็อกซ์ จำกัด ให้บริการด้านผลิตสื่อและจัดทำโฆษณาแก่บริษัทในกลุ่มฯและบริษัทอื่นๆทั่วไป

- บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ให้บริการ โทรศัพท์ระบบบอกรับสมาชิก หรือ เคเบิลทีวี ภายใต้ชื่อ “IBC”

5. สายธุรกิจการลงทุนระหว่างประเทศ

- บริษัท ชินวัตรอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ดำเนินการลงทุนธุรกิจในประเทศต่างๆ ดังนี้

การลงทุนในประเทศกัมพูชา

จัดตั้งบริษัท กัมพูชา ชินวัตร จำกัด ดำเนินการให้บริการ โทรศัพท์ภายในประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีระบบ Wireless Local Loop (WLL)

การลงทุนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จัดตั้งบริษัท ลาว โทรคมนาคม จำกัด ดำเนินการให้บริการ โทรศัพท์ภายใน สปป.ลาว

การลงทุนในประเทศฟิลิปปินส์

จัดตั้งบริษัท อีสตาคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด ดำเนินการให้บริการด้านโทรคมนาคมทุกประเภท

การลงทุนในประเทศอินเดีย

จัดตั้งบริษัท ไมโครเวฟ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด ดำเนินการให้บริการ วิทยุติดตามตัว “Pagelink”

จัดตั้งบริษัท ฟาสเซล ดำเนินโครงการโทรศัพท์เคลื่อนที่ GSM

การดำเนินงานของกลุ่มชินวัตร

การลงทุนและแหล่งเงินทุน : นายบุญคดี ปลั่งศิริ รองประธานกรรมการบริหาร กลุ่มชินวัตร ให้สัมภาษณ์ถึงการลงทุนของกลุ่มชินวัตรว่า เป็นธุรกิจที่เป็นการลงทุนระยะยาว (Long Term Investment) ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาคืนทุนนาน 3-5 ปี โดยก่อนที่จะลงทุนนั้นจะต้องศึกษาขอบเขตของสัญญาของสัมปทานให้เข้าใจชัดเจน เช่นเรื่องอัตราค่าบริการ เทคโนโลยี และอายุของสัมปทาน เป็นต้น

ในการหาแหล่งเงินทุน กลุ่มชินวัตรสามารถหาแหล่งเงินทุนได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. เงินทุนจดทะเบียน (Equity) คือเงินทุนที่ใช้จดทะเบียนบริษัทครั้งแรก
2. ระดมเงินทุนในตลาดหลักทรัพย์ คือการนำบริษัทไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อหาเงินลงทุนจากการขายหุ้นของบริษัท
3. การกู้เงินจากสถาบันการเงินทั้งในและต่างประเทศ
4. การหาหุ้นส่วนร่วมลงทุนและร่วมบริหาร (Strategic Partner)

การหาแหล่งเงินทุนจาก 4 แหล่งนี้ จะต้องเป็นแบบผสมผสาน (Combination) ไม่ใช่สูตรตายตัว ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่นภาวะเศรษฐกิจ ลักษณะของธุรกิจ ฯลฯ สำหรับกลุ่มชินวัตรใช้แหล่งเงินทุนทั้ง 4 ประเภท โดยถือว่าประเภทไหนเหมาะกับบริษัทอยู่ในกลุ่มไหน

การดำเนินงาน : การทำงานจะแบ่งเป็นช่วงๆ มีหลายช่วง (Stage) ได้แก่

1. Implementation หรือ Network Construction ช่วงการสร้างเครือข่าย
2. การตลาด
3. การบริหารงานภายใน
4. การปรับปรุงคุณภาพ

ในภาพเอกชนจะศึกษาธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมที่ดำเนินการอยู่ว่ามีสภาพการแข่งขันเป็นอย่างไร ในแต่ละระยะเวลาซึ่งจะต้องปรับกลยุทธ์เป็นช่วงๆ ไป เช่น ในช่วงที่ตลาดมือถือมีการแข่งขันรุนแรงกลุ่มชินวัตรจะใช้กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย การสร้างคุณภาพของบริการเป็นกลยุทธ์นำ ถ้าสินค้าตัวใหม่ที่กลุ่มชินวัตรเพิ่งจะนำเข้ามา ก็จะใช้กลยุทธ์ในการสร้าง Market Share เป็นหลัก เป็นต้น

ดังนั้นธุรกิจโทรคมนาคมจึงมีการปรับตัวตามสภาวะทางการตลาดเสมอ แต่ในท้ายที่สุดเรื่องคุณภาพจะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการดำเนินการ

เป้าหมาย :- กลุ่มชินวัตรมุ่งหวังที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า รักษา Loyalty ของลูกค้าที่มีต่อบริการ โดยใช้วิธีทางด้านการตลาด การปรับปรุงคุณภาพบริการ การให้บริการเทคโนโลยีใหม่ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการให้บริการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดรายได้และผลกำไรตามมา

การคัดเลือกเทคโนโลยี :- เรื่องเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการดำเนินงานของธุรกิจโทรคมนาคม อย่างไรก็ตามเท่าที่ผ่านมาและเชื่อว่าจะเป็นต่อไปคือ Supplier จะเป็นตัวชี้นำในเรื่องเทคโนโลยีมาตลอด เพราะประกาศเราไม่ใช่ผู้ที่คิดค้นเทคโนโลยีได้เอง ดังนั้นเทคโนโลยีก็จะมาจาก Supplier ภาคเอกชนก็จะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะติดตามเท่าทันถึงเทคโนโลยีเหล่านั้น เพื่อที่จะรักษาสมดุลย์ในการเจรจาต่อรอง ในการเลือกใช้เทคโนโลยีจากผู้ขาย ให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุด วิธีการเลือกต้องพยายามเลือกเทคโนโลยีที่มีมาตรฐานหลักเกี่ยง การเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีผู้ผลิตรายเดียวอย่า ให้ตัวเองไปผูกพันกับผู้ผลิตรายหนึ่งรายใดจะต้องเข้าใจว่าเทคโนโลยีโทรคมนาคมนั้นเมื่อเวลาผ่านไป ราคาจะลดลง การเลือกซื้อครั้งเดียวทั้งหมดเป็นจำนวนมากอาจมีผลกระทบต่อต้นทุนในระยะยาวเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา การรักษาสมดุลย์ ระหว่างการเลือกซื้อให้ได้จำนวน ที่มีอำนาจต่อรองกับการมองเห็นแนวโน้ม ของราคาที่จะลดลงไปในระยะยาวนั้นจะต้องทำอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าถ้าเลือกซื้อทีเดียวได้อำนาจต่อรองนั้นก็อาจไม่ได้ทำให้ได้ราคาที่ต่ำที่สุด อีกเรื่องคือ เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง จึงการเลือกซื้อครั้งเดียวมาก ๆ นี้ใน 2-3 ปีอาจได้เทคโนโลยีที่ล้าสมัย ดังนั้นต้องมีการรักษาสมดุลย์ ในการคัดเลือกเทคโนโลยีการติดต่อกับผู้ขาย ต้องผสมผสานกันระหว่างอำนาจการต่อรองกับจำนวนของการซื้อ แนวโน้มของราคาทีลดลง ความทันสมัยของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป 3 เรื่องนี้ต้องสมดุลย์กันอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินงานธุรกิจ แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับคือ ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นจะต้องมีความผูกพันกับผู้ขายอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการมองผู้ขายให้เป็นทั้งผู้ขายของและหุ้นส่วน (Partner) ต้องรักษาสมดุลย์ของ ความสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงการที่จะวางตำแหน่ง (Position) ตัวเองให้ผู้ขาย เชื่อว่าเราจะเป็นลูกค้าที่ดีกับเขาต่อไป เพราะว่า Supplier รายใดที่ขายอุปกรณ์โทรคมนาคมให้ผู้ประกอบการรายใด ผู้ขายรายนั้นไม่ควรไปขายของให้กับคู่แข่ง ควรต้องถือเสมือนหนึ่งเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจ

ปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ : ปัจจัยเกื้อหนุนเห็นได้ชัดว่าความต้องการ (Demand) ของตลาดยังมีอีกมาก ตรงนี้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในแง่ว่าความแข็งแกร่งการลงทุนมีน้อย เพราะปริมาณของความต้องการยังมี แต่ต้องเข้าใจว่าเมื่อมีการแข่งขันมากขึ้น มีผู้ประกอบการเข้ามาจากราย ความต้องการคงต้องแบ่งกันไประหว่างผู้ประกอบการแต่ละรายแต่ละราย สำหรับในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึง 2537 เป็นช่วงที่ตลาดมีความต้องการมาก

สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในช่วงเวลาดังกล่าว กลุ่มชินวัตร จะพบอุปสรรคในเรื่องบุคลากร เนื่องจากบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญด้านโทรคมนาคมจะอยู่กับภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าในช่วงนี้เป็นช่วงที่กลุ่มชินวัตรเรียนรู้ หาประสบการณ์

การประสานงานระหว่างรัฐและเอกชน : ในเรื่องการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชนเป็นอุปสรรคอีกอันหนึ่งแต่ด้วยลักษณะแบบไทย ๆ ก็พยายามที่จะประนีประนอม (Compromise) แต่ปัญหาในระยะยาวคือ การที่รัฐให้สัมปทานเอกชนเป็นเรื่องของบทบาทที่เกิดความซับซ้อน บทบาทของภาครัฐเองไม่ชัดเจน เพราะว่าการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการเป็นการทำแข่งกับรัฐหรือสนับสนุนรัฐ ทศท.กับกสท. นั้นไม่สามารถกำหนดบทบาทของตัวเองได้ว่าตัวเองเป็น Partner กับเอกชนหรือเป็นคู่แข่งกับเอกชน จนถึงขนาดที่ว่าคนที่อยู่ในภาครัฐหากมาสนับสนุนเอกชนอาจถูกมองว่า เป็นพรรคพวกกับเอกชน ส่วนที่คัดค้านก็มีปัญหาในการที่จะให้เอกชนทำงานไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความไม่ชัดเจนของข้อสัญญาที่ทำให้เอกชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ เช่น อัตราค่าใช้บริการ หลักเกณฑ์ในการขยายเครือข่าย การให้เลขหมายการใช้เครือข่ายร่วม สิ่งที่ทำให้การประสานงานระหว่างรัฐกับเอกชนล้มเหลวมีปัจจัยอยู่สามประการ

ปัจจัยแรกคือ ลักษณะของการจ่ายผลประโยชน์ในรูปแบบของการแบ่งสัดส่วนจากรายได้ตอบแทนรัฐ (Revenue Sharing) ของผู้ที่ได้รับสัมปทาน เพราะเป็นเรื่องของการขัดแย้งกันทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ที่ต้องจ่ายค่าสัมปทานอันเป็นรายได้ของภาครัฐ แต่ขณะที่รัฐได้รายได้นั้นก็ไม่ได้มีการสนับสนุนเอกชนเพื่อให้ได้รายได้ที่มากขึ้น แต่กลับมองว่าเอกชนเป็นคู่แข่ง ในภาคเอกชนก็ถือว่าได้จ่ายผลประโยชน์แก่รัฐ ในแต่ละปีเป็นจำนวนมากแล้ว ทำไมไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ตรงนี้ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การประสานงานล้มเหลว

ปัจจัยที่สองคือ ลักษณะสัมปทานที่ออกมานั้นในภาพใหญ่เป็นเรื่องของความไม่ชัดเจนในนโยบายทั้งสิ้น ว่าสัมปทานนี้ออกมาเพื่อให้เอกชนทำโดยรัฐไม่ควรเข้าไปแข่งขันหรือเป็นสัมปทานที่ออกมาเพื่อช่วยสนับสนุนกิจการของรัฐความไม่ชัดเจนในนโยบายถูกสื่อความลงไปสู่ระดับปฏิบัติการนำไปสู่การวางตัวของรัฐที่ไม่ชัดเจนกับการวางตำแหน่งของตัวเองว่าเป็นคู่ค้า หรือคู่แข่ง

ปัจจัยที่สามคือ บทบาทที่เป็นภาพใหญ่ของการให้เป็นผู้ควบคุมดูแล (Regulator) กับการเป็นผู้ปฏิบัติ (Operator) ซึ่งเป็นบทบาทที่เกิดความขัดแย้งในตัวของมันเองทางแก้คือต้องแยกบทบาทระหว่าง Operator กับ Regulator ออกจากกัน แล้วก็ต้องไปดูในเรื่องการให้สัมปทานกับเอกชน และการจ่าย Revenue Sharing ที่ควรจะปลดออกไป เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

การประสานงานระหว่างเอกชนที่อยู่ในธุรกิจการสื่อสารโทรคมนาคม : ในอดีตตั้งแต่ปี 2533-2537 หรือเรียกว่าช่วงของการให้สัมปทานและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนนั้น ในภาพใหญ่มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องตลอดทุกสัมปทาน การแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมปทานเป็นการแข่งขันทางการ

เมืองทั้งนั้น ไม่ใช่การแข่งขันทางธุรกิจ เป็นการต่อสู้ที่รุนแรง ดังนั้นสำหรับเอกชนเมื่อได้มาสัมปทานหนึ่งก็หมายความว่า การได้มาของสัมปทานนั้นได้ผ่านการต่อสู้กับเอกชนรายอื่นมาแล้ว ดังนั้นโอกาสของการที่เอกชนที่อยู่ในวงการเหล่านี้จะร่วมมือกัน จึงเป็นไปได้ยาก อันนี้เป็นปัจจัยที่หนึ่ง

ประการที่สอง เมื่อเอกชนเหล่านี้ตั้งตัวได้แล้วก็เข้าไปแข่งขันในสัมปทานอื่นๆ ซึ่งจะอยู่ในวงของเอกชนไม่กี่กลุ่มนับวันการต่อสู้ การแย่งชิงจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับการเมืองและในระดับของธุรกิจ โอกาสของความร่วมมือกันยิ่งน้อยลงไปเรื่อยๆ

ประการสุดท้าย ปัจจัยเกื้อหนุนทางการตลาดยังใหญ่มาก ตลาดมีเพียงพอสำหรับทุกคนที่เข้ามาลงทุน ความร่วมมือกันโดยธรรมชาติของการแข่งขันเสรีจะเป็นไปได้น้อย ถ้าตลาดมันเล็กลงทุกคนจะเดือดร้อน เช่น เคเบิลทีวีก็จะเกิดการผลักดันกันเองโดยอัตโนมัติถ้าตลาดยังใหญ่ก็จะยังไม่ร่วมมือกัน ดังนั้นถ้าพูดกันถึงระดับของการประสานงานระหว่างภาคเอกชนก็ว่ายังอยู่ในระดับที่น้อยมาก การใช้สมาคมต่างๆ ในภาคธุรกิจนี้มีบทบาทอยู่นั้นเป็นเรื่องระดับผิวเผินมาก เพราะความขัดแย้งในอดีต และการแข่งขันในธุรกิจที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมาก โอกาสที่จะร่วมมือกันยังเป็นไปได้น้อย แต่เชื่อว่าเมื่อตลาดเปลี่ยนแปลงไป Demand ลดน้อยลง การแข่งขันที่รุนแรงขึ้นประกอบกับในเรื่องของสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยจะเกิดการผลักดันให้กลับมามีความร่วมมือกันมากขึ้น

สภาพการแข่งขันในธุรกิจ : การแข่งขันในธุรกิจมีแนวโน้มจะมีผู้ประกอบการมากขึ้น การแข่งขันจะรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบริการหลัก เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือโทรศัพท์พื้นฐาน เป็นต้น หรือบริการเสริม เช่น Pager , Internet , VSAT เป็นต้น เมื่อเกิดการแข่งกันอย่างแท้จริง โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง ส่งผลให้มีบริการมากเกินไปเกินความต้องการของประชาชน จะทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กๆ มีเงินทุนไม่มาก ไม่สามารถจะแข่งขันกับรายใหญ่ได้ ในที่สุดก็ต้องเลิกกิจการไป ผู้บริโภคที่ใช้บริการอยู่ อาจจะไม่มีใครรับผิดชอบ จะตกอยู่ในสภาพเหมือนอย่างธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันนี้ (ปี 2540)

ดังนั้นการแข่งขันสำหรับธุรกิจนี้ควรเป็นแบบ การแข่งขันภายใต้การกำกับดูแล (Regulate Competition) หมายถึง การที่รัฐหรือผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ที่มีอำนาจในการให้สัมปทานจะต้องรู้ความต้องการของตลาดอย่างแท้จริงว่าความต้องการจริง ๆ นั้น ควรจะมีผู้ประกอบการไม่เกินกี่ราย ในการบริการโทรคมนาคมแต่ละประเภทที่จะทำให้ประชาชนมีทางเลือก และได้ประโยชน์สูงสุด ดัง

นั่นคำว่าตลาดเสรีสำหรับธุรกิจนี้จะไม่ใช้เสรีอย่างแท้จริง เพราะธุรกิจที่เป็นการลงทุนระยะยาว (Long Term Investment) ถ้าจะเปิดเสรีอย่างแท้จริงอาจจะส่งผลเสียมากกว่า ส่วนธุรกิจที่ควรเปิดการแข่งขันเสรีอย่างแท้จริงนั้น ควรเป็นธุรกิจที่เป็นการลงทุนระยะสั้น (Short Term Investment) เช่นสินค้าประเภทซื้อมาขายไป สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น

อนาคตในการดำเนินธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมของไทย : ธุรกิจโทรคมนาคมเป็นธุรกิจที่ผูกพันอยู่กับการเมืองจึงมักจะมีการเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเสมอ ดังนั้นจะต้องมีรัฐบาลที่มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องนี้และมองเห็นเรื่องการพัฒนาโทรคมนาคมเป็น Infrastructure หลักอย่างแท้จริง จึงจะเกิดความมั่นคง (Stability) ของธุรกิจนี้อย่างชัดเจน ระหว่างนี้คงเป็นเรื่องของการแข่งขันที่อาจจะใช้คำว่า “แก่งแย่ง” มากกว่า “แข่งขัน” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความได้เปรียบไว้มากที่สุดในการแข่งขัน ดังนั้นอนาคตของธุรกิจนี้สำหรับผู้ประกอบการรายเล็กที่จะเข้ามาโอกาสจะน้อยมาก รายใหญ่จะได้เปรียบแต่การที่จะทำให้รายเล็กเข้ามาได้นั้น จะต้องไปร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติ ซึ่งจะทำให้ได้คือ อันเป็นการเปิดโอกาสให้คนต่างชาติเข้ามา ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายสำหรับประเทศไทยที่จะปล่อยให้คนต่างชาติเข้ามามีบทบาทในระบบสาธารณูปโภค

ดังนั้นอนาคตของธุรกิจนี้ขึ้นอยู่กับสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง มีข้อมูลที่ถูกต้อง มองเห็นปัญหาในปัจจุบัน แล้วดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนจากระบบสัมปทานมาเป็นการแข่งขันเสรีภายใต้การกำกับดูแล ยกเลิกการจ่ายค่าสัมปทาน (Revenue Sharing) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่คงที่ (Variable Cost) เป็นการสร้างต้นทุนแปรผันให้กับผู้ประกอบการ ควรจะเปลี่ยนเป็นระบบค่าใบอนุญาต (License Fee) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ (Fix Cost) ทำให้ต้นทุนคงที่ส่งผลให้อัตราค่าบริการถูกลงเป็นประโยชน์กับผู้บริโภค

5.2 กลุ่มยูคอม : เริ่มต้นจากธุรกิจการเป็นผู้นำเข้า และตัวแทนจำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคมของโมโตโรล่า เมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยเน้นการขายอุปกรณ์สื่อสารให้กับกระทรวงกลาโหม และหน่วยงานราชการต่างๆ หลังจากนั้น เมื่อการสื่อสารแห่งประเทศไทยได้เปิดให้สัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ กลุ่มยูคอมชนะการประมูล จึงได้ตั้งบริษัท โทเทิล แอคเซส คอมมูนิเคชั่น จำกัด ขึ้นมาเป็นผู้ประกอบการ หลังจากนั้น ก็ได้ประมูลงานอื่นๆตามมา เช่น เพจิง (บริษัท เวกด์เพจ จำกัด) อินเทอร์เน็ต (บริษัท มัลติมีเดีย แอนด์ เซอร์วิส เซส จำกัด) เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มยูคอม เป็นกลุ่มบริษัทที่ดำเนินกิจการด้านโทรคมนาคมภายใต้ชื่อ บริษัท ยูไนเต็ลคอมมูนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) (UCOM) และบริษัทย่อย 9 บริษัท และบริษัทร่วมทุนอีก 5 บริษัท กลุ่มยูคอมดำเนินธุรกิจหลักในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. จัดจำหน่ายอุปกรณ์ระบบโทรคมนาคม (Communication Network) บริษัทฯทำการจัดจำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารสำนักงานชุมสายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ ระบบสื่อสารอื่นๆ ในย่าน VHF & UHF และระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการควบคุมระบบสื่อสาร รวมทั้งอุปกรณ์ระบบโทรคมนาคมทางการทหาร โดยนำจากผู้ผลิตในต่างประเทศ

2. จัดจำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารส่วนบุคคล (Communication Terminal) ประกอบด้วย

2.1 โทรศัพท์เคลื่อนที่โมโตโรล่า (Cellular Mobile Phone)

2.2 วิทยุติดตามตัวโมโตโรล่า (Pager)

2.3 เครื่องรับส่งวิทยุในระบบวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ (Trunk Radio)

2.4 จัดจำหน่ายเครื่องรับ ส่งวิทยุ และอุปกรณ์เครือข่าย (Walkie Talkie)

3. ดำเนินการตามสัมปทานในการให้บริการสื่อสาร (Network Operator) ประกอบด้วย

3.1 ดำเนินสัมปทานให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบอนาล็อก AMPS 800 และระบบ Digital PCN 1800

3.2 ดำเนินสัมปทานให้บริการวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจ (Trunk Radio)

บริษัทย่อย

- บริษัท โทเทิล แอ็คเซส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (TAC)

☆ จัดจำหน่ายเครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์โทรคมนาคมทุกชนิด ดำเนินการสัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ AMPS 800 และ ระบบ Digital PCN 1800

- บริษัท ยูไนเต็ด เบริโอ จำกัด (URC)

☆ จัดจำหน่ายเครื่องรับส่งวิทยุในระบบวิทยุคมนาคมเฉพาะกิจโมโตโรล่า

☆ จัดจำหน่ายเครื่องรับส่งวิทยุและอุปกรณ์เครือข่าย

- บริษัทยูคอม อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (UIC)

☆ จัดจำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่สำหรับหน่วยงานราชการ

- บริษัทเพอร์ซันแนล คอมมิวนิเคชั่น เน็ทเวอร์ค จำกัด (PCN)

☆ บริการติดตั้ง ซ่อมแซมอุปกรณ์โทรคมนาคม

- บริษัท ยูไนเต็ด เมนเทนแนนซ์ จำกัด (UMC)

☆ ซ่อมสร้างเครื่องรับส่งวิทยุ เครื่องมือสื่อสารและโทรคมนาคม รวมถึงเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด

- บริษัท ยูไนเต็ด คอมมูนิเคชั่น ซับสไครเบอร์ จำกัด (UCS)

☆ จำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม

- บริษัท ยูไนเต็ด คอมมูนิเคชั่น พาร์ท แอนด์ซัพพลาย จำกัด (UPS)

☆ จำหน่ายเครื่องมือสื่อสารและอุปกรณ์โทรคมนาคมทุกชนิด

- บริษัท ยูไนเต็ด ซิควิตี โพรเทคเตอร์ จำกัด (USP)

☆ บริษัทดูแลรักษาความปลอดภัย

- บริษัท ดิจิตอล คอมมูนิเคชั่น จำกัด (DCC)

☆ จัดจำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารแก่หน่วยราชการ

บริษัทร่วมทุน

- บริษัท โฟนพอยต์ (ประเทศไทย) จำกัด (FTC)

☆ ให้บริการโทรศัพท์พกพาโฟนพอยต์

- บริษัท ยูนิเวอร์แซล คอมมูนิเคชั่น เซอร์วิส จำกัด (UNICS)

☆ จำหน่ายเครื่องโทรศัพท์พกพาโฟนพอยต์

- บริษัท รูเรล เทเลโฟน เซอร์วิส (DELCOM)

☆ จำหน่ายเครื่องกำเนิดพลังงานไฟฟ้า

- บริษัท เอ เอ แอรอน จำกัด

☆ จำหน่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

การดำเนินงานของกลุ่มยูคอม

การลงทุนและแหล่งเงินทุน : นายภูษณ ปรีมาณิช อธิการประธานกรรมการบริหาร กลุ่มยูคอม ให้สัมภาษณ์ถึงการลงทุนของกลุ่มยูคอมว่า กลุ่มยูคอมจะมีหลักในการศึกษา เรื่องการลงทุนในโครงการใดๆอย่างรอบคอบ ศึกษาถึงลักษณะของสัมปทานวงเงินลงทุน โอกาสของธุรกิจ เทคโนโลยี บุคลากร การคัดเลือกSupplier ซึ่งทุกอย่างจะต้องนำมาประมวลแล้วจึงตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่ เนื่องจากธุรกิจโทรคมนาคมให้เงินลงทุนสูง และเป็นการลงทุนระยะยาว

แหล่งเงินทุน : ได้มาจากการพิจารณาจัดหาทุนในหลายรูปแบบ ผสมผสานเริ่มต้นด้วย การลงทุนของผู้ก่อตั้งหรือที่เรียกว่า ทุนจดทะเบียน อีกส่วนหนึ่งได้มาจากการนำบริษัทเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ เพื่อระดมทุน

โดยปกติแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากการกู้ยืมเงินในต่างประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งได้มาจากธนาคารเพื่อการส่งออก หรือเอ็กซิมแบงก์ รวมถึงสถาบันการเงินในประเทศอังกฤษ, ฟินแลนด์, สถาบันการเงินในแถบยุโรป ผ่านตราสารหนี้ เช่น แอ็กทีบอนด์ อีซีดี ส่วนเงินกู้เพิ่มเติมในปัจจุบันยังไม่มีเพราะต้องดูโอกาสทางการตลาดก่อนการตัดสินใจเสมอ

การดำเนินธุรกิจ : คุณภาพของสินค้าและบริการ จะเป็นหัวใจสำคัญที่ทางกลุ่มยุทธวิธีวางนโยบายไว้ว่า จะต้องให้สินค้าและบริการที่ลูกค้าพอใจ

เป้าหมาย : จะมุ่งเน้นการสร้างบริการให้ลูกค้าประทับใจมากกว่าแสวงหาผลกำไร มีการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการควบคู่ไปกับการขยาย Network

การคัดเลือกเทคโนโลยี : หลักการคัดเลือกเทคโนโลยี จำเป็นต้องเลือกสิ่งที่ทันสมัย โดยมีเงื่อนไขที่ไม่ผูกมัดเงินไป ซึ่งบริษัทพยายามหลีกเลี่ยงการผูกขาด Supplier มาโดยตลอด

ปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค : ธุรกิจนี้ตลาดมีความต้องการสูง มี Demand มากอาจเป็นเพราะผลจากในอดีตที่ผ่านมา ที่มีการขาดแคลนสาธารณูปโภคด้านนี้อย่างรุนแรง เช่น โทรศัพท์ สิ่งนี้ถือเป็นปัจจัยด้านบวก สำหรับปัจจัยเกื้อหนุนอีก ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าของสัมปทานเป็นอย่างดี

การประสานงานระหว่างรัฐและเอกชน : ขอก้าวเฉพาะส่วนการประสานงานระหว่าง กสท.และบริษัท ซึ่งมีการประสานการทำงานกันค่อนข้างมีประสิทธิภาพมาโดยตลอด ส่วนภาวะปัญหาที่ปรากฏผ่านสื่อมวลชนในบางคราวนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากภาระบางเรื่องที่อยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ กสท.จะดำเนินการได้จริงๆ แต่สำหรับการแก้ไขสัญญาสัมปทานที่มีการเปลี่ยนแปลงประมาณ 2-3 ครั้ง ก็ได้รับความกรุณาจากผู้บริหารของ กสท.ด้วยดีเรื่อยมา

การประสานงานระหว่างเอกชนที่ดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง : ที่ผ่านมามีการประสานงานกันยกเว้นบางกรณีที่มีปัญหาคาบเกี่ยวอาจเป็นเพราะความคิดขัดแย้ง แต่หากมีความจำเป็นเชื่อว่าสามารถทำได้แต่คงน้อยมาก เช่นอาจมีการร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงการดำเนิน

ธุรกิจปัจจุบันก็มีอะไรต้องระวังกันและกันอยู่มาก หากตกลงกันเพื่อผลทางธุรกิจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคงเป็นไปได้ในเรื่องนี้หากมีคงเป็นการประสานงานที่ต้องกระทำด้วยความรอบคอบ

สภาพการแข่งขัน : ปัจจุบันสภาพการแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคมยิ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงจะเห็นได้ชัดจากเพจเจอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพจเจอร์ ในตลาดขณะนี้ก็มีผู้ประกอบการถึง 6 ราย ได้แก่ แพลคิง โพนลิ่ง อีซีคอล เวิลด์โฟน โปสเทล ฮัทิจสัน ส่วนมือถือก็มีผู้ประกอบการ 4 ราย 6 ระบบ ได้แก่

ระบบ 470 MHz ของ ทศท.

ระบบ 800 MHz ของ กสท.

ระบบ 900 MHz (NMT) ของ AIS

ระบบ GSM 900 MHz ของ AIS

ระบบ 800 MHz ของ TAC

ระบบ PCN 1800 MHz ของ TAC

การแข่งขันอย่างรุนแรงนี้เป็นการแข่งขันบนพื้นฐานที่ไม่เท่าเทียมกันมีปัจจัยต่างๆ ที่ต้องคำนึงถึงภายใต้การแข่งขัน เริ่มสัดส่วนของการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐที่ไม่เท่าเทียมกันระยะเวลาของสัมปทานไม่เท่ากัน การได้มาซึ่งสัมปทานในเวลาที่แตกต่างกัน อีกทั้งราคาโครงสร้างพื้นฐานที่ราคาสูงตลาดขนาดเล็กและความต้องการจำกัดของความต้องการที่มีอยู่ ซึ่งให้เห็นว่าข้อเสนอในการแข่งขันจำนวนมากจะไม่ประสบความสำเร็จ ระบบที่เข้ามาก่อนมีความยืดหยุ่นสูง เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า คุณภาพของบริการและโครงสร้างของราคาที่น่าดึงดูดจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาลูกค้าไว้ได้

5.3 กลุ่มเทเลคอมเอเชีย : เริ่มจากการเข้าประมูลโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมายในนาม CP Telecom ซึ่งเป็นบริษัทลูกในเครือซีพี แต่ภายหลังเมื่อประมูลได้ เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็นบริษัทเทเลคอมเอเชีย และหลังจากนั้นก็ขออนุญาตที่จะประกอบการในธุรกิจเกี่ยวข้อ เช่น เคเบิลทีวี เครือข่ายวงจรเช่า (เอเชีย มัลติมีเดีย) เป็นต้น ต่อมารัฐบาลสมัยนายก อานันท์ ปันยารชุน ได้มีนโยบายให้แยกโครงการโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมายออกเป็น 2 โครงการ ได้แก่ โครงการโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เทเลคอมเอเชียยังคงเป็นผู้ดำเนินการ และโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย ในเขตภูมิภาค ให้เปิดประมูลใหม่ ปัจจุบันกลุ่มเทเลคอมเอเชีย เป็นกลุ่มบริษัทที่ดำเนินโครงการก่อสร้างและติดตั้งโทรศัพท์พื้นฐานจำนวน 2.6 ล้านเลขหมาย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมถึงการดำเนินการดูแลโครงข่ายต่อเนื่อง เป็นระยะเวลา 25 ปี อันเป็นโครงการร่วมการงานและร่วมทุนกับองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

รัฐบาลได้อนุมัติโครงการร่วมการทำงานระหว่างบริษัทกับ ทศท. และเซ็นสัญญา 2 ด้าน เลขหมาย เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2534 และได้เซ็นสัญญาเพิ่มเติมอีก 6 แสนเลขหมาย เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2538 ดำเนินการโครงการภายใต้ชื่อ บริษัทเทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีบริษัทย่อยในกลุ่มดังนี้

- บริษัท ยูนิเวอร์แซล เคเบิลทีวี เน็ตเวอร์ จำกัด (มหาชน)

✿ ผู้ให้บริการเคเบิลทีวีผ่านเทคโนโลยีใยแก้วนำแสง (Fiber Optic)

- บริษัท อินเตอร์แอกทีฟ มีเดีย เซอร์วิส จำกัด

✿ เป็นผู้ลงทุนในโครงการข้อมูลเสียง ให้บริการข่าวสารข้อมูล และรายการบันเทิง ผ่านระบบออดิโอเท็กซ์ ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถโทรศัพท์เข้าไปในระบบ เพื่อเลือกเข้าสู่รายการหลากหลายได้ตลอด 24 ชั่วโมง

- บริษัท ไลน์ส เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด

✿ เป็นเครือข่ายการให้บริการสื่อสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบ On line Real-Time ผ่านทางสายโทรศัพท์และเครื่องคอมพิวเตอร์ มีจุดเด่นอยู่ที่สามารถให้บริการได้รับข้อมูลที่เกิดขึ้น ณ เวลาจริงและจะเป็นข้อมูลที่อำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันให้ผู้ใช้บริการสามารถเรียกใช้ได้ตามความต้องการด้วยวิธีง่ายๆ

- บริษัท เค.ไอ.เอ็น (ประเทศไทย) จำกัด

✿ ร่วมลงทุนในทางด่วนข้อมูลระหว่างประเทศในโครงการโครงข่ายใยแก้วนำแสงรอบโลก (FLAG : Fiber Optic Link Around the Globe) ที่มีความยาวประมาณ 30,000 กิโลเมตร อันถือเป็นความยาวที่สุดในโลกเชื่อมโยงจากประเทศอังกฤษ ผ่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มหาสมุทรอินเดีย ไปสิ้นสุดที่ประเทศญี่ปุ่น

- บริษัท เทเลคอมอีควิปเมนต์ แมนูแฟคเจอร์ จำกัด (เทมโก้)

✿ จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตและประกอบเครื่องชุมสายโทรศัพท์ในประเทศไทยเพื่อให้เป็นไปตามข้อสัญญาที่บริษัท เทเลคอมเอเชียฯ มีต่อองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยว่าจะต้องใช้อุปกรณ์ชุมสายที่ผลิตในประเทศ 50 %

- บริษัท เจียไต๋ อินเทอร์เน็ตเนชั่นเทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด

✿ เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมลงทุนในบริษัท APT Satellite จำกัด ซึ่งมีทุนจดทะเบียน 70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดำเนินกิจการด้านการส่งดาวเทียมและให้เช่าช่องสัญญาณดาวเทียมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ ดาวเทียมแอปสตาร์ 1 ซึ่งได้ทำการยิงขึ้นสู่วงโคจรแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ดาวเทียมแอปสตาร์ 1 A ซึ่งจะยิงขึ้นวงโคจรในปี 2539 และดาวเทียมแอปสตาร์ 2 R ซึ่งจะมีกำหนดจะยิงขึ้นวงโคจรในปี 2540

การดำเนินงานของกลุ่มเทเลเอเชีย

การลงทุนและแหล่งเงินทุน : ดร.อาชวี เตาลานนท์ กรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัทเทเลคอมเอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ให้สัมภาษณ์ถึงการลงทุนของกลุ่มเทเลคอมเอเชียว่าการที่ตัดสินใจลงทุนในโครงการโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมายนั้น ได้มีการศึกษาเป็นอย่างดีแล้วพบว่า เป็นโครงการที่มีความเสี่ยงทางธุรกิจสูง แต่บนความเสี่ยงนั้นสามารถหาทางป้องกันได้ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุน ความเสี่ยงในการส่งมอบอุปกรณ์และเครื่องจักร ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนบุคลากร และอุปสรรคในการดำเนินงานติดตั้งหุ้มสาย

แหล่งเงินทุน :

1. มาจากเงินทุนจดทะเบียน
2. ผู้เงินจากธนาคารอื่นชั้นนำของโลก และสถาบันการเงินบางแห่ง รวมทั้งธนาคารใหญ่ๆในประเทศ
3. จากการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ และการนำหุ้นไปเสนอขายให้กับนักลงทุนที่สนใจในต่างประเทศ
4. จากการร่วมทุนกับ Strategic Partner ที่เป็นบริษัทโทรคมนาคมชั้นนำของโลก เช่น ไนเน็กซ์ เน็ตเวิร์ก ซิสเต็มส์

การดำเนินงาน : บริษัทฯ ได้ดำเนินการให้บริการโทรศัพท์ โดยการนำแนวความคิดด้าน การตลาดสมัยใหม่เข้ามาสวมงานบริการขององค์การโทรศัพท์ฯ ด้วยการเปิดจุดให้บริการในหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการโทรศัพท์ได้ สะดวก รวดเร็ว ยิ่งขึ้น อาทิเช่น การเปิดจุดให้บริการขอโทรศัพท์ผ่านร้าน 7 อีเลเว่น 200 กว่าสาขาทั่วกรุงเทพฯและเปิดบริการ 24 ชั่วโมง การเปิดจุดให้บริการเลขหมายผ่านสำนักงานที่ตั้งอยู่ในห้างแมคโคร ทั้ง 5 สาขา ในกรุงเทพฯ การเปิดสำนักงานบริการย่อย 4 แห่งกระจายอยู่ทางเหนือ ตะวันออก ตะวันตกและตอนกลางของกรุงเทพฯ

การคัดเลือกเทคโนโลยี : ธุรกิจโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมา ในช่วงประมาณ 10 กว่าปีมานี้ การเปลี่ยนแปลงที่มากมานี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีการประยุกต์จาก Technology ที่เรียกว่า Analog เป็น Technology

ทางด้าน Digital การเปลี่ยนแปลงจาก Analog Technology เป็น Digital Technology นี้ ทำให้ขีดความสามารถทางด้านโทรคมนาคม ได้ขยายตัวก้าวออกไป ไม่ใช่เฉพาะในด้านการสื่อสารด้านเสียงเท่านั้น แต่เป็นการสื่อสารทางด้านเสียง ข้อมูล และภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวด้วย โดยเฉพาะธุรกิจ 2 ด้านเลขหมาย ที่ทางเทคโนโลยีเอเซียดำเนินการอยู่ เป็นธุรกิจซึ่งอยู่ในช่วงเวลานี้สามารถดักดวงเทคโนโลยีหรือนำเทคโนโลยีที่ใหม่ที่สุดด้านโทรคมนาคมมาใช้ได้อย่างเต็มที่

ปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ : ปัจจัยเกื้อหนุนเห็นจะได้แก่ ความต้องการทางการตลาดมีสูง แหล่งเงินหาได้ไม่ยาก และความร่วมมือจากภาครัฐ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวางสายเครือข่ายโทรศัพท์ 2 ด้านเลขหมาย ซึ่งผลจากมติดังกล่าว จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการศูนย์การปฏิบัติการ ในการอนุญาตและประสานงานวางสายเครือข่ายโทรศัพท์ 2 ด้านเลขหมายในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล” เพื่อช่วยเร่งรัดพิจารณาการอนุญาตในการวางเครือข่าย เพื่อให้งานติดตั้งโทรศัพท์เป็นไปโดยเร็ว

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ภัยธรรมชาติ เช่นฝนตก น้ำท่วม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการดำเนินงานวางสายโทรศัพท์ ทำให้การวางสายเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลให้เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องผู้รับเหมาไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการขุดเจาะถนน

การประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชน : ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐเป็นอย่างดี ในการให้ความช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหา แต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นคู่แข่งของภาครัฐ

การประสานงานระหว่างเอกชน :

สำหรับธุรกิจโทรคมนาคมในบ้านเรา ตรงนี้ยังไม่เกิดขึ้นคงต้องใช้เวลาสักระยะหนึ่ง

สภาพการแข่งขันในธุรกิจนี้ : เนื่องจากธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์ (Public Service Telecom Network) เป็นธุรกิจที่มีภาวะปริมาณความต้องการมากกว่าปริมาณที่ตอบสนองได้ (Excess Demand หรือ Under Supply) ในช่วงอีก 5 ปีข้างหน้า และการทำธุรกิจดังกล่าวจะถูกควบคุมโดยสัมปทานของ ทศท. ดังนั้น คู่แข่งขันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลมีนโยบายการเพิ่มการร่วมลงทุนกับเอกชน อย่างไรก็ตามการลงทุนในการสร้างระบบเครือข่ายโทรศัพท์เพิ่มเติมจะเป็นการขยายระบบไปใน

เขตพื้นที่ขาดแคลนเป็นหลักมากกว่าที่จะเป็นการขยายระบบซ้ำซ้อน เพื่อบริการในกลุ่มลูกค้าเดียวกัน จึงเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันโดยตรง และเมื่อมีโทรศัพท์มากขึ้น ก็จะส่งเสริมให้มีการใช้โทรศัพท์มากขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ค่าบริการ โทรศัพท์

5.4 กลุ่มบริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ในอดีตก่อนจะประกอบธุรกิจ ดร.อดิษฐ์ โทธารามิค ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ได้เคยทำงานอยู่ที่ ทศท. และเมื่อประมาณปีพ.ศ. 2530 ได้ลาออกมาประกอบธุรกิจส่วนตัว ตั้งบริษัทจัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด ขึ้น เพื่อประกอบธุรกิจรับงานประมูล การติดตั้งอุปกรณ์ชุมสายอื่นๆให้ ทศท.และ กสท. ต่อมาเมื่อมีการแยกสัมปทานโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมาย ออกเป็นกรุงเทพฯและส่วนภูมิภาค ในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จับมือกับบริษัท ล็อกซ์เลย์ จำกัด (มหาชน) และ เอ็นทีที จากประเทศญี่ปุ่น ก่อตั้งบริษัททีทีแอนด์ที (TT&T) เข้าร่วมร่วมประมูล และได้รับสัมปทาน เป็นผู้ดำเนินการโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย ในปัจจุบัน เป็นกลุ่มบริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลเป็นกลุ่มบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทางด้านเทคโนโลยีขั้นสูง โดยมุ่งเน้นเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร ปัจจุบันกลุ่มบริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ประกอบด้วยบริษัทในเครือทั้งสิ้น 14 บริษัท โดยแบ่งการดำเนินธุรกิจหลักออกได้ดังนี้ คือ

การดำเนินธุรกิจด้านการให้บริการระบบโทรคมนาคมต่างๆ เช่น

- การให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน จำนวน 1.5 ล้านเลขหมายในเขตภูมิภาค ดำเนินงานโดย บริษัท ไทยเทเลโฟน แอนด์ เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
- การให้บริการระบบสื่อสารสัญญาณผ่านโครงข่ายเคเบิลใยแก้วนำแสงใต้น้ำ ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน ซับมารีน เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด
- การให้บริการระบบสื่อสารสัญญาณผ่านดาวเทียม และระบบสื่อสารเพื่อธุรกิจผ่านดาวเทียม (Integrated - Satellite Business Network) ดำเนินงานโดย บริษัท อควิเมนท์ จำกัด
- การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เฉพาะกลุ่ม (Common Base Radiotelephone หรือ CBR) ดำเนินงานโดย บริษัท เรดิโอโฟน จำกัด
- การให้บริการระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ดำเนินงานโดย บริษัท ศูนย์บริการวิชาการ อินเทอร์เน็ต จำกัด

การดำเนินธุรกิจด้านงานวิศวกรรม การจัดจำหน่ายและติดตั้งอุปกรณ์โทรคมนาคม และระบบคอมพิวเตอร์ เช่น

- งานวิศวกรรมแบบเบ็ดเตล็ด ซึ่งหมายถึง การออกแบบ จำหน่าย และติดตั้งอุปกรณ์ พร้อมทั้งทดสอบการทำงานของระบบ ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) และบริษัท จัสมินเทลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด

การดำเนินงานก่อสร้างงานโยธา และงานข่ายสายคอนกรีต ดำเนินงานโดยบริษัท ที.เจ.เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด

- การให้บริการด้านออกแบบ จัดทำระบบคอมพิวเตอร์ และจัดจำหน่ายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ดำเนินงานโดย บริษัท สยามเทลเทคคอมพิวเตอร์ จำกัด

- การให้บริการออกแบบ ติดตั้ง จัดหาอุปกรณ์สื่อสารรวมทั้งดำเนินธุรกิจค้าปลีกอุปกรณ์สื่อสาร โทรคมนาคม ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน สมาร์ทช้อป จำกัด

การดำเนินธุรกิจด้านการผลิต เช่น

- การผลิตสายไฟ และสายโทรศัพท์เพื่อใช้ในกิจการโทรคมนาคม ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน เคเบิล แอนด์ แมททีเรียลส์ จำกัด

- การผลิตอุปกรณ์ข่ายสายคอนกรีต ดำเนินงานโดย บริษัท อิริคสัน ไทย เน็ทเวอร์คโปรดักส์ จำกัด

การดำเนินธุรกิจด้านพลังงาน

- การสำรวจ ขุดค้น และพัฒนาเมืองถ่านหิน ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน เอ็นเนอร์ยี จำกัด

การดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมในต่างประเทศ

โดยการเข้าไปลงทุนและเข้าร่วมทุนในโครงการโทรคมนาคมต่างๆในต่างประเทศ เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ลาว เวียดนาม อินเดีย ดำเนินงานโดย บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล โอเวอร์ซีส์ จำกัด

บริษัทย่อย :

1. บริษัท จัสมิน ซับมารีน เทลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด
2. บริษัท อควาเนท จำกัด
3. บริษัท จัสมิน สมาร์ทช้อป จำกัด
4. บริษัท เคเบิล แอนด์ แมททีเรียลส์ จำกัด

5. บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด
6. บริษัท จัสมิน เอ็นเนอร์ยี จำกัด
7. บริษัท จัสมินอินเตอร์เนชันแนล โอเวอร์ซีส์ จำกัด
8. บริษัท สยามเทลเทคคอมพิวเตอร์ จำกัด
9. บริษัท ที.เจ.พี.เอ็นจิเนียริง จำกัด
10. บริษัท พีที โมบิลคอม เทเลคอมมินโด

บริษัทร่วมทุน :

1. บริษัทไทยเทลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท เรดิโอโฟน จำกัด
3. บริษัท อีริคสันไทย เน็ตเวอร์ค โปรดักชั่น จำกัด
4. บริษัท ศูนย์บริการวิชาการ อินเตอร์เน็ต จำกัด

การดำเนินงานของกลุ่มจัสมิน

การลงทุนและแหล่งลงทุน : นายสุพจน์ ศัญญพิสิทธิ์กุล กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด ได้ให้สัมภาษณ์ถึงการลงทุนของกลุ่มจัสมินว่า จุดเริ่มต้นที่เข้ามาลงทุนในธุรกิจโทรคมนาคม เพราะว่าเรื่องของ การยกเลิกการผูกขาด (Deregulation) เป็นแนวโน้มที่ทั่วโลกทำกัน เริ่มมาจากสมัยนายกเปรม ที่เราทุกคนอยู่ภายใต้นโยบายประชหัต เพื่อไรรอดพ้นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในยุคนั้น ทำให้เกิดการกู้เงินน้อยมาก (Low Bank) เมื่อเป็นเช่นนั้น รัฐก็ไม่มีเงินลงทุนในการขยายการให้บริการทางด้านสื่อสารโทรคมนาคม นอกจากนี้ยังไม่มีควมคล่องตัวเรื่องการจัดสรรเงิน จึงได้เกิดแนวคิดในเรื่องของการให้เอกชนมาลงทุน โดยมี ดร.ทักษิณ เป็นคนริเริ่มแนวคิดเรื่องสัมปทานเป็นคนแรก หลังจากนั้นจึงได้เกิดเรื่องของสัมปทานขึ้นโดยโครงการแรกๆ จะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ๆ บริการเสริมจากโครงข่ายโทรศัพท์ เช่นดาต้าเนท แฟกซ์ลิงค์ เป็นต้น

ในส่วนองจัสมินมองว่า การลงทุนในธุรกิจโทรคมนาคม ซึ่งเป็นสาธารณูปโภค มีตลาดรองรับอยู่แล้ว นอกจากนี้การลงทุนในโครงการหลักจะก่อให้เกิดบริการเสริมอื่นๆตามมา จึงสนใจเข้าไปร่วมในโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมาย ในเขตภูมิภาคในนามของ TT&T

แหล่งเงินทุน : ในยุคของสัมปทานเอกชนทุกรายมีแหล่งเงินทุนที่สำคัญจากแหล่งเดียวกัน มีแหล่งเงินทุนจากการจดทะเบียน และจากการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ตลาดหุ้นเรื่องโทรคมนาคม Investor คือพวกนักลงทุน สถาบันการเงิน ผู้ถือหุ้นรายย่อยที่โลกหุ้นเรื่องโทรคมนาคม จึงไม่มีปัญหาในเรื่องแหล่งเงินทุนทุกอย่างสะดวก มีเงินไหลเข้ามาลงทุน แต่พวก Investor ก็มีการปันหุ้น มีการรีดเงินในตลาด

ธุรกิจของจัสมิน อาจจะเข้ามาในสัมปทานที่ต่างจากคนอื่น คือเราเริ่มเข้ามาในวงการนี้ด้วยการให้เช่าโครงข่ายโทรคมนาคมซึ่งคนอื่นเขาไม่มี เริ่มจากการให้เช่าโครงข่าย Satellite ซึ่ง Return of Investment ดีมาก แล้วยังนำ Project ไปค้าเงินกู้ นำเงินเข้ามาลงทุนได้อีก

การดำเนินงาน : กลุ่มจัสมิน หมายรวมถึง ทีทีแอนด์ทีด้วย เราเริ่มจากการให้บริการระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม (Integrated – Satellite Business Network) และก้าวถัดไปก็เข้าไปธุรกิจใต้น้ำ คือการให้บริการระบบสื่อสารผ่านโครงข่ายเคเบิลใต้น้ำ (Submarine Optical Fiber Cables Network) จากใต้น้ำแล้วจึงมาถึงการให้บริการโครงข่ายพื้นฐาน โครงการ 1-5 ด้านเลขหมายในส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่แล้วการลงทุนของธุรกิจโทรคมนาคม จะเริ่มต้นจาก Wireless ก่อนแล้วจึงตามด้วย Wireline คือ โทรศัพท์พื้นฐาน โดยทั่วไปรัฐบาลจะควบคุมเพื่อให้การกระจายของ Wireline ไปอย่างทั่วถึงเป็นสาธารณูปโภคอย่างแท้จริง หรือถ้าจะให้เอกชนมาลงทุนใน Wireline โดยทั่วไปประกาศอื่นเขาจะให้เข้าไปทำโครงข่ายพื้นฐาน โดยจับมัดไว้กับบริการ Cellular จะถูกกำหนดให้ทำ Cellular เท่านั้นเบอร์ต้องทำโทรพื้นฐานเท่านั้นเบอร์เป็นต้น ควบคู่กันไปด้วย เนื่องจาก โทรศัพท์พื้นฐานไม่มีใครอยากทำ เพราะต้องลงทุนสูงและตอบแทนช้า

หลังจากนั้น ทีทีแอนด์ที ก็ให้เราไปลงทุนในต่างประเทศ เพราะโดยมากประเทศในย่านเอเชีย แปซิฟิก จะมีแนวโน้มเหมือนกัน จึงได้หันไปลงทุนใน Value Added เป็นการลงทุน Scale เล็กๆ เช่นในเอเชีย แปซิฟิก มีแนวโน้มเหมือนกัน เช่นในไทย เพจเจอร์บูมในย่านนี้ เพจเจอร์ก็บูมตามกันหมด ไม่ว่าจะเป็นอินเดีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

เป้าหมาย : เป้าหมายระยะยาวจะเน้นในเรื่องของคุณภาพและการให้บริการทั่วไป และ Trading ต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้สามารถที่จะก้าวทันในเรื่องของโทรคมนาคมของการบริการในเรื่องนี้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษา Market Share เพราะธุรกิจนี้มันโตเร็ว และถ้าตั้งก็ตั้งเร็ว มันเป็นเรื่องที่ค่อนข้างผันผวนพอสมควร เดิมทีเป้าหมายระยะยาวคือ การขยายธุรกิจไปในต่างประเทศต้องการ

วาง Jigsaw ที่ค่อขยกลงทุนแต่ละประเทศ แลวก็มีการเชื่อมโยงถึงกันเป็น Network ขนาดใหญ่ แต่ไม่สำเร็จเพราะวันนี้หมดยุคบูมของเศรษฐกิจของฟองสบู่แล้ว การหาเงินมาลงทุน เป็นเรื่องยากลำบาก อีกทั้งมีอุปสรรคมากมายในการลงทุนในต่างประเทศ

การคัดเลือกเทคโนโลยี : เรื่องของการคัดเลือกเทคโนโลยีมีหลักดังนี้

1. เทคโนโลยีที่เลือกมาใช้ จะต้องเป็นเทคโนโลยีที่มีการทดลองจริง ไม่ใช่การเสนอด้วยกระดาษ เราจะไม่เลี้ยง
2. เป็นเทคโนโลยีที่เป็นสากล คือมีการใช้อย่างแพร่หลาย สามารถเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีอื่นได้
3. ต้องเลือก Supplier ที่มีความน่าเชื่อถือ ต้องมีการประกันการเปลี่ยนแปลง เพราะเทคโนโลยีเปลี่ยนเร็วมาก ไม่ช่ยู่ค้ำ เกิดการปฏิวัติต้องเทคโนโลยี ยกเลิกของเดิมหมด ผู้ที่ลงทุนไปแล้ว จะทำอย่างไร ถ้าไม่มีการประกัน

ปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค : ปัจจัยเกื้อหนุนโดยทั่วไป มาจาก Demand ตลาด มี Demand มาก ภาครัฐไม่สามารถสนองได้ จึงให้เอกชนเข้ามาช่วย ดังนั้นจึงเป็นตลาดที่ดีมีคนต้องการ และในยุคของสัมปทานนั้น มีปัจจัยในเรื่อง แหล่งเงินทุนพร้อมหาเงินมาลงทุนได้ง่ายในช่วงดังกล่าว เรื่องเงินที่มาจากตลาดหลักทรัพย์เป็นตัวเกื้อหนุนให้ธุรกิจนี้ดำเนินไปได้ คือความรุ่งเรืองของตลาดหุ้น การไหลเวียนของเงินตราทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ

ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่

1. เรื่องคน คือ คนที่มีความรู้ความสามารถด้านโทรคมนาคมมีน้อยไม่เพียงพอ โยขณะเดียวกัน การพัฒนาคนที่มารองรับก็ไม่ดีพอ คือ ไม่มีการปรับปรุงหลักสูตรทางการศึกษาที่จะผลิตคนทางด้านนี้ออกมาสู่ตลาด มีแต่ที่จบมาแล้วต้องมาเริ่มฝึกฝนกันใหม่อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีที่เข้ามา นั้นเป็นของใหม่ เราไม่ได้มีการเตรียมพร้อมในเรื่องการพัฒนาควบคู่ไปจึงไม่ทันการณ์
2. กฎหมายเป็นอุปสรรค เพราะการให้สัมปทานจริงๆ เกิดจากการเถียงกฎหมาย ในกฎหมายจริงๆ แลวรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิในการดำเนินการ โทรคมนาคมไม่มีใครมีสิทธิเป็นเจ้าของเครือข่ายได้ จึงต้องเลี้ยงโดยให้เอกชนทำแล้วยกให้กับรัฐที่เรียกว่าสัมปทานแบบ BTO (Build Transfer Operate)

3. การประสานงานระหว่างภาครัฐกับเอกชนเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง กล่าวคือ นโยบายที่ไม่ชัดเจนของรัฐ ในการร่วมกิจการงานกับเอกชน ว่าถือเอกชนเป็นหุ้นส่วนคู่ค้าหรือคู่แข่ง ตัวรัฐเองเป็นทั้งผู้ประกอบการและผู้กำกับดูแล ผลคือ เกิดความขัดแย้งทางบทบาทขึ้น (Conflict or Interest) ทำให้การประสานงานเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

การประสานงานระหว่างเอกชนที่อยู่ในธุรกิจ : การประสานงานระหว่างเอกชนกันเอง ในปัจจุบันนี้คงเป็นไปได้ยาก เพราะทุกฝ่ายอยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันที่รุนแรง ถึงแม้จะมีการตั้ง สมาคมโทรคมนาคมขึ้น ก็ดูเหมือนจะไม่มีผลอะไร สมาคมไม่ได้เป็นกลาง แต่กลับเป็นบทบาทของเอกชนรายหนึ่งรายใดไป ปัจจุบันนี้ยังไม่มี การประสานงานหรือร่วมมือกัน ในอนาคตอาจจำเป็นต้อง เกิดความร่วมมือกัน

อนาคตของธุรกิจโทรคมนาคม : อนาคตธุรกิจโทรคมนาคมของไทย คงต้องปรับตัว เพื่อรองรับข้อตกลงทางการค้า (GATT) โดยการเปิดเสรีด้านโทรคมนาคม ซึ่งปัจจุบันรัฐเองก็ได้มีการ ร่างแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมแล้ว แต่ก็อยู่ระหว่างการพิจารณาประเทศใช้ ซึ่งใช้เวลานานพอสมควรแล้ว ก็ยังไม่แล้วเสร็จ เอกชนต้องปรับตัวให้พร้อม สำหรับยุคของการแข่งขันเสรี ด้วยการปรับและจัดกระบวนการภายในองค์กรให้พร้อม ควบคู่ไปกับการศึกษาตลาดและเทคโนโลยีพร้อมกับศึกษาแนวโน้มธุรกิจโทรคมนาคมของโลกไปด้วย

สรุป

การเข้ามามีบทบาทของภาคเอกชนในธุรกิจโทรคมนาคม เกิดขึ้นจากรัฐมีนโยบายให้ เอกชนเข้าร่วมลงทุน เป็นการเข้ามาเพื่อช่วยแก้ไขในเรื่องข้อจำกัดในการพัฒนาและขยายบริการของ ภาครัฐ ในส่วนของเอกชนที่เข้ามาสู่กิจการโทรคมนาคมนั้น เนื่องจากมองเห็นโอกาสที่จะทำกำไรได้ จากการให้บริการโทรคมนาคม เมื่อเอกชนเข้าร่วมลงทุนแล้ว เอกชนมีกระบวนการดำเนินงานที่ คล่องตัวและรวดเร็วโดยพอจะสรุปได้ดังนี้

ประการแรก แหล่งเงินทุน : เอกชนมีศักยภาพ ในการหาแหล่งเงินทุนได้หลายทางได้แก่

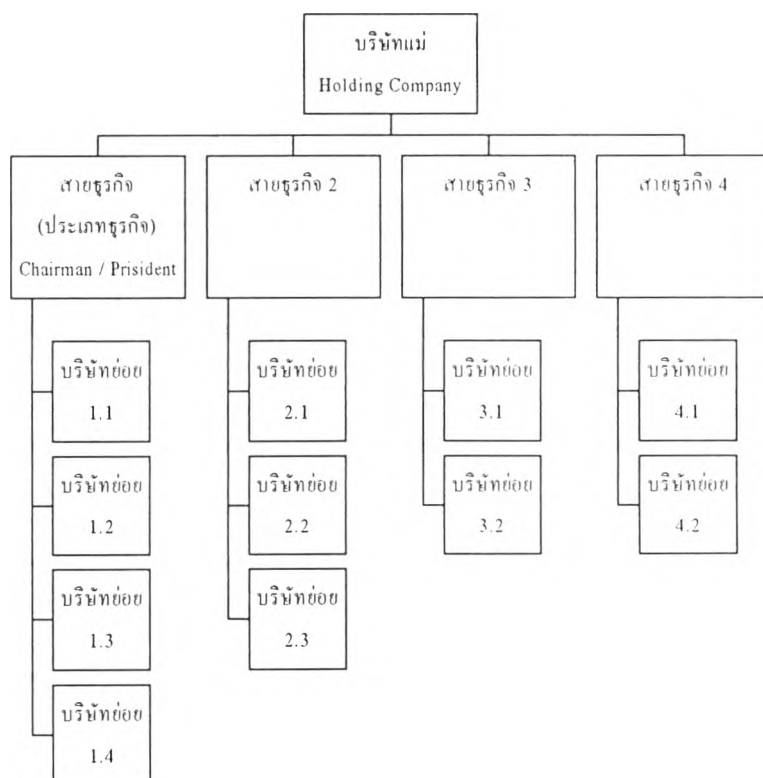
- ◇ ทุนจดทะเบียนของบริษัท
- ◇ การระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์
- ◇ กู้เงินจากธนาคารและสถาบันการเงินทั้งในและต่างประเทศ

❖ เปิดโอกาสให้ Supplier เข้ามาร่วมทุนในรูปของ Strategic Partner

ประการที่สอง การดำเนินงาน : โดยภาพรวมเอกชนจะสามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว ไม่ติดขัดกฎหมาย ทุกระเบียบ หรือขั้นตอนต่างๆ อีกทั้งลักษณะการดำเนินงานของเอกชนตามแนวคิดของ Dannis MC.Quail ที่กล่าวถึงเรื่องเทคโนโลยีการบริหารงานและความเป็นมืออาชีพนั้น อาจจะสามารถสร้างการดำเนินงานของเอกชนได้ดังนี้

1. เทคโนโลยี เมื่อเอกชนเข้าร่วมดำเนินการโทรคมนาคม ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสารโทรคมนาคมอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านคุณภาพของสินค้า การบริการ ตลอดจนนำเทคโนโลยีใหม่ๆ และการบริการใหม่ๆ มาสู่ประเทศไทย ทำให้เทคโนโลยีการบริการโทรคมนาคมของไทยทัดเทียมนานาประเทศทั่วโลก

2. การบริหารงาน การบริหารงานในภาคเอกชนนั้น ใช้การบริหารที่เป็นสากล การมีระบบโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน แบ่งแยกงานตามสายงานและกระจายเป็นบริษัทย่อยๆ ในแต่ละสายงาน มีสายบังคับบัญชาในการบริหารที่ชัดเจน และเป็นอิสระจากกัน ทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานสูง โครงสร้างการบริหารงานของธุรกิจโทรคมนาคมภาคเอกชนนั้น จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน ตามแผนผังข้างล่างนี้



จาก Chart จะเห็นว่า โครงสร้างการบริหารงานของภาคเอกชนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจที่จริง แต่เนื่องจากการทำงานของภาคเอกชน ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระเต็มที่ เนื่องจากติดขัดด้วยข้อบังคับตามสัญญาที่ทำไว้กับหน่วยงานของรัฐ ในรูปแบบของสัมปทาน BTO

“จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เรายังไม่สามารถแก้ไขกฎหมายผูกขาดการบริการโทรคมนาคมโดยรัฐได้เลย แต่เพื่อบรรเทาการขาดแคลนอย่างรุนแรง จึงได้ใช้วิธีเลี่ยงกฎหมายแบบไทยๆ ให้เอกชนเข้ามาลงทุน ให้บริการ โดยทำสัญญาหรือให้ใบอนุญาตที่เรียกว่า “สร้าง-โอน-ดำเนินการ หรือ BTO ที่รู้จักกันดี โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ผูกขาดการให้บริการนั้น เป็นผู้กำกับดูแล ทำให้มีเงื่อนไขมากมายที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินการของเอกชนให้มีประสิทธิภาพ หรือให้มีการแข่งขัน เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคได้บริการที่ดีในราคาที่เป็นธรรม แต่ถึงกระนั้นก็ตามในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา การบริการโทรคมนาคมของไทยได้เจริญเติบโตไปอย่างรวดเร็ว มีเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นมาก ทำให้สามารถแก้ไขการขาดแคลนเลขหมายโทรศัพท์ที่เคยมีมาอย่างรุนแรงในอดีตได้พอสมควร แต่ถ้าได้มีการแก้ไขกฎหมายยกเลิกการผูกขาดบริการโทรคมนาคมของรัฐเสียแล้ว ให้เอกชนเข้ามาลงทุนแข่งขันกันอย่างเสรี โดยรัฐทำหน้าที่เป็นเพียงผู้กำกับดูแล ก็จะทำให้กิจการโทรคมนาคมของไทยเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว อันจะเป็นผลให้ประเทศมีความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น” (บทบาทโทรคมนาคมกับอนาคตของประเทศไทย , วันการสื่อสาร 2540 : ดร.โกศล เพ็ชรสุวรรณ)

3. ความเป็นมืออาชีพ หมายถึง มาตรฐานในการดำเนินธุรกิจในที่นี้จะกล่าวถึง มาตรฐานทางด้านศีลธรรม จรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรมทั้งแก่คู่ค้า การดำเนินธุรกิจด้วยความสุจริตถูกต้องตามกฎหมาย

การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน เนื่องจากติดขัดด้วยกฎหมายดังได้กล่าวไว้ใน ข้อ 2 ส่งผลให้เอกชนพยายามเลี่ยงกฎหมายโดยผ่านนักการเมือง เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างคล่องตัวขึ้น และเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ

จากข้อสรุปดังกล่าวพบว่า เมื่อเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการโทรคมนาคม ทำให้เกิดการพัฒนาย่างมาก ด้วยการก้าวทันเทคโนโลยีระดับโลก การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ติดขัดด้วยกฎหมายด้วยการการเมือง ทำให้ไม่สามารถดำเนินธุรกิจแบบมืออาชีพได้อย่างสมบูรณ์

“เดิมทีกิจการโทรคมนาคมของไทย ดำเนินการเปิดเสรีโดยรัฐวิสาหกิจ การเจริญเติบโตของโทรคมนาคม จึงไปอย่างเชื่องช้า การวิจารณ์เรื่องความไม่ถูกต้องที่มีกันบ้าง ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับผลประโยชน์ในการประมูลจัดซื้ออุปกรณ์ของโครงการใหญ่ๆ แต่เมื่อได้เปิดให้เอกชนมาลงทุนให้บริการบรอดแบนด์ในวงการโทรคมนาคมได้เปลี่ยนไปได้ ทำให้กลุ่มเอกชนเหล่านั้น กลายเป็นยักษ์ใหญ่ในวงการธุรกิจของไทยขึ้นมาทันทีทันใด และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการเมืองของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วัฏจักรของโทรคมนาคม การเมืองธุรกิจจึงผูกพันกันอย่างแยกไม่ออก” (บทความโทรคมนาคมกับอนาคตของประเทศไทย, วันการสื่อสาร 2540 : ดร.โกศล เพ็ชรสุวรรณ)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรธุรกิจเอกชน ได้แก่ ผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ความเคลื่อนไหวทางเทคโนโลยีและจากผู้ใช้บริการ

ในส่วนของระบบเศรษฐกิจนั้นส่งผลกระทบต่อตัวด้านลงทุน และการตลาด เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดกำลังการซื้อของผู้บริโภค และสภาพคล่องทางการลงทุนของภาคเอกชน ระบบสังคมก็เช่นกัน โดยเฉพาะสภาพสังคมของคนในกรุงเทพฯ ที่ถูกบีบรัดด้วยการจราจรที่คับคั่ง ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางการสื่อสารโทรคมนาคมมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเดินทางนั่นเอง อีกทั้งความเคลื่อนไหวทางเทคโนโลยีก็ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมที่มีพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตามทันเทคโนโลยี ในขณะที่ต้องคาดการณ์จำนวนการตั้งซื้อสินค้าในแต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเพื่อไม่ให้มีเทคโนโลยีรุ่นเก่าตกค้างอยู่ในคลังสินค้า

ผู้ใช้บริการก็เป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคม เนื่องจากต้องสรรหาบริการที่ดี รวดเร็ว ประหยัด และบริการใหม่ๆ มาสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ทั้งนี้เพื่อรักษาลูกค้าเอาไว้และแสวงหาลูกค้าใหม่ เพื่อให้บริษัทมีกำไรและยังคงให้บริการต่อไปได้

นอกเหนือจากผลกระทบจากภายนอกเข้าสู่การดำเนินงานของภาคเอกชนแล้ว ก็จะมีหันมาศึกษาในทางตรงข้ามกล่าวคือ การดำเนินธุรกิจของเอกชนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สภาพสังคม และผู้ใช้บริการอย่างไร

ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเอกชนที่ดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมเกือบทุกรายแสวงหาแหล่งเงินทุนจากตลาดหลักทรัพย์ จนกลายเป็นหุ้นที่มีจำนวนมาก ส่งผลต่อการซื้อขายหุ้นในตลาด กลายเป็นดัชนีแสดงความเคลื่อนไหวในตลาดหลักทรัพย์ และถ้าเกิดการล่มสลายของหุ้น

เทคโนโลยีก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจแย่ไปด้วย ทางด้านเทคโนโลยีเอกชนได้มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดกระแสความต้องการเทคโนโลยีโทรคมนาคม อุปกรณ์โทรคมนาคมเช่น มือถือ หรือเพจเจอร์ กลายเป็นเครื่องบ่งบอกความทันสมัยและชนชั้นในสังคม

นอกจากนี้การทำงานของภาคเอกชน ต้องอยู่ภายใต้สภาพการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้หยุดนิ่งการพัฒนาไม่ได้ ต้องมีการพัฒนาเพื่อการแข่งขันตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านของคุณภาพสินค้า บริการ การคัดเลือกเทคโนโลยีที่ทันสมัย การปรับปรุงการบริหารภายในองค์กร ให้คล่องตัวเหมาะสมกับสถานการณ์เสมอ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถก้าวทันเทคโนโลยีของโลก

ด้วยปัจจัยต่างๆเหล่านี้ ส่งผลให้การดำเนินการของภาคเอกชนพัฒนาไปด้วยความรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นขยายบริการใหม่ๆ (Value Added) จากสัมปทานที่มีอยู่ เช่น โทรศัพท์มือถือ สามารถส่งข้อมูลได้ รับส่งข้อมูลจาก Internet ได้ หรือ การใช้งานจากดาวเทียมในการส่งข้อมูล ภาพและเสียง โทรศัพท์ระบบรับตรงจากดาวเทียม (Digital Satellite T.V.)เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้การที่เอกชนได้มีโอกาสเข้าร่วมดำเนินกิจการโทรคมนาคมนั้น ยังได้ส่งผลดีต่อการดำเนินงานของภาครัฐดังนี้

ประการแรก เท่ากับภาคเอกชนได้เข้ามาช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานในการบริการด้านโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ โทรศัพท์บ้าน เพจเจอร์ ฯลฯ ให้กับประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว ยิ่งขึ้น

ประการที่สอง การเข้ามาของภาคเอกชนเท่ากับเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ระบบโทรคมนาคมของเมืองไทยมีความก้าวหน้า ทันสมัย เช่นเดียวกับนานาประเทศ

ประการที่สาม ภาคเอกชนยังเข้ามาช่วยลดภาระด้านการเงินของหน่วยงานรัฐ และไม่ได้ทำให้รัฐเสียหายได้แต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะเอกชนได้จ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ ซึ่งมากกว่ารายได้ที่รัฐดำเนินการเอง และยกทรัพย์สินให้กับรัฐ พนักงานขององค์กรโทรศัพท์ และการสื่อสารก็ไม่ได้ตกงาน เพราะทั้งสององค์กร ยังมีงานด้านอื่นอีกมากที่ต้องการดำเนินการ

จากบทสรุปดังกล่าว ทำให้ได้ทราบถึงการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานทางภาครัฐดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ เมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการยังส่งผลต่อการพัฒนาระบบโทรคมนาคมของไทยด้วย ดังข้อมูลที่จะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

5.5 การพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศไทย

ประเทศไทยได้นำโทรศัพท์เข้ามาใช้ครั้งแรก เมื่อปี 2450 โดยการตั้งชุมสายโทรศัพท์แห่งแรกด้วยการนำระบบไฟฟ้ากลางใช้พนักงานต่อ (Central Battery Manual System : CB) ซึ่งเป็นโทรศัพท์ที่อัตโนมัติมาใช้โดยติดตั้งที่ ต.วัดเลียบ เรียกว่า “โทรศัพท์กลางวัดเลียบ” และนั่นคือก้าวแรกของการเริ่มต้นระบบโทรคมนาคมของประเทศไทย

แต่ก่อนที่จะนำไปสู่รายละเอียดของวิวัฒนาการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมของไทย จะขอกล่าวถึง วิวัฒนาการในระดับโลกก่อน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบกับวิวัฒนาการของไทย

5.5.1 วิวัฒนาการของการสื่อสารโทรคมนาคมของโลก

ในช่วงสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสังคมเล็กๆ อยู่อาศัยเฉพาะบริเวณในชุมชนเล็ก มีการใช้การสื่อสารในรูปแบบง่ายๆ เช่น ใช้ภาษา , รูปภาพ , สัญญาณ , ใช้สัญญาณควัน , สัญญาณไฟ ,นกพิราบสื่อสาร , ให้นำสาร (ระยะทางไกลขึ้น)

ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป จากสังคมชุมชนเล็กๆ กลายเป็นสังคมขนาดใหญ่ขึ้น การสื่อสารที่ใช้อยู่เดิมไม่สามารถอำนวยความสะดวกและรวดเร็วทันเวลาได้ จึงได้มีการคิดค้นเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆ เช่น โทรศัพท์ เป็นต้น

จากนั้น ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการสื่อสารเรื่อยมาอย่างไม่หยุดยั้ง ดังจะสรุปได้ดังนี้

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

5.5.2 วิวัฒนาการโทรคมนาคมของไทย

ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่าประเทศไทย มีโทรศัพท์ใช้ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2450 ในขณะที่โลกเริ่มใช้โทรศัพท์ เมื่อปี พ.ศ.2419 นับจากนั้นอีก 31 ปี ประเทศไทยถึงจะรู้จักโทรศัพท์ นั่นแปลว่าเทคโนโลยีโทรคมนาคมของไทยล้ำหลังเทคโนโลยีโทรคมนาคมของโลกถึง 31 ปี

สำหรับวิวัฒนาการเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมของไทยนั้น พอจะสรุปได้ดังนี้

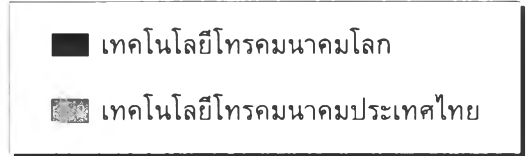
พ.ศ.	เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมของไทย
*2450	ตั้งชุมสายโทรศัพท์แห่งแรก
2465	เพิ่มชุมสายโทรศัพท์แห่งที่สอง
2470	วางแผนเปิดเชื่อมต่อกับเวียดนาม-บางรัก
2471	ให้บริการโทรศัพท์ทางไกล
2497	สถาปนา “องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย”
2502	เริ่มใช้ชุมสายโทรศัพท์ครอสบาร์
2517	เปลี่ยนจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ จาก 5 ตัวเป็น 6 ตัว
2518	ให้บริการโทรศัพท์ทางไกลอัตโนมัติครั้งแรก
2519	เปลี่ยนใช้เลขหมายโทรศัพท์ 7 ตัว ในนครหลวง
	สถาปนา “การสื่อสารแห่งประเทศไทย”
2520	ใช้เครื่องโทรศัพท์กดปุ่ม
2522	เปิดบริการโทรศัพท์สาธารณะแบบไม่มีผู้ดูแล
2525	ให้บริการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลอัตโนมัติ
2527	ให้บริการโทรศัพท์ต่างประเทศระบบอัตโนมัติ
*2529	บุกเบิกนำบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่สู่ตลาดเมืองไทย
*2531	ตู้ปีที่ 35 ทศท. ให้บริการโทรศัพท์ได้ 1 ล้านเลขหมาย
*2532	เชื่อมโยงเครือข่ายด้วยเคเบิลใยแก้วและไมโครเวฟ
*2533	ให้บริการใหม่หลากหลายรูปแบบโดยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ
	- เปิดบริการสื่อสารข้อมูลดาต้าเน็ต (Datatnet)
	- ให้บริการโทรศัพท์ติดตามตัว (Paging)

พ.ศ.	เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมของไทย
	- ให้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ Cellular 900
*2534	ให้บริการ โทรศัพท์สาธารณะแบบใช้บัตร (Card Phone)
	- เปิดบริการ โทรศัพท์พกพา (Phonepoint)
	- เปิดบริการสื่อสารข้อมูลเพื่อธุรกิจผ่านดาวเทียม
	- ให้บริการประชุมทางโทรศัพท์ผ่านจอภาพ (Teleconference)
	- โครงการดาวเทียมแห่งชาติ
*2535	ขยายบริการ โทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย
	- เปิดให้บริการ โทรศัพท์ภาพ (Picture Phone)
2536-39	ให้บริการ ISDN (Integrated Services Digital Network)
	โทรศัพท์เคลื่อนที่ Digital
2540-43	โทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านดาวเทียม

* เทคโนโลยีการสื่อสารที่สำคัญ

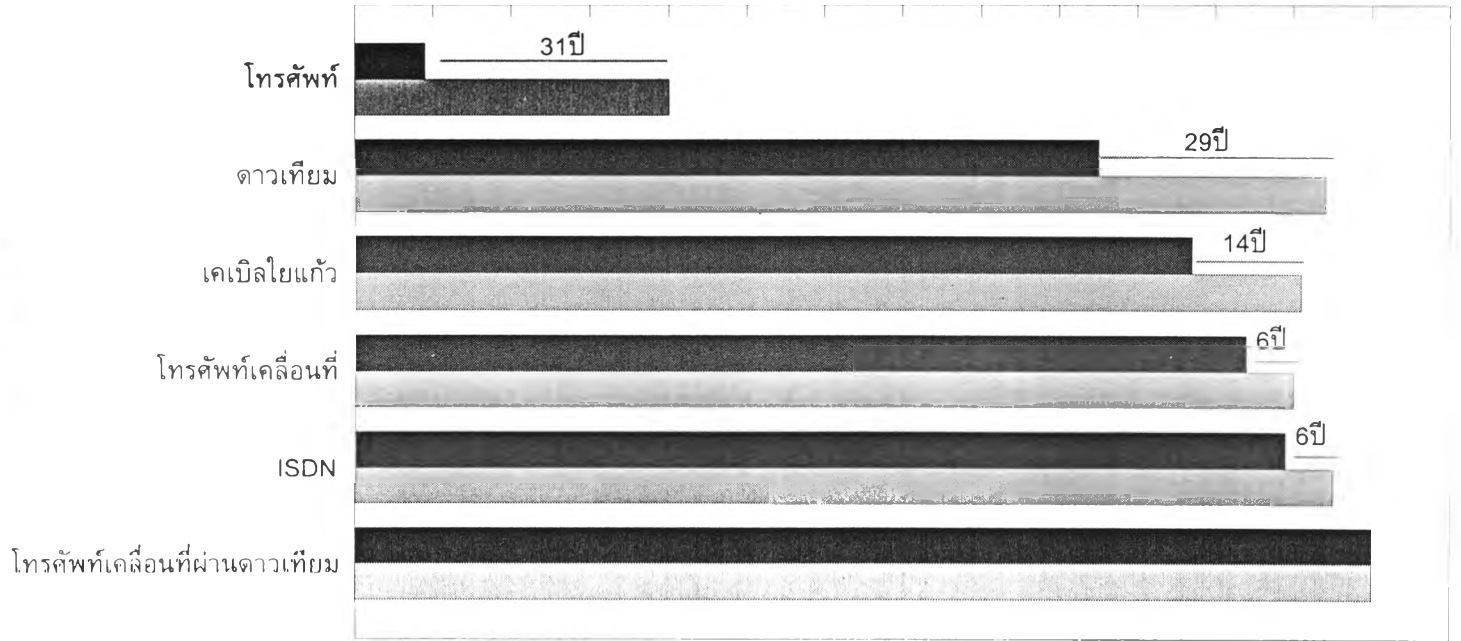
จากตารางแสดงวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีโทรคมนาคมระหว่างโลกและของไทย จะเห็นได้ว่าไทยล้าหลังโลกอยู่เป็นเวลาหลายปี โดยจะขอเปรียบเทียบให้เห็นจากกราฟดังต่อไปนี้

เทคโนโลยี



ปี พ.ศ.

2410 2420 2430 2440 2450 2460 2470 2480 2490 2500 2510 2520 2530 2540 2550



จากกราฟเปรียบเทียบระยะเวลาของการเริ่มใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมใหม่ๆ โดยเลือกเปรียบเทียบเฉพาะเทคโนโลยีที่สำคัญๆ แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีทางด้านโทรคมนาคมของประเทศไทยนั้น ล้าหลังกว่าเทคโนโลยีของโลกมาก โดยเริ่มต้นจากการตั้งชุมสายโทรศัพท์เป็นครั้งแรก ไทยล้าหลังอยู่ 31 ปี การมีดาวเทียมเป็นของตนเองล้าหลังอยู่ 29 ปี การเริ่มใช้เคเบิลใยแก้วล้าหลังอยู่ 14 ปี แต่หลังจากปี พ.ศ.2533 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนแห่งกิจการโทรคมนาคมของไทย เป็นช่วงที่เริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ประเทศไทยได้พัฒนาเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมอย่างรวดเร็วมาก ไม่ได้พัฒนาเฉพาะบริการหลัก คือ โทรศัพท์เท่านั้น แต่ยังได้พัฒนาบริการเสริมอื่นๆ อีกมากมาย จนถึงปี พ.ศ.2540-2543 ประเทศไทยจะมีมือถือผ่านดาวเทียมใช้พร้อมๆ ไปด้วยโครงการมือถือผ่านดาวเทียมของโลก ซึ่งหมายความว่า ประเทศไทยเราจะไม่ล้าหลังทางด้านเทคโนโลยีโทรคมนาคมอีกต่อไป เราจะสามารถพัฒนาระบบโทรคมนาคมของเราให้ทัดเทียมอารยประเทศได้ในอนาคตอันใกล้

เมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินกิจการโทรคมนาคมแล้ว ส่งผลให้ระบบโทรคมนาคมของประเทศไทยได้มรพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการบริการที่ทั่วถึงรวดเร็ว และหลากหลาย อีกทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆ ในด้านบริการ และราคาที่ถูกลง นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการสื่อสารในสังคม

ในอดีตการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนชนบทที่อยู่ห่างไกล จะช้ากว่าคนในสังคมเมืองมาก ทั้งนี้เพราะข้อข่าวสาร จะไหลจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบทมากกว่าที่จะไหลจากชนบทเข้าสู่เมือง และยังถ้าอยู่ในชนบทที่ห่างไกลมากๆ เครื่องมือทางการสื่อสารไปไม่ถึง เช่น กาลังส่งของวิทยุไปไม่ถึง หรือไม่มีถนน ไม่สามารถส่งหนังสือพิมพ์เข้าไปได้ โอกาสรับรู้ข่าวสารของคนในแถบนั้นแทบจะไม่มีเลย แต่เมื่อการสื่อสารโทรคมนาคมได้พัฒนาขึ้น ปัญหาเหล่านี้ก็หมดไป กล่าวคือ เกิดความเท่าเทียมกันทางการสื่อสารในสังคม ไม่ว่าประชาชนจะอยู่แห่งหนตำบลไหน ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือบ้านพักอาศัยก็สามารถจะรับฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ได้ด้วยเทคโนโลยีของดาวเทียม ซึ่งสามารถส่งสัญญาณไปได้ทุกหนทุกแห่งอย่างไร้ข้อจำกัด

นอกจากนี้การพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคม ยังช่วยให้กระบวนการทำข่าวของสื่อมวลชนเป็นไปอย่างไม่มีข้อจำกัด ช่วยข่นย่อระยะระหว่างผู้สื่อข่าวกับหัวหน้าข่าว ให้สื่อสารกันจนได้ข้อมูลครบถ้วน เช่น เมื่อนักข่าวพิมพ์ข่าวเสร็จแล้ว ก็สามารถส่งแฟกซ์เข้าโรงพิมพ์ โดยไม่ต้องเดินทางเข้าไปเอง และถ้าทันสมัยกว่านั้น ก็ใช้พิมพ์ใส่โน้ตบุ๊ก (คอมพิวเตอร์กระเป๋าหิ้ว) แล้วส่งผ่านโมเด็ม

ตรงเข้าหน้าจอคอมพิวเตอร์ของบรรณาธิการ หรืออาจจะส่งข่าวผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ สัมภาษณ์แหล่งข่าวแล้วถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้ชมหรือฟังๆ ได้ เสมือนอยู่ในที่เกิดเหตุ

2. การสื่อสารเป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาในสังคม

การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ช่วยให้เกิดการติดต่อสื่อสารที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นตัวเร่งให้เกิดการพัฒนาในสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยนแปลงไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ชีวิตคนไทยจะมีสิ่งที่เป็นสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย และหลากหลาย มีผลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป ต่อการทำงาน ต่อการศึกษา การจับจ่ายใช้สอย ไปจนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบท

ยกตัวอย่างเช่น กรณีการเจ็บป่วยของคนที่อยู่ต่างจังหวัด หรือชนบทที่ห่างไกล ที่มีความจำเป็นจะต้องรักษาด้วยแพทย์ ผู้ชำนาญเฉพาะทาง เช่น โรคหัวใจ หรือการผ่าตัดบางอย่างที่ต้องการคำปรึกษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ป่วยเหล่านี้จะไม่ต้องเดินทางหรือขนย้ายผู้ป่วยมารักษาที่กรุงเทพฯ แต่แพทย์เจ้าของไข้ (แพทย์ผู้ทำการรักษา) จะสามารถปรึกษาและวินิจฉัยโรคร่วมกับแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่กรุงเทพฯ ได้ โดยอาศัยระบบการสื่อสารที่เรียกว่า “Telemedicine” เป็นระบบการสื่อสารสองทางที่ถ่ายทอดทั้งภาพและเสียง ระหว่างต้นทางและปลายทางเสมือนทำงานอยู่ที่เดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยลดอันตรายจากการเดินทาง และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย อันเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนี้เทคโนโลยีทางการสื่อสารยังมีส่วนช่วยพัฒนาระบบการศึกษาด้วยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้เข้าใจง่ายขึ้นด้วย ภาพประกอบ และการสาริตต่างๆ การจำลองเหตุการณ์ด้วยภาพกราฟฟิค คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

หรือแม้แต่โทรศัพท์สื่อก็มีบริการที่อำนวยความสะดวกต่อการติดต่อที่เรียกว่า บริการชุมสายระบบ SPC ที่ช่วยให้ผู้อื่นโทรเข้ามาขณะที่มีการพูดคุยกัน โดยสามารถจะเลือกคุยกับสายใดสายหนึ่ง หรือสนทนาสลับสายไปมาได้ หรือที่เรียกว่า บริการรับสายเรียกซ้อน การบริการเปลี่ยนเรียกเลขหมาย คือ สามารถนำเบอร์โทรศัพท์จากที่บ้าน หรือที่ทำงานไปยังเลขหมายอื่นที่ต้องการเป็นการชั่วคราว

รวมทั้งการให้บริการที่เรียกว่า “Voice Dialing” ที่ช่วยให้โทรศัพท์ไม่ต้องยกหู เพียงแต่เรียกชื่อของบุคคลที่ท่านต้องการคุย โทรศัพท์ก็จะทำงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ หรือคนพิการ

นอกจากโทรศัพท์จะอำนวยความสะดวกสบายในการติดต่อ พูดคุย ใช้งานทางธุรกิจ การรักษาพยาบาล การศึกษา โทรศัพท์ยังสามารถให้ความบันเทิงอย่างไม่มีข้อจำกัด หรือที่เรียกว่า เคเบิลทีวี ที่สามารถดูรายการทีวีช่องพื้นฐาน แล้วยังสามารถเลือกรายการดูได้ ตามความต้องการ และยังสามารถนำมาใช้เสริมด้านการเรียนการสอนได้อย่างดีอีกด้วย

สรุป

จากข้อมูลในบทที่ 4 และ 5 นี้แสดงให้เห็นถึงแผนและนโยบายของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการโทรคมนาคมของไทย และการดำเนินงานของภาคเอกชน โดยพบว่าแต่เดิมกิจการโทรคมนาคม เป็นกิจการที่ผูกขาดโดยหน่วยงานของรัฐ (Monopoly) และรัฐมีนโยบายที่จะยกเลิกผูกขาดด้วยการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านความขาดแคลน สาธารณูปโภคทางการสื่อสาร เนื่องจากรัฐไม่มีเงินลงทุนเพียงพอที่จะขยายบริการให้ทันความก้าวหน้าของประชาชน และเมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการแล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคมในด้านต่างๆ อันได้แก่ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านการกระจายความทั่วถึง ด้านความหลากหลายในบริการ ด้านเทคโนโลยี และด้านบุคลากร

ด้านราคา : ราคาอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคมถูกลงมาก เช่น โทรศัพท์บ้านในอดีตนอกจากจะต้องรอนานแล้วราคายังสูงมากด้วย เพราะจะขอโทรศัพท์จะต้องซื้อพันธบัตรเป็นค้ำมัดจำถึง 2 หมื่นบาท ต่อเมื่อได้โทรศัพท์แล้วจึงจะได้เงินส่วนนั้นคืน แต่ปัจจุบันเสียเงินประมาณ 6,900 บาท จะได้โทรศัพท์ 1 เลขหมาย บวก Promotion ต่างๆที่เอกชนจะเสนอให้ในแต่ละช่วง เช่นขอเลขหมายในเดือนกรกฎาคม จะได้รับเครื่อง FAX เป็นต้น หรือโทรศัพท์มือถือสมัยแรกๆ ราคาเครื่องละประมาณ 1 แสนบาท ปัจจุบันเหลือราคาเครื่องละประมาณ 25,000 บาท เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากกลไกแข่งขันทางการตลาดและการพัฒนาเทคโนโลยี

ด้านการกระจายความทั่วถึง : เนื่องจากในอดีตเกิดทางการขาดแคลนโทรศัพท์อย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้ที่มีความต้องการใช้โทรศัพท์จะต้องจ่ายได้โต๊ะ เพื่อให้ได้โทรศัพท์ใช้ก่อน ดังนั้นผู้ที่จะมีโอกาสได้ใช้จะเป็นนักธุรกิจ บริษัท ห้างร้าน ซึ่งมีกำลังทรัพย์ในการจ่ายได้ โทรศัพท์เป็นเรื่อง

ของคนรวย เป็นเครื่องบ่งบอกฐานะ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันที่มีการกระจายการให้บริการอย่างทั่วถึงมากขึ้น ประชาชนตามบ้านมีโอกาสได้ใช้โทรศัพท์กันอย่างทั่วถึง บางบ้านมีมากกว่า 1 เลขหมาย

ด้านความหลากหลายในบริการ : นับตั้งแต่เรามีโทรศัพท์ใช้ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2450 จนถึงปี พ.ศ. 2529 เป็นเวลา 79 ปี ประเทศไทยไม่ได้มีการพัฒนาบริการอื่นๆที่เกิดจากโทรศัพท์ เรารู้จักกันแต่การใช้โทรศัพท์ และรอยคอกที่จะได้ใช้โทรศัพท์แต่หลังจากปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา เมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการ เอกชนได้นำเทคโนโลยีใหม่ๆในรูปแบบของบริการเสริมเข้ามามากมายดังนี้

1. บริการเสริมจากโทรศัพท์บ้าน :

- FAX
- VIDEOTEX
- HOME BANKING
- TELEMEDICINE
- TELE EDUCATION หรือ LEARN AWAY
- VDO CONFERENCE
- VOICE DIALING
- CABLE TV
- CARD PHONE
- บริการโทรศัพท์แบบพกพา PCT

2. บริการเสริมจากดาวเทียม

- CABLE TV ระบบ DIGITAL SATELLITE TV
- SATELLITE NEWS GATHERING
- TELE MEDICINE
- LEARN AWAY
- VDO CONFERENCE
- INTERNET VIA SATELLITE
- INTERACTIVE LEARN AWAY

3. บริการเสริมจากมือถือ

- บริการรับฝากข้อความ
- บริการส่ง –รับข้อความ (Send – receive message)
- บริการเชื่อมต่อโครงข่าย Internet
- บริการ FAX
- บริการคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก
- รับข้อความผ่านทาง Internet

4. บริการเสริมจากเพจเจอร์

- News Link บริการสรุปข่าวประจำวันผ่านเพจเจอร์
- Voice Link : เมื่อมือถือเปิดสามารถเชื่อมกับระบบเพจเจอร์ได้
- รับข้อความผ่าน Internet : สามารถส่งข้อความเครือข่าย Internet จากทั่วโลกไปยังเพจเจอร์เครื่องที่คุณต้องการด้วยตนเองโดยไม่ต้องโทรเข้าศูนย์ฯ

ด้านเทคโนโลยี : จะเห็นได้จากกราฟเปรียบเทียบทางด้านเทคโนโลยีโทรคมนาคมโลกกับเทคโนโลยีโทรคมนาคมของไทย ในบทที่แล้ว พบว่าในอดีตการพัฒนาเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมของประเทศไทยนั้นล้าหลังเทคโนโลยีของโลกอยู่มาก แต่หลังจากที่เปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคม คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ตามเทคโนโลยีของโลก จนทันในปี พ.ศ. 2538 ได้แก่เทคโนโลยีระบบ Cable T.V. Digital Satellite T.V. ซึ่งให้บริการร่วมกันที่ประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี สำหรับในเอเชียแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ใช้ Digital Satellite T.V. แม้แต่ในญี่ปุ่นยังใช้ระบบ Analog Satellite T.V. อยู่ และในปี พ.ศ. 2542 เราจะมีโทรศัพท์มือถือผ่านดาวเทียมใช้พร้อมกับประเทศอื่นๆในโลกที่เป็นสมาชิกของโครงการมือถือผ่านดาวเทียมนี้

ด้านบุคลากร : เนื่องจากเอกชนได้พัฒนาเทคโนโลยีโทรคมนาคมไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาบุคลากรให้ทันเทคโนโลยี ดังนั้น เอกชนจึงมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยี ทั้งในรูปแบบของการส่งพนักงานของบริษัทไปศึกษาต่อยังสถาบันต่างประเทศ ส่งไปศึกษากับ Supplier และให้ทุนการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาของภาครัฐ เช่น ทุนด้านวิศวะโทรคมนาคม แก่สถาบันศึกษาพระจอมเกล้าลาดกระบัง เป็นต้น

เมื่อเอกชนเข้ามาให้บริการแล้ว เอกชนแต่ละบริษัทก็พยายามที่จะขยายบริการให้ครอบคลุมแบบครบวงจร (Economic of Scale) เช่น กลุ่มชินวัตร เริ่มต้นจากการให้บริการด้านคอมพิวเตอร์ ต่อมาเข้าสู่โทรคมนาคมด้วยบริการมือถือและเพจเจอร์ จากนั้นขยายบริการไปสู่เคเบิลทีวี ไปจนกระทั่งบริการด้านดาวเทียม หรือกลุ่มเทเลคอมเอเชีย เริ่มต้นจากโทรคมนาคม ด้วยการให้บริการโทรศัพท์บัตร จากนั้นขยายไปสู่เคเบิลทีวี และไปร่วมทุนกับจีนให้บริการด้านดาวเทียม เป็นต้น

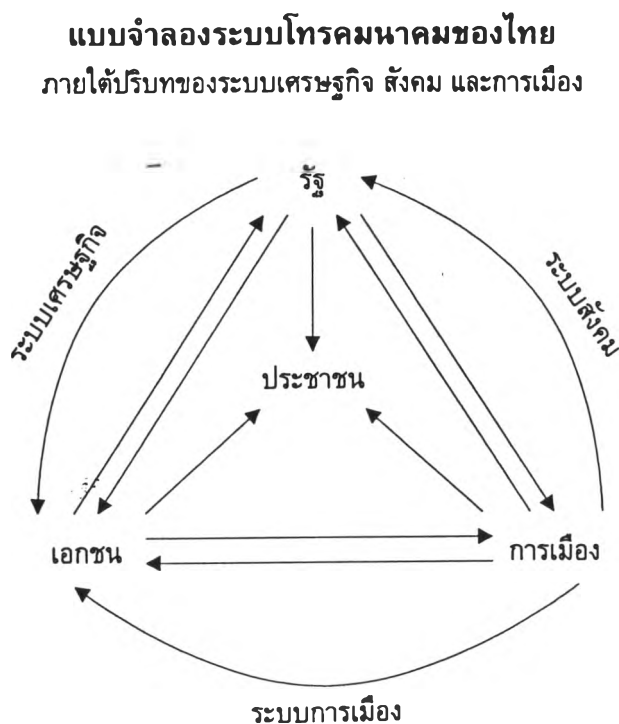
การที่เอกชนพยายามขยายบริการให้ครบวงจรมานั้น เพื่อต้องการลดต้นทุนประหยัดค่าใช้จ่าย และเพิ่มศักยภาพในการให้บริการ นับได้ว่านโยบายและแผนของรัฐในอันที่จะยกเลิกการผูกขาด สามารถบรรลุผลสำเร็จ ก่อให้เกิดการให้บริการแบบครบวงจรจากภาคเอกชนๆหลายค่ายด้วยกัน อีกทั้งเป็นปัญหาด้านการขาดแคลนการสื่อสารได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้น ปัญหาด้านการแก่งแย่งกันในการดำเนินธุรกิจ เอกชนเป็นผู้กำหนดนโยบายผ่านนักการเมืองเพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันที่มากกว่า เช่น กรณีโทรศัพท์แบบพกพา (PCT) ที่จริงแล้ว คือโทรศัพท์มือถืออีกระบบหนึ่งนั่นเอง แต่เอกชนได้ผลักดันผ่านนักการเมืองจนผ่านการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี กลายเป็นบริการเสริมของโทรศัพท์บ้านไปทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ต้องจ่ายค่าผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ (Revenue Sharing) ในอัตราเช่นเดียวกับมือถือ คือ ประมาณ 30% ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย ถ้าเป็นบริการเสริมจ่ายเพียงประมาณ 18% เท่านั้น หรือถ้ารัฐเปิดเป็นบริการมือถือรายใหม่ รัฐต้องเปิดประมูลใหม่ ซึ่งจะได้ตัวเลขที่จ่ายผลประโยชน์ให้รัฐไม่น้อยกว่าผู้ประกอบการรายเดิมได้จ่ายไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้อาจจะเกิดการผลักดันจากผู้ประกอบการค้ามือถือผ่านนักการเมือง เพื่อขออนุมัติจัดทำบริการเสริมเป็นบริการโทรศัพท์บ้านบ้างก็ได้ โดยใช้เทคโนโลยี Wireless Local Loop ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องยื่นประมูลใหม่ และจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐในอัตราบริการเสริมประมาณ 18 – 20 %

อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ กรณีเพจเจอร์ ซึ่งมีผู้ประกอบการอยู่ทั่วถึง 5 ราย แต่มีเอกชนผลักดันผ่านนักการเมือง จนเปิดเพจเจอร์พิเศษขึ้นอีก 1 ราย โดยระบุให้จำกัดผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถจำกัดได้จริง โดยเปิดให้บริการในอัตราค่าบริการที่ถูกกว่าเพจเจอร์รายอื่นๆในตลาด ที่เพจเจอร์รายใหม่สามารถให้อัตราค่าบริการที่ถูกกว่าได้ เพราะไม่ต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ ในขณะที่รายอื่นๆจ่ายประมาณ 14 – 20 % เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ประกอบการรายอื่นจึงรวมตัวกันต่อสู้เพื่อขอแก้ไขสัญญาการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐให้อยู่บนมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

ถึงแม้ว่าเมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการแล้วได้เกิดการพัฒนาทางด้านโทรคมนาคมอย่างรวดเร็วก็จริง แต่ถ้ามีการวางแผนที่ถูกต้องชัดเจนก็จะส่งผลให้เกิดความเจริญมากกว่าที่เราพบเห็นอยู่ในปัจจุบัน

“กลไกหน่วยงานของรัฐในการกำกับดูแล เช่น กระทรวงคมนาคม ทศท.และ กสท. รวมทั้งกรมไปรษณีย์โทรเลข ไม่มีมาตรการที่ชัดเจน อยู่ภายใต้นโยบายทางการเมือง ซึ่งมาจากนักการเมืองที่มองเห็นช่องโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ในการเป็นผู้กำหนดกรอบ กลไก กติกา ซึ่งทำให้กลไกต่างๆเหล่านี้บิดเบือนกลายเป็นนโยบายของผู้ไม่รู้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หาผลประโยชน์จากการเป็นผู้เซ็นอนุมัติ ส่งผลให้ไม่เกิดการบริการที่ดีอย่างแท้จริง และรัฐไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเต็มที่ กลไกตรวจสอบอ่อนแอ ถูกแทรกแซงง่าย การให้บริการกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง ข้าราชการไม่ได้กระจายไปสู่ภูมิภาค ถ้าจำนวนผู้ประกอบการที่เท่ากันกับเมืองไทย ในต่างประเทศสามารถให้บริการได้ไกลกว่านี้ มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ รัฐไม่มีมาตรฐานในการกำหนดบริการต่างๆ บางบริการก็ผู้ประกอบการมาขายเกินไป เช่นเพจเจอร์ บางบริการก็ผู้ประกอบการน้อยขายเกินไป เช่นโทรศัพท์บ้าน เป็นต้น” (พัฒนาพันธ์ วงศ์พันธุ์ หัวหน้าข่าวไอที น.ส.พ.ประชาชาติธุรกิจ , สัมภาษณ์ กันยายน 2540)

การวิเคราะห์บทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมสามารถอธิบายเปรียบเทียบโดยใช้แนวคิดเรื่องระบบเปิด (Open System) ได้ตามแบบจำลองดังนี้



ระบบโทรคมนาคมของไทย มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย

1. ตัวแสดง (Actors) คือ กลุ่มที่มีบทบาทอยู่ในระบบโทรคมนาคม ได้แก่

☼ รัฐ : ซึ่งประกอบด้วยกระทรวงคมนาคม องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย โดยรัฐจะมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลนโยบาย และเป็นผู้ประกอบการกิจการสื่อสารโทรคมนาคมของไทย

☼ การเมือง : ประกอบด้วยนักการเมือง พรรคการเมือง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามแผนและนโยบายที่วางไว้

☼ เอกชน : ประกอบด้วยกลุ่มชินวัตร กลุ่มยูคอม กลุ่มเทเลคอมเอเชีย และกลุ่มจัสมิน มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคมตามเงื่อนไขสัมปทานที่ได้รับจากรัฐ

☼ ตัวแสดงอื่น : ได้แก่ สื่อมวลชน ในฐานะตัวแทนประชาชน ซึ่งมีบทบาทในการเฝ้ามองตรวจสอบการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ พรรคการเมือง และเอกชน

2. ความสัมพันธ์ต่างๆ (Relationship) : ได้แก่ ความสัมพันธ์ของตัวแสดงต่างๆที่มาอยู่ร่วมกันในระบบโทรคมนาคมที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะใดระหว่างตัวแสดงแต่ละตัว ภายใต้บริบทของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันได้แก่

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐ มีความสัมพันธ์กันในเชิงของนโยบาย เป็นความสัมพันธ์ในระดับเดียวกัน กล่าวคือทั้ง ทศท. และ กสท. ต่างก็อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงแต่ในขณะเดียวกันทั้ง ทศท. และ กสท.เองก็ดำเนินกิจการซ้ำซ้อนกันอยู่ เช่น องค์การโทรศัพท์ ให้บริการมือถือและให้สัมปทานการดำเนินการมือถือกับเอกชน ในขณะที่กสท.เองก็ให้บริการมือถือและเป็นผู้ให้สัมปทานมือถือแก่เอกชนด้วยเช่นเดียวกัน หรือในกรณีเพจเจอร์ทั้ง ทศท.และ กสท. ต่างก็เป็นเจ้าของสัมปทานเพจเจอร์ ซึ่งเป็นธุรกิจอย่างเดียวกัน โดยอาศัยการเลียงกฎหมายเลียงภาษาที่ใช้เรียกเพื่อให้ต่างมีสิทธิเป็นผู้ให้สัมปทานได้ กล่าวคือถ้าเป็นสัมปทานโทรศัพท์มือถือของ ทศท. เรียกว่า “โทรศัพท์เคลื่อนที่เซลลูลาร์” ส่วนสัมปทานมือถือของ กสท. จะเรียกว่า “วิทยุคมนาคมระบบเซลลูลาร์” และถ้าเพจเจอร์ของ ทศท. จะเรียกว่า “โทรศัพท์ติดตามตัว” ส่วนเพจเจอร์ของ กสท. จะเรียกว่า “วิทยุตามตัว” ผลคือความสัมพันธ์ในหน่วยงานภาครัฐ ต่างก็มีบทบาทของการแข่งขันกันอยู่และทำงานซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่แข่งขันกันเองแล้วยังต้องไปแข่งกับภาคเอกชนด้วย

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับนักการเมือง เป็นความสัมพันธ์กันในเชิงของนโยบาย โดยที่นักการเมืองเป็นผู้กำกับดูแลแผนและนโยบายของหน่วยงานของรัฐ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะค่าสูง เป็นอำนาจที่นักการเมืองมีเหนือข้าราชการประจำ ทำให้ข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่ง มิเช่นนั้นอาจจะกระทบกระเทือนถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน ในขณะที่ขั้นตอนการทำงานนั้น หน่วยงานของรัฐ จะเป็นผู้คิดตั้งเรื่องและส่งเรื่องขออนุมัติจากนักการเมือง ดังนั้นหน่วยงานของรัฐ จึงมักจะตั้งเรื่องขออนุมัติตามต้องการของนักการเมือง

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน เป็นความสัมพันธ์ 3 ลักษณะกล่าวคือ รัฐมีความสัมพันธ์กับเอกชน ในฐานะเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) ให้ออกชนทำตามเงื่อนไขสัญญาสัมปทาน เช่น โครงการดาวเทียม โครงการเพจเจอร์ เป็นต้น และบางโครงการรัฐได้เข้าไปร่วมทุนกับเอกชน เป็นความสัมพันธ์ในฐานะหุ้นส่วนหรือคู่ค้า นั่นเอง เช่น โครงการให้บริการรับ - ส่งสัญญาณดาวเทียม (Up link / Down link) ภายใต้อำนาจ ซีเอส คอมมิวนิเคชัน จำกัด ในขณะที่บางโครงการให้บริการแข่งขันกัน เป็นความสัมพันธ์ในฐานะคู่แข่ง เช่น โครงการโทรศัพท์ 2 ล้านเลขหมาย และ 1 ล้านเลขหมาย เป็นต้น

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับนักการเมือง เป็นความสัมพันธ์ที่เสมอกัน มีทั้งความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่กดดันซึ่งกันและกัน เช่น นักการเมืองที่อยู่คนละฝ่าย คือ ฝ่ายค้านกับรัฐบาล หรือนักการเมืองที่อยู่ในคณะกรรมการต่างๆกับนักการเมืองที่เป็นรัฐมนตรีดูแลกระทรวง มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ส่งเสริมกันและขัดแย้งกันขึ้นอยู่กับว่าจะมีผลประโยชน์กันในลักษณะที่ส่งเสริมกันและขัดแย้งกัน

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับเอกชน เป็นความสัมพันธ์ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกัน ในเชิงอำนาจต่อรองซึ่งกันและกัน และอุปถัมภ์กัน กล่าวคือ ด้วยภาระหน้าที่ของนักการเมืองจะมีอำนาจในการควบคุมการทำงานของเอกชนผ่านทางหน่วยงานของรัฐในขณะเดียวกัน ก็ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนในการเลือกตั้ง ทั้งด้านกำลังทรัพย์และฐานเสียงในการเลือกตั้ง ดังนั้นเอกชนจึงมีกำลังในการผลักดันให้นักการเมืองกำหนดนโยบายตามความต้องการของเอกชน เช่น กรณีการผลักดันให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วม หรือผลักดันให้เอกชนได้เปรียบในการแข่งขัน เป็นต้น

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการแข่งขันอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากตลาดยังมีความต้องการสูงสภาพการแข่งขันจึงค่อนข้างรุนแรง แต่ถ้าตลาดมีความต้องการจำกัด ความสัมพันธ์ก็อาจจะเปลี่ยนไปจากคู่แข่งมาเป็นคู่ค้า เช่น กรณีของโทร

ทัศนระบบบอกรับสมาชิก (Cable T.V.) ที่มีตลาดอยู่จำกัดผู้ประกอบการ 2 รายใหญ่ ได้แก่ IBC และ UTV ต่างก็ประสบกับภาวะขาดทุน จึงได้หันมาร่วมมือกันโดยการเซ็นบันทึกแสดงเข้าใจ (MOU) เพื่อที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจร่วมกัน เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2540 และเซ็นสัญญาความร่วมมือธุรกิจ IBC และ UTV เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้น

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทรกและตัวแสดงอื่นๆ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะแลกเปลี่ยนระหว่างตัวแทรกกับตัวแสดงอื่นๆ เนื่องจากตัวแทรกได้แก่สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง ในขณะที่ตัวแสดงอื่นๆ ได้แก่ ภาครัฐ นักการเมือง และเอกชน ต่างก็อาศัยบทบาทของตัวแทรกในการเอื้อประโยชน์ของตน ด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับตัวเอง แต่อาจเป็นผลลบกับคู่แข่งหรือตัวแสดงอื่น เช่น ภาครัฐและเอกชนบางรายให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน ในเรื่องความไม่ถูกต้องในการให้สัมปทานผูกขาดโครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย แก่กลุ่มเทเลคอมเอเชียเพียงรายเดียว จนกระทั่งเกิดการทบทวนนโยบายดังกล่าว และเปลี่ยนแปลงสัมปทาน 3 ล้านเลขหมาย เป็น 2 โครงการ ได้แก่ โครงการ 2 ล้านเลขหมาย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลให้กลุ่มเทเลคอมเอเชียเป็นผู้ดำเนินการและโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายในเขตภูมิภาค ให้ผู้ประกอบการที่ประมูลได้รายใหม่ คือ บริษัททีทีเอนด์ที เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อม (Environment) : สภาพแวดล้อมของระบบโทรคมนาคม เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระบบ ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบโทรคมนาคม เมื่อมองย้อนไปในอดีตพบว่า การเปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคม นั้นเกิดขึ้นจากอิทธิพลของนักการเมืองที่ผลักดันให้เกิดนโยบายขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้ ระบบการเมืองและนักการเมืองก็ยังมีอิทธิพลอย่างมากในระบบโทรคมนาคมกล่าวคือ เอกชนจะผลักดันนักการเมืองเพื่อให้เกิดเป็นนโยบายตามผลประโยชน์ที่เอกชนจะได้รับเพื่อประโยชน์ทางการแข่งขัน ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตอบสนองนักการเมือง ดังตัวอย่างเรื่องมือถือ PCT และเพจเจอร์ราชการ นอกจากนี้ นักการเมืองยังใช้อำนาจในการควบคุมหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลให้ดำเนินตามนโยบายของตนซึ่งผลประโยชน์ที่จะได้กับประชาชนและภาครัฐจะไม่ได้เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น

สภาพเศรษฐกิจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อระบบโทรคมนาคม ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดกำลังการซื้อของผู้บริโภค และเป็นตัวกำหนดแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจดี การระดมทุนจากตลาดหลักทรัพย์จะคล่องตัว ส่งผลให้มีเงินทุนหมุนเวียน

ในธุรกิจโทรคมนาคมสูง การพัฒนาและการขยายตัวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว จนกระทั่งกลายเป็นช่วง แสวงหาผลประโยชน์จากนักการเมือง

ผลกระทบจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะในกรุงเทพเกิดปัญหาทางด้านจรรยา ความไม่คล่องตัวในการเดินทาง ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางการสื่อสารมากขึ้น อันเป็นตัวเร่งให้ เกิดการพัฒนาระบบโทรคมนาคมให้เร็วขึ้น

4. จุดมุ่งหมาย / เป้าหมาย (Goal) : คือจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของตัวแสดงแต่ละตัว ในระบบ

4.1 ภาครัฐ : รัฐบาลมีจุดมุ่งหมายในการให้สินค้าสาธารณะ (Public goods) แก่ประชาชน เพื่อผลประโยชน์สาธารณะในการให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป้าหมายก็คือให้บริการที่ดี แก่ประชาชนนั่นเอง

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ภาครัฐไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ เนื่องจากการอยู่ ภายใต้อำนาจนักการเมือง จึงต้องดำเนินการสนองความต้องการของนักการเมือง เช่น การอนุมัติให้ ดำเนินการเคเบิลทีวี กว่า 20 ราย และการอนุมัติจากบอร์ด ทศท. ให้เอกชนรายใหม่ให้บริการ โทรทัศน์ ดิจิตอลตัวเพิ่มขึ้นอีก 5 ราย (มติการประชุมบอร์ด ทศท. 17 กุมภาพันธ์ 2541) จากเดิมซึ่งมีผู้ประกอบการ อยู่แล้ว 6 ราย เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ เป็นการอนุมัติโดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการดำเนิน ธุรกิจ ดังเช่นกรณีเคเบิลทีวีอนุมัติไปแล้ว ไม่มีใครสามารถดำเนินการได้ ส่วนรายที่ดำเนินการอยู่แล้ว ได้แก่ ไอบีซี ยูทีวี และไทยสกาย ตามที่ประสบกับภาวะขาดทุน จนกระทั่ง ไอบีซี และ ยูทีวี ต้องเซ็น สัญญาร่วมกิจการกัน เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ ส่วนไทยสกายรับภาระการขาดทุนไม่ไหว เลิกกิจการ ไป ผู้ที่เป็นสมาชิก ซึ่งลงทุนติดตั้งอุปกรณ์ไปแล้ว (อุปกรณ์ DTH ราคาประมาณ ชุดละ 15,000 บาท) ก็ จะไม่มีผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นต้น

4.2 เอกชน : มีจุดมุ่งหมายในการให้สินค้าและบริการแก่ประชาชนเพื่อประโยชน์ส่วน ตัวของประชาชนแต่ละคน กล่าวคือ ประชาชนเป็นตลาดของภาคเอกชนในการขายสินค้า ดังนั้นเอก ชน จึงมุ่งที่จะขายสินค้าให้ได้มากๆ ด้วยการขายสินค้าที่ดี ราคาถูก และให้บริการที่ดี เพื่อหวังผลให้ได้ มาซึ่ง Market Share ผลกำไรที่จะติดตามมาในที่สุด ในทางปฏิบัติแล้ว เอกชนไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้ เนื่องจากสัมปทานแบบ BTO ต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ และยังคงประกันรายได้ขั้นต่ำทุกปี ตลอดอายุสัมปทาน อีกทั้งมีต้นทุนที่ต้องจ่ายเป็นผลประโยชน์ให้แก่พนักงานและข้าราชการ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อในการพิจารณาให้ออมนุมัติสัมปทาน ซึ่งต้อง “บวก” เข้าไปในค่าสัมปทานด้วย ส่งผลให้ประชาชนต้องจ่าย “ค่าบริการ” ในอัตราที่แพงกว่าที่ควรจะเป็นหลายเท่า

ด้วยเหตุนี้ เอกชนต่างก็พยายามผลักดันให้แก้ไขกฎหมายผูกขาดโทรคมนาคม โดยรัฐ เพื่อเปิดให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีที่แท้จริง จึงพบว่าผู้ประกอบการหลายราย ต้องเข้าสู่วิถีทางการเมือง ทั้งทางตรง ได้แก่ ดร.ทักษิณ ชินวัตร แก่งค้ำยชินวัตร และคุณกฤษณ ปรีมาโนช แห่งยูคอม ที่เข้าสู่เส้นทางการเมือง หรือนทางอ้อม ได้แก่กลุ่มซีพี ที่ส่งตัวแทนเข้าสู่การเมือง เพราะเป็นหนทางที่จะผลักดันโทรคมนาคมของไทยให้ไปในทิศทางที่ตนต้องการ

4.3 นักการเมือง : มีจุดหมายในการทำกิจกรรมต่างๆเพื่อประชาชน เป็นแผนผังของการใช้อำนาจต่อสังคม (Authoritative allocation of value to society) เนื่องจากนักการเมืองเกิดจากการเลือกตั้งของประชาชนเป็นตัวแทนของประชาชนในการใช้อำนาจทำกิจกรรมเพื่อประชาชน แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เช่น การได้ผลประโยชน์จากการอนุมัติโครงการต่างๆที่ไม่ชอบธรรม เป็นต้น

4.4 ประชาชน : จุดมุ่งหมายของประชาชนที่ต้องการจากระบบโทรคมนาคมก็คือ ต้องการบริการที่ดี สะดวก รวดเร็ว และราคาถูก ส่วนการให้ได้มาซึ่งความต้องการนี้ ประชาชนคงต้องพร้อมใจกันผลักดันให้รัฐและการเมือง ปรับเปลี่ยนวิธีการให้สัมปทาน โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้จากการเก็บค่าสัมปทาน เพราะรัฐเองได้ภาษีจากประชาชน และผู้ประกอบการอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรพิจารณาการให้สัมปทาน โดยยึดหลัก “ประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชน” เพื่อให้ประชาชนได้บริการที่ดี ในราคาที่ถูกที่สุด

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ถึงบทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมของไทย ระหว่างปี พ.ศ.2533 ถึงปีพ.ศ. 2537 เพื่อศึกษานโยบายและแผนของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทย ศึกษาการดำเนินธุรกิจโทรคมนาคมของภาคเอกชน เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทในการพัฒนาโทรคมนาคมของประเทศ และศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากบทบาทของภาคเอกชนที่มีต่อสังคม โดยพบว่าในส่วนของนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับโทรคมนาคมนั้น เป็นนโยบายที่กว้างและไม่ชัดเจน ว่า รัฐมีนโยบายเพิ่มขีดความสามารถบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อเร่งตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นให้ได้อย่างเพียงพอ

นโยบายดังกล่าวของรัฐ นั้นเกิดขึ้นจาก การให้บริการด้านโทรคมนาคมซึ่งผูกขาดโดยรัฐโดยเฉพาะโทรเลขและโทรศัพท์ ไม่สามารถให้บริการให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนได้ คุณภาพของบริการไม่เป็นที่น่าพอใจ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสาเหตุของการที่รัฐไม่สามารถพัฒนาและขยายบริการให้พอกับความต้องการได้นั้น เนื่องจากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบขาดแคลนงบประมาณ และดัชนีระเบียบข้อบังคับต่างๆในระบบราชการ จากนั้นนโยบายดังกล่าวส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 ได้บรรจุแผนพัฒนากิจการโทรคมนาคมไว้ด้วย โดยมีแผนให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการด้านการสื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมทุน เช่า รับโอนบางส่วน หรือทั้งหมด จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้ขยายบริการให้เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการปรับปรุงด้านกฎหมาย กฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา และส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ บริการใหม่ๆเข้ามาในประเทศ

เมื่อแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และ 7 ได้ให้ความสำคัญในการให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินกิจการโทรคมนาคม ซึ่งเป็นแผนในระดับนโยบายของประเทศแล้ว รัฐได้มีการส่งทอด

นโยบายและแผนต่อไปยังหน่วยงานในระดับปฏิบัติการ โดยออกมาในรูปของแผนวิสาหกิจของกิจการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย ในแผนวิสาหกิจของทั้งสองหน่วยงานนี้ ก็ไม่ได้ระบุอะไรชัดเจนว่าจะเปิดให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการอะไรบ้าง ในลักษณะอย่างไร ในแผนของทศท.กล่าวไว้เพียงกว้างๆว่า “พิจารณาให้เอกชนเข้ามาลงทุนในส่วนที่ทศท.มีข้อจำกัดในการลงทุน” ส่วนแผนวิสาหกิจของ กสท. ได้ระบุไว้กว้างๆเช่นเดียวกันว่า “ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ กสท.”

ดังนั้นทั้ง ทศท. และ กสท. ต่างก็เริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนในกิจการด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ในส่วนที่ตนรับผิดชอบด้วย วิธีการให้สัมปทานในรูปแบบของ BTO (Build - Transfer - Operate) คือ เอกชนที่เข้ามารับสัมปทานจะเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด แล้วโอนทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐก่อนแล้วจึงเปิดให้บริการ ทั้งนี้เพื่อเลี่ยงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคมของไทยทั้ง 5 ฉบับ

การเปิดสัมปทานให้กับเอกชนนั้นพบว่ามีอยู่ด้วยกัน 2 แนวทางคือ แนวทางแรกได้แก่ เอกชนเป็นผู้เห็นช่องทางโอกาสในการแสวงหากำไรจากบริการทางการสื่อสารแล้วผลักดันให้รัฐเปิดสัมปทานในบริการนั้น ดังนั้น เอกชนรายใดคิดจะเป็นผู้กำหนด TOR เอกชนรายนั้นมักจะเป็นผู้ได้สัมปทานไป อีกแนวทางหนึ่งคือ รัฐเป็นผู้กำหนดบริการจะให้เป็นเอกชนดำเนินการแล้วเปิดให้เอกชนเข้ามาประมูลเสนอจ่ายค่าผลประโยชน์ตอบแทนรัฐ (Revenue Sharing) เอกชนรายใดเป็นผู้เสนอให้ผลประโยชน์ เอกชนรายนั้นจะเป็นผู้ได้สัมปทานไป

เมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการให้บริการด้านโทรคมนาคมแล้วส่งผลให้กิจการโทรคมนาคมของไทยได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านบริการ ด้านราคา ด้านกระจายความทั่วถึง ด้านความหลากหลายในบริการ ด้านเทคโนโลยี และด้านบุคลากร นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมกันทางการสื่อสารในสังคมและทำให้เกิดการพัฒนาในสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา ทางการแพทย์ ทางธุรกิจ เป็นต้น

ในส่วนของการดำเนินธุรกิจของเอกชน เป็นการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างจากธุรกิจการค้าอื่นๆ ตรงที่ว่าเป็นธุรกิจภายใต้สัมปทานของภาครัฐ จึงต้องอยู่ภายใต้ระบบการเมืองภายใต้กรอบ กติกาและข้อกำหนดของสัญญาที่ทำไว้กับภาครัฐ วัฏจักรโทรคมนาคมของไทยกับการเมืองจึงมีความผูกพันกันอย่างแยกไม่ออก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจของเอกชน ได้แก่ผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจ สังคมความเคลื่อนไหวทางเทคโนโลยี และความ

ต้องการของผู้ให้บริการ ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบที่เกิดจากโครงสร้างของระบบโทรคมนาคมที่มีผลต่อบริการ ผู้ให้บริการ และเทคโนโลยี

เนื่องจากโครงสร้างของโทรคมนาคมของไทย ได้แก่ กฎระเบียบ กฎหมาย นโยบาย โครงสร้างการให้บริการ ค่าสัมปทาน (Revenue Sharing) และราคา เป็นลักษณะเชิงรับ (re-active) เป็นโครงสร้างที่เกิดจากสภาวะการณ์ที่บังคับให้เกิด กล่าวคือ การขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ขาดแคลนโทรศัพท์อย่างรุนแรง จนทำให้ต้องเปลี่ยนโครงสร้างการให้บริการจากภาครัฐมาเป็นภาคเอกชน ที่ให้บริการควบคู่กันไป ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อ การให้บริการ , ผู้ให้บริการ และเทคโนโลยี ดังนี้

1. บริการ : การเก็บค่าสัมปทาน ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถลงทุนในบริการได้อย่างเต็มที่
 - : ทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้ลูกค้าไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่เท่าที่ควร
 - : การให้บริการล่าช้าไม่สะดวก
 - : การบริการไม่ทั่วถึง
2. ผู้ให้บริการ : ผู้ใช้ไม่มีทางเลือก (โครงสร้างผูกขาด)
 - : ผู้ใช้ได้รับประโยชน์ล่าช้า และไม่เต็มที่ เช่น ชื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือเพจเจอร์ไปแล้ว แต่ยังไม่ใช้งานได้ ต้องรอกะบวนการเปิดเบอร์
 - : ส่งผลให้ผู้ให้บริการน้อยลง
3. เทคโนโลยี : การคัดเลือกเทคโนโลยีมาให้บริการ มีข้อจำกัด
 - : ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการด้านเทคโนโลยีโทรคมนาคม รวมทั้งขาดผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ จึงเกิดการเวียนผิด เวียนถูก ในการคัดเลือกเทคโนโลยีที่นำมาให้บริการ
 - : โครงข่าย (Network) ไม่มีการขยายเท่าที่ควร

นอกจากนี้ข้อมูลจากการศึกษาระบบโทรคมนาคมของไทยนี้ ยังทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการของระบบโทรคมนาคมของไทย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุคดังนี้ คือ

❖ ยุคผูกขาด ในอดีตที่ผ่านมาจนถึงกิจการโทรคมนาคมของไทยผูกขาดโดยหน่วยงานของรัฐ ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปด้วยความล่าช้าจนถึงกับประสบปัญหาการขาดแคลน โดยเฉพาะ โทรศัพท์ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของภาครัฐนั้นติดด้วยกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับภาระแหล่งเงินทุน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควร

❖ ยุคสัมปทาน เพื่อแก้ไขข้อจำกัดต่างๆเหล่านี้ จึงเกิดระบบ สัมปทานที่เปิดใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคม ซึ่งเมื่อเอกชนเข้ามาดำเนินการแล้ว สามารถพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านบริการ ที่ดีรวดเร็วและความทั่วถึง ราคา เทคโนโลยี ความหลากหลาย ตลอดจนพัฒนาด้านบุคลากรควบคู่ไปด้วยแต่ถึงกระนั้นก็ตามการพัฒนาดังกล่าวนี้ ก็เป็นไปได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเมืองเข้ามามีบทบาทและอิทธิพล ซึ่งขณะนี้รื้อวันแก้ไขด้วยกฎหมายร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อให้เกิดระบบการเมืองและนักการเมืองที่ดีในอนาคตที่จะไม่เข้ามาแทรกแซง เพื่อผลประโยชน์อีกต่อไป

❖ ยุคของการเปิดการแข่งขันเสรี : ในอนาคตอันใกล้ก็คงถึงยุคของการเปิดการแข่งขันเสรี โดยรัฐได้มีแผนแม่บทเตรียมไว้แล้ว เพียงแค่รอวันประกาศใช้เพื่อแปรรูป ทศท.และ กสท. ก่อนแล้วจึงเข้าสู่กระบวนการของการแข่งขันเสรี ซึ่งเมื่อถึงวันนั้นรัฐคงต้องมีกลไกในการควบคุมและตรวจสอบที่มีคุณภาพ เพื่อให้การพัฒนาทางด้านโทรคมนาคมเป็นไปได้อย่างเต็มที่พร้อมสู่สภาวะการแข่งขันเสรี ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะ Operator ภายในประเทศเท่านั้น แต่หมายถึงการแข่งขันในระดับนานาชาติอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการโทรคมนาคม แต่เป็นนโยบายที่กว้าง ไม่ได้มีรายละเอียดว่าจะให้สัมปทานในกิจการใดบ้าง ในทิศทางอย่างไร และควบคุมกำกับอย่างไร ส่งผลให้เมื่อเอกชนเข้ามาสู่ธุรกิจที่แล้วเกิดการแข่งขันกันอย่างรุนแรงทั้งทางตรง ได้แก่การแข่งขันทางการตลาด ทางเทคโนโลยี เป็นต้น ทางอ้อม ได้แก่การแข่งขันทางการเข้าถึงนักการเมือง ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดนโยบายที่ผลักดันให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังกรณีโทรศัพท์มือถือ และบริการเสริม PCT และกรณีเพลงริง ดังที่กล่าวมาแล้ว

ผลจากการที่รัฐไม่ได้กำหนดนโยบายที่แน่ชัด และไม่ได้มีการศึกษารายละเอียด ในลักษณะบริการที่จะให้สัมปทานอย่างถี่ถ้วน ทำให้ไม่มีนโยบายในการกำกับดูแลเอกชนที่เข้ามา ดำเนินการ เอกชนมีอิสระในการทำการแข่งขันทางการตลาด อิสระในการคัดเลือกเทคโนโลยี กำหนดราคา กำหนดการให้บริการกับลูกค้า ในกรณีที่เอกชนเลือกเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เมื่อผู้ ใช้ซื้อบริการไปแล้วไม่สามารถสนองความต้องการได้ ผลเสียก็จะตกอยู่กับลูกค้า เมื่อลูกค้าปฏิเสธ ไม่ใช้บริการดังกล่าว เอกชนที่ให้บริการจะไม่สามารถทำธุรกิจต่อไปได้ ส่งผลให้รัฐขาดรายได้ จากเอกชนทั้งในรูปของ Revenue Sharing และภาษี ดังตัวอย่างกรณี โฟนพ้อยท์ ซึ่งเป็นบริการ โทรศัพท์มือถือแบบ One Way Communication คือ โทรออกได้อย่างเดียว ไม่สามารถรับสายเรียก เข้าได้ ปัจจุบันกิจการนี้ได้ยกเลิกการให้บริการแล้ว

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า รัฐควรจะมีการกำหนดนโยบายในการให้สัมปทานให้ชัดเจน และกำกับให้เป็นไปตามทิศทาง เพื่อประโยชน์ของทุกคนที่มาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ นักการเมือง เอกชนผู้ประกอบการ และผู้ใช้บริการ

อีกประการหนึ่ง โทรคมนาคมของไทยนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ให้รัฐและหน่วยงานของรัฐเป็นผู้มีสิทธิผูกขาดในการดำเนินการเท่านั้น ดังนั้นเมื่อจะต้องการให้เอกชน เข้ามา มีส่วนร่วมจึงต้องอาศัยการเคียงกฎหมาย เพื่อให้สัมปทานแก่เอกชนในลักษณะ BTO (Build Transfer Operate) เพื่อให้รัฐยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่างๆของกิจการ กสท. แต่ให้เวลาแก่เอกชน ในการดำเนินการระยะหนึ่งเท่านั้น

แต่ในอนาคตธุรกิจโทรคมนาคมของไทย จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับข้อตกลง ในการเจรจาการค้า (GATT) เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรีตามหลักของ GATT ดังนั้นธุรกิจโทรคมนาคมจึงต้องปรับตัวสู่ยุคของการแข่งขันเสรี ซึ่งคงจะต้องเริ่มต้นจากการวางแผนแม่บทโทรคมนาคมที่ดี เพื่อการแปรรูป (Privatise) รัฐวิสาหกิจ ทศท. และ กสท. ก่อนเพื่อจะ ทำให้ธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมเป็นไปได้อย่างเสรี

สำหรับการเปิดการแข่งขันเสรีทางด้านคมนาคมนั้น อาจจะเปิดเสรีอย่างแท้จริงไม่ได้ เนื่องจากธุรกิจโทรคมนาคมนั้น เป็นสาธารณูปโภค เป็นการลงทุนระยะยาว มีความต้องการอยู่ในวงจำกัด เช่นเดียวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือไฟแนนซ์ การเปิดเสรีควรศึกษาอย่างแท้จริง ว่าธุรกิจในแต่ละประเภทของโทรคมนาคมนั้น ควรจะมีผู้ประกอบการที่รายถึงจะพอเหมาะที่จะให้ ธุรกิจอยู่รอดได้ และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ถ้าปล่อยเสรีอย่างไร้ข้อจำกัด เมื่อมีมากเป็น

ความต้องการแข่งขันมากเกินไป จะแสดงการล้มละลายของผู้ประกอบการบางราย ซึ่งรัฐอาจจะต้องเข้าไปดูแล เพื่อไม่ให้ประชาชนผู้ใช้บริการเดือดร้อน ดังตัวอย่างกรณีของไฟแนนซ์และอสังหาริมทรัพย์

เมื่อเปิดสู่ยุคของการแข่งขันเสรีภายใต้การกำกับดูแลแล้วแก้ไขปัญหานั้นเรื่องของการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนรัฐระยะเวลาของสัมปทาน อัตราค่าบริการ การมีสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจะส่งผลให้ธุรกิจโทรคมนาคมก้าวหน้ามากกว่านี้ ประชาชนได้รับประโยชน์มากขึ้น สามารถบริโภคโทรคมนาคมในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาประเทศชาติก็จะตามมาด้วย

ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับการที่เอกชนได้มาซึ่งสัมปทานของภาครัฐ โดยเฉพาะรายละเอียดในการได้มาซึ่งสัมปทานและสัญญาสัมปทานต่าง ๆ นั้น เป็นข้อมูลที่เป็นความลับ ไม่สามารถจะนำเสนอในรายละเอียดได้ อีกทั้งข้อมูลบางอย่างไม่ได้ระบุไว้เป็นเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยต้องประสบปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ ทำให้ไม่สามารถได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแผนแม่บทและการเปิดการแข่งขันเสรีทางด้านโทรคมนาคม ว่าที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร โดยศึกษาต่อจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำไว้นี้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลใช้ประโยชน์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมของไทยในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาวิจัยในแง่ผลเสียจากการที่เอกชนเข้ามาพัฒนาธุรกิจโทรคมนาคมของไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ค่อนข้างจะก้าวกระโดดเฉพาะทางด้านเทคโนโลยี แต่ในด้านประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรือไม่ เพราะเหตุใด ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการพัฒนาระบบโทรคมนาคมของไทยในภาพรวมได้อย่างสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. บทบาทของรัฐและเอกชนในการพัฒนาข่ายโทรคมนาคม.

สมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย, 2535.

ประสิทธิ์ ทิมวุฒิ. แนวโน้มเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมสู่ยุคปี 2000. 4 สิงหาคม

วันสื่อสารแห่งชาติ, 2540.

ปรีดา ชันต์วิเศษ. ความก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคม. วารสาร Wireless Communication

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มิถุนายน, 2536.

พินิจ การณ์เทศ. ทางด่วนในฝันของโลกการสื่อสาร. วารสารเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์.

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. การสื่อสารกับการพัฒนาสื่อมวลชน. 4 สิงหาคม

วันสื่อสารแห่งชาติ, 2540.

สารสนเทศ ครบรอบ 42 ปี องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย,

2539.

สุวิมล สิทธิชีวภาค. เทคโนโลยีโทรคมนาคมสมัยใหม่. สมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทย,

2537.

หนังสือชี้ชวนเสนอขายหุ้นเพิ่มทุน บริษัท ชินวัตรแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน), 2536.

โกศล เพ็ชรสุวรรณ. วิสัยทัศน์ของไทยกับการพัฒนาโทรคมนาคม. 4 สิงหาคม

วันสื่อสารแห่งชาติ, 2537.

โกศล เพ็ชรสุวรรณ. โทรคมนาคมกับอนาคตของประเทศไทย. 4 สิงหาคม วันสื่อสารแห่งชาติ,

2540.

ไกรยุทธ ธีรอาชาคีนันท์. เศรษฐศาสตร์ภาครัฐ: รวมบทความโครงการตำราลำดับ 2. ศูนย์บริการ

เอกสารวิชาการคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เฉลิม สุวรรณกิตติ. ข้อคิดในการบริหารธุรกิจโทรคมนาคม. 4 สิงหาคม วันสื่อสารแห่งชาติ, 2537.

เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์. การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโทรคมนาคม. 4 สิงหาคม

วันสื่อสารแห่งชาติ, 2537.

20 ปีแห่งการสื่อสารแห่งประเทศไทย. การสื่อสารแห่งประเทศไทย, 2539.

รายงานประจำปี

กลุ่มจัดมินิ. รายงานประจำปี 2537-2538.

กลุ่มชินวัตร. รายงานประจำปี 2535-2538.

กลุ่มทีเอ. รายงานประจำปี 2536-2538.

กลุ่มยูคอม. รายงานประจำปี 2536-2537.
 การสื่อสารแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี 2535.
 -----, รายงานประจำปี 2536.
 -----, รายงานประจำปี 2538.
 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี 2534.
 -----, รายงานประจำปี 2535.
 -----, รายงานประจำปี 2536.
 -----, รายงานประจำปี 2537.

เอกสารพิเศษ

กระทรวงคมนาคม. สรุปสัญญาสัมปทานของรัฐระหว่างปี 2533-2537.
 การสื่อสารแห่งประเทศไทย. แผนวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทยฉบับที่ 2 ปี 2530-2535.
 บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง เทคโนโลยีระบบสื่อสารโทรคมนาคม, 16 มิถุนายน 2536.
 สภาพัฒนาฯ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ปี 2530-2534.
 สภาพัฒนาฯ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ปี 2535-2539.
 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 ปี 2530-2534.
 องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. แผนวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 3 ปี 2535-2539.

สัมภาษณ์

บุญคณี ปลั่งศิริ. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2540.
 ภูษณ ปรีชัมาโนช. สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2540.
 สุพจน์ สัญญาพิสิทธิ์กุล. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2540.
 อาชวี เตาลานนท์. สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2540.
 ไพบุลย์ ลิ้มปพยอม. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2540.

วิทยานิพนธ์

กมลวรรณ รัตนอำไพ. “การสื่อสารข้อมูลโดยวิทยุโทรศัพท์เคลื่อนที่ของหน่วยธุรกิจ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

กฤษณ ปรีชญานิน และวินัย เกียมวิเศษสุข. “การแปรรูปสู่ธุรกิจเอกชนของการบริการด้าน
โทรคมนาคม”. 2538.

ศศิธร อิทธานเวคิน. “ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่และแนวโน้มการใช้โทรศัพท์
เคลื่อนที่ในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

เมธี มีมุข. “พัฒนาการโทรทัศน์บอกรับสมาชิกในประเทศไทย ตั้งแต่พ.ศ. 2525-2534”. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2536.

ภาษาอังกฤษ

Frost & Sullivan Inc. Communication Marketplace. New York, 1992.

Patchara Samalapa and Somkiat Kulawat. Telecomasia Corporation Public Company Limited.
Phatra Thanakit, Bangkok, 1993.

ประวัติผู้เขียน

นางวิไล เคียงประดู่ เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2503 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาสื่อสารมวลชน จากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2526 จากนั้นในปี พ.ศ.2538 ได้เข้าศึกษาต่อในปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สาขาสื่อสารมวลชน ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สายงานกิจกรรมพิเศษ กลุ่มชินวัตร

